

"KPSS - Eğitim Bilimleri - A Grubu Öğretmenlik"

Facebook sayfası- Sayfamıza ulaşmak için

Buraya [TIKLAYINIZ](#)

KPSS

EĞİTİM BİLİMLERİ

PROGRAM GELİŞTİRME

Oğuzhan ÜNAL

P R A T İ K E Ğ İ T İ M S E R İ S İ

"KPSS - Eğitim Bilimleri - A Grubu Öğretmenlik"

Facebook sayfası- Sayfamıza ulaşmak için

Buraya [TIKLAYINIZ](#)

AÇI AKADEMİ YAYINLARI

Yeşilırmak Sokak Nu.: 15 Kızılay / ANKARA

Tel : (312) 231 75 41 (pbx) • Faks : (312) 230 75 40

DİZGİ – GRAFİK – MİZANPAJ

AÇI AKADEMİ DİZGİ GRAFİK

ISBN

978-605-5589-43-1

BASKI YERİ

Boyut Matbaacılık Ltd.Şti.

Tel: 385 72 12 Ankara

Bu kitabın tamamının ya da bir kısmının, kitabı yayınlayan şirketin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması yasaktır.

Bu kitabın tüm hakları **Açılım Eğitim Öğretim Yapı San. ve Tic. A.Ş.** ye aittir.

ÖN SÖZ

Değerli Arkadaşım,

Bu kitap öğretmen adaylarının KPSS'ye hazırlık sürecinde faydalanmaları için yalın bir dille ve bilimsel doğrulardan hareketle hazırlanmıştır.

Kitap hazırlanırken; ihtiyaç duyulan, ÖSYM'nin ön planda tuttuğu konulara ağırlık verilmiştir. Gereksiz ayrıntılardan özellikle kaçınılarak konuların özü ve pratik yönleri okuyucuya aktarılmıştır.

Bilindiği gibi 2008 ve 2010 yıllarında KPSS iki kez önemli değişim geçirmiştir. 2008'de soruların yapısal düzeyinde önemli ölçüde değişikliğe gidilirken, 2010 KPSS'de ise soruların bakış açısı ÖSYM tarafından büyük ölçüde değiştirilmiştir. Elinizdeki bu kitap işte bu iki önemli değişiklik dikkate alınarak kaleme alınmış ve yepyeni bir perspektifle siz değerli adayların istifadesine sunulmuştur.

KPSS'de artık bilgi düzeyindeki soruların ağırlığının azaldığı, yorum yapabilme gücüne dayalı soruların arttığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle içerik; yorum yapabilmenize katkı getirecek tarzda düzenlenmiş, bilgiler en sade şekliyle ve anlaşılır ifadelerle kitaba aktarılmıştır.

Çıkmış sorularla zenginleştirdiğimiz kitabımız öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla 10 bölüme ayrılarak düzenlenmiştir. Her bölümün başında o bölümle ilgili açıklamaların yer aldığı bölüm analizlerini göreceksiniz. Ayrıca birbirleriyle sıkça karıştırılan ve sorularda adayları yanılgıya düşüren kavramlar için mikser adını verdiğimiz özel bölümleri de yine bu kitapta bulabileceksiniz. Karıştırılan kavramların ayırt edici noktalarını ve anahtar ifadelerini verdiğimiz mikser bölümlerinin siz değerli adayların sınav başarısını artıracığına inanıyoruz. Her ünitenin sonunda kontrol noktası adıyla oluşturduğumuz kısımların da kavram bilginizi kontrol etmenizde fayda sağlayacağını umut ediyoruz.

Bu ürünün hazırlık sürecindeki katkılarından ötürü Ali Taşpınar, Şaban Topçakıl, Arzu Seçkin, Hatice Özçetin ve Eda Öndül'e; özverili çalışmalarından ötürü de AÇI Akademi Dizgi - Grafik Servisine teşekkürü borç biliriz.

Kitabımızın başarınızda önemli bir katkı, atanmanızda da değerli bir vesile olması ümidiyle...

AÇI AKADEMİ
Program Geliştirme Zümresi Adına
Oğuzhan ÜNAL

BÖLÜM 1

Eğitimle İlgili Temel Kavramlar 5 - 16

BÖLÜM 2

Program Geliştirme İle İlgili Temel Kavramlar 17 - 28

BÖLÜM 3

Program Geliştirmenin Temelleri 29 - 48

BÖLÜM 4

Eğitim Programı Tasarımı ve Modeller 49 - 62

BÖLÜM 5

Program Geliştirmenin Planlanması ve İhtiyaç Belirleme 63 - 70

BÖLÜM 6

Hedeflerin Belirlenmesi 71 - 86

BÖLÜM 7

İçerik 87 - 98

BÖLÜM 8

Eğitim Durumları 99 - 104

BÖLÜM 9

Programın Değerlendirilmesi 105 - 114

BÖLÜM 10

Öğretimi Planlama ve Uygulama 115 - 124

BÖLÜM 1

EĞİTİMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

KPSS’de bu bölümden her yıl ortalama 1 - 2 soru gelmektedir.

Bu bölümde kültür, eğitim, öğretim, öğretme, öğrenme gibi temel kavramlara değinilmekte ayrıca bu kavramların birbirleriyle olan ilişkileri incelenmektedir.

Türk Milli Eğitiminin temel ilkeleri ve eğitimin işlevlerinin de ele alındığı bu bölüm program geliştirme dersinin diğer bölümlerinin daha kolay öğrenilebilmesi açısından önem taşımaktadır.

2010 KPSS’de ilk kez halk eğitimi sorusu sorulmuştur. Bu durum yaygın eğitim konusundan ilerleyen yıllarda da soru gelebileceğinin sinyalini vermektedir.

Yine 2010 KPSS’de kazanılmış yaşantıyla ilgili olarak sorulan soru da, bizlere temel kavramların iyi analiz edilmesi gerektiğini göstermektedir.

"KPSS - Eğitim Bilimleri - A Grubu Öğretmenlik"

Facebook sayfası- Sayfamıza ulaşmak için

Buraya [TIKLAYINIZ](#)

Bölüm 1 / Eğitimle İlgili Temel Kavramlar

Eğitim

Çağlar boyunca geleneksel eğitim yaklaşımları eğitimin yaşama hazırlık olduğunu dile getirmiştir. Oysaki çağdaş yaklaşımlara göre eğitim yaşama hazırlıktan öte yaşamın ta kendisidir. (John Dewey)

Ülkemizdeki en yaygın tanıma göre ise eğitim;

Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik yönde değişiklik meydana getirme süreci (Ertürk, 1977) olarak ifade edilmiştir.

Bu tanımda 5 önemli unsur söz konusudur:

1) Davranış Değişikliği: Eğitim bir davranış değiştirme sürecidir.

Organizmanın gözlenebilen ya da gözlenemeyen örtük ya da açık etkinliklerinin tümüne **davranış** denilmektedir. 3 türlü davranıştan söz edilebilir:

- Doğuştan Getirilen (Refleks , İçgüdü)
- Geçici (Hastalık, Bağımlılık)
- Sonradan Kazanılan (Öğrenme Ürünü)
 - i) İstendik (Planlı Eğitim, Gelişigüzel Kültürleme)
 - ii) İstenmedik (Eğitimin Hatalı Yan Ürünleri)

2) Kasıtlılık: Davranışların bir hedefe-amaca yönelik biçimde değişmesidir.

Eğitim aynı zamanda bir kasıtlı kültürleme sürecidir. Kültürleme kendi içinde 3 dala ayrılmıştır. Zoraki kültürleme, gelişigüzel kültürleme ve kasıtlı kültürleme.

- **Zoraki Kültürleme:** Bireye hür iradesi dışında kültürel değerlerin zoraki olarak kabul ettirilmesi
Örnek: Asimilasyon, beyin yıkama
- **Gelişigüzel Kültürleme:** Bireylere plansız, sistemsiz ve gelişigüzel bir biçimde kültürel değerlerin benimsettirilmesi.
Örnek: Örf ve adetler, cinselliğin öğrenilmesi
- **Kasıtlı Kültürleme:** Kültürel değerlerin belli amaçlar dahilinde ve belirli bir plan çerçevesinde bireylere aktarımı
Örnek: Eğitim ("Eğitim bir kasıtlı kültürleme sürecidir." ifadesinde kastedilen eğitim formal eğitimidir.)

3) İstendiklik: Belirlenen, istenen hedeflere ulaşma yolunda olmasıdır.

İstendiklik iki kaynağa dayanmaktadır:

- i) 1973 tarihli Türk Milli Eğitimi Temel Yasası ile belirlenmiş olan 'Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri'
- ii) Talim Terbiye Kurulunca hazırlanan, eğitim programlarıncı belirlenmiş olan hedef davranışlar (öğrenci kazanımları)

4) Deneyim (Kendi Yaşantısı Yoluyla): Öğrenenin, öğrenmeye bizzat katılmasıdır.

Bireylerin birbirleriyle ve çevresiyle etkileşimi sonucu bireylerde davranış değişikliği oluşmasına yaşantı denir. Eğitim açısından yaşantı, kazanılmış ve yaşanılmış olarak iki kategoride ele alınabilir.

Yaşanılmış yaşantı; bireylerin birbirleriyle olan etkileşimleri sonucundaki etkinliklerin tümü olarak ifade edilir.

Kazanılmış yaşantı ise bu etkileşim neticesinde bireyde iz bırakan ve bireyin davranışında değişiklik oluşturan etkinliklere verilen addır. Yani kazanılmış yaşantı neticesinde bireylerde öğrenme gerçekleşir.

5) Süreç: Öğrenenin aktif olduğu dinamik süreçtir.

Süreç; olguların ya da olayların, belli bir taslağa uygun ve belli bir sonuca varacak biçimde düzenlenmesi olarak ifade edilir. Bu yönüyle bakıldığında eğitim bir süreçtir. Yaşam boyu devam eder. Kapsamlı ve çok boyutludur. Öğrenenin bu süreçte etkin katılımı gerekmektedir.

KPSS/2010

Kazanılmış yaşantı, bireylerin birbirleriyle ve çevresiyle etkileşimi sonucu bireylerde kalıcı izli davranış değişikliği oluşmasıdır.

Aşağıdakilerden hangisi kazanılmış yaşantıya uygun bir örnek değildir?

- A) Bir yakını cinayette kaybeden Nevin, gazetelerde önce cinayet haberlerini okur.
- B) Oğuz, derste öğretmenin verdiği örneği başka bir problemin çözümünde kullanır.
- C) Burak, oynadığı her satranç oyununda model aldığı satranç ustasının açılış hamlesiyle oyuna başlar.
- D) Fatma, ders arasında sınıf arkadaşlarıyla birlikte çektiği fotoğraflara bakar.
- E) Kemal, izlediği filmde kavgalı sahnelerini arkadaşlarına göstererek anlatır.

CEVAP: D**Eğitimin Farklı Tanımları**

Farklı felsefelerle göre farklı eğitim tanımları yapılmıştır. Eğitim:

İdealizme göre, yaratıcıya ulaştırma süreci için yapılan etkinliklerdir.

Realizme göre, bireyin topluma uyum sağlama ve kültürel mirasın aktarılması sürecidir.

Pragmatizme göre, yaşantılar sonucunda bireyin davranış ve özelliklerini değiştirebilme sürecidir.

Varoluşçuluğa göre, insanı en üst düzeye getirme sürecidir.

Bölüm 1 / Eğitimle İlgili Temel Kavramlar

Marksizme göre, bireyi üretime katma işidir.

Ülkemizde de başta verilen ve Selahattin Ertürk'ün yaptığı eğitim tanımı dışında yapılmış tanımlar vardır.

Bu tanımlara göre eğitim;

- İnsanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir. (Fidan,1986)
- Eğitim bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlendirme yoluyla istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir. (Demirel 1999)
- Değişen durumların gerektirdiği bilgi ve becerileri kişisel çaba ile öğrenebilme ve bunları yaşamın özel durumlarına uygulayabilme sanatının kazanılmasıdır. (Titiz,2000)
- Davranış değiştirme sürecidir. (Türkoğlu,2000)
- Kültürel değerleri bireye kazandırma sürecidir. (Sönmez,2008)

Eğitim - Kültür İlişkisi

Eğitim kasıtlı kültürlendirme süreci olup, kültürün aktarılmasında önemli bir araçtır. Kültürü etkileyen ve kültürden etkilenen bir yapıya sahiptir.

Eğitim kültüre göre değişime daha açıktır. Kültür değişime dirençlidir. Ancak bu kültürün değişime tamamen kapalı olduğu anlamına gelmez. Eğitim görevini yerine getirirken kültürel olanaklardan yararlanır ve kültürel değerlerin izlerini taşır.

Sistem Olarak Eğitim

Eğitim bir sistemdir ve sistemi oluşturan değişkenler vardır:

- 1) **Girdi:** Sistemin hedefini gerçekleştirebilmek için gerekli olan her şeydir.
Öğrenci, öğretmen, yönetici, personel, araç-gereç, mevcut bilgi ve beceri, para vb.
- 2) **İşlem:** Girdinin biçimlenmesi yani işlenmesidir. (Öğrenmenin gerçekleştiği boyut bu boyuttur.)
Öğretim etkinlikleri, öğretmen kılavuzluğu, öğrenci katılımı, zaman, strateji, yöntem ve teknikler
- 3) **Çıktı:** Öğretim süreci sonunda ortaya konan ürünlerdir.
Öğrencilerde meydana gelen davranış değişikliği, kültürel ve sosyal kazanımlar, ekonomik kazanımlar, istenmeyen davranışlar (eğitimin hatalı yan ürünleri)
- 4) **Dönüt:** Sistemin çıktılarına göre girdi veya işlem boyutunda iyileştirme amacıyla yapılan çalışmalardır.
Dönüt; sistemin işleyişiyle ilgili olarak sisteme bilgi veren, sistemin nasıl düzenleneceğini ve yenileneceği belirleyen öğedir. (Sistemin işleyişinde gerçekleşen tüm düzeltme, iyileştirme ve yenileme etkinlikleri)

Açık Sistem: Girdi, işlem, çıktı ve dönütten oluşan, en az bir hedefi gerçekleştirmek üzere örgütlenip uygulamaya konulan ve her uygulama sonucuna göre yeniden düzenlenen dinamik örüntüye *açık sistem* denir. (Sönmez, 2001)

AÇIK SİSTEM

Yarı Açık Sistem: Girdi, işlem ve çıktı öğelerinden meydana gelen, yeterli ve düzenli dönüt içermeyen sistemdir. Yarı açık sistemler dinamik yapılar değildir. Eksiklikler ve hataları tespit etmek, dolayısıyla da gidermek ve düzeltmek mümkün değildir.

YARI AÇIK SİSTEM

Kapalı Sistem: Yeterli girdi ya da çıktı öğeleri olmayan sistemlerdir. Yeterli girdi ve çıktı olmadığı için sistemde dönüt ve düzeltme yapmak da mümkün değildir. Bu tür sistemler entropik özellik taşıır. (*Entropi: sistemin çökmesi, yok olması*)

Çağdaş eğitim anlayışları açık sistem özelliği taşıırken, geleneksel eğitim sistemleri yarı açık sistem ya da kapalı sistem özelliği taşıır.

MEB'in müfredat değişiklikleri ve yenilenen programları Türk Milli Eğitim sisteminin açık bir sistem olduğunun göstergesidir.

Eğitim Türleri

Formal eğitim ve informal eğitim olmak üzere iki tür eğitim vardır.

1) Formal Eğitim: Okulda ve eğitim kurumlarında verilen eğitimidir.

Özellikleri:

- Uzmanlarca profesyonelce yürütülür.
- Planlı ve programlıdır.
- Gelişimin yönü bellidir ve olumlu davranışlar kazandırmak esastır.
- Kurumsal yapısı (belirli bir ortam) vardır.
- Kontrollüdür.
- Öğretim yoluyla gerçekleştirilir.
- Belirli aşamalarında ve sonunda değerlendirme vardır.

Bölüm 1 / Eğitimle İlgili Temel Kavramlar

Formal eğitim kendi içinde ikiye ayrılır:

- i) **Örgün eğitim:** Okul eğitimidir. Birbirini takip eden kesitlerden örülmüş eğitim türüdür. Belirli bir yaş grubundaki bireylere, Milli Eğitimin temel amaçları doğrultusunda okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir.

Eğitim basamakları birbirinin önkoşuludur. Örgün eğitim basamakları;

- Okul Öncesi Eğitim (72 ay öncesi eğitimi)
- İlköğretim (6-14 yaş arası çocukların eğitim ve öğretimi)
- Ortaöğretim (İlköğretim sonrasındaki en az 4 yıllık eğitim)
- Yükseköğretim (Ortaöğretim sonucundaki en az 2 yıllık eğitim)

- ii) **Yaygın Eğitim:** Her yaş grubuna yayılmış olan eğitimidir. Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, bu sistemin herhangi bir basamağından ayrılmış olan ya da örgün eğitime devam edip bir meslek kazanmak isteyen bireylere, kendi ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda verilen eğitimidir.

- Halk Eğitim Merkezleri
- Kurslar (ÖSS, KPSS vb.)
- Çıraklık Okulları

Özellikle 2010 KPSS sınavıyla birlikte eğitimle ilgili pek çok kavram ön plana çıkmış hatta adaylara bununla ilgili bir de soru sorulmuştur. Bu nedenle öğretmen adayların karıştırmaması muhtemel olan Sargın Eğitim, Hizmetiçi – Hizmet Öncesi Eğitim, Halk Eğitimi ve İşbaşında Eğitim gibi kavramlara da bu bölümde değinilmiştir.

SARGIN EĞİTİM: Sargın eğitim, örgün ve yaygın eğitim dışında kalan, bireylerin günlük yaşamda içinde belli bir eğitim almadan kendiliğinden gerçekleştirdiği öğrenme faaliyetleridir.

Örnek: Bireyin kendiliğinde çorap örmeyi, halı ve kilim dokumayı öğrenmesi.

HİZMETİÇİ EĞİTİM: Kişilerin hizmetteki verim ve etkinliklerinin artırılmasını, gelişmeye yol açan bilgi, beceri ve tutumların zenginleştirilmesini amaç edinen ve kurumların genel çalışma düzenini sürekli olarak etkileyen eğitimidir.

HİZMET ÖNCESİ EĞİTİM: Kamu kurum veya kuruluşlarında çalışmaya hak kazanmış ancak henüz işe başlamamış bireylere yapacakları işi pekiştirmeleri için verilen eğitimidir.

HALK EĞİTİMİ: Yetişkinlerin hayat standartlarını yükseltmek, sorunlarını çözebilmelerine ve yaşadıkları toplumun kalkınmasına katkıda bulunmalarına yardımcı olmak amacıyla düzenlenen eğitimidir.

İŞBAŞINDA EĞİTİM: Herhangi bir işte çalışan bireylerin, çalıştıkları iş ortamından ayrılmadan işle ilgili gelişmeleri öğrendikleri eğitimidir.

KONU KAVRATAN SORU

Flüt çalmayı Aysel okulda müzik dersinde, Nursel halk eğitim merkezinin açtığı flüt kursunda, Veysel ise evde kendi kendine öğrenmiştir.

Aysel, Nursel ve Veysel'in gerçekleştirdiği öğrenmelerin ilgili olduğu eğitim türleri hangi seçenekte doğru biçimde verilmiştir?

Aysel	Nursel	Veysel
A) Örgün	Sargın	Yaygın
B) Yaygın	Örgün	Sargın
C) Sargın	Örgün	Yaygın
D) Örgün	Yaygın	Sargın
E) Yaygın	Sargın	Örgün

CEVAP: D

KPSS/2010

Yabancı dilde eğitim veren bir okulda matematik öğretmenliği yapan Selin Öğretmen'in İngilizcesi çok iyi değildir. Derslerini İngilizce anlatabilmekte ama öğrencileri kendi aralarında İngilizce espri yaptıklarında onları anlayamamakta ve bundan rahatsız olmaktadır. Bu nedenle öğrencileriyle etkili iletişim kurabilmek için yabancı dil kursuna gider.

Selin Öğretmen'in aldığı bu kurs aşağıdakilerden hangisinin kapsamında yer alır?

A) Programlı öğretim	B) Mikro öğretim
C) Halk eğitimi	D) İş başında eğitim
E) Hizmet içi eğitim	

CEVAP: C

Halk eğitimi ve hizmetiçi ya da hizmet öncesi eğitim kavramları karıştırılabilen kavramlardır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta halk eğitiminde bireylerin kendi branşları (ihtisas alanları) dışında bir eğitim alıyor olmasıdır.

Oysaki hizmet öncesi ya da hizmetiçi eğitimde kişi kendi mesleğinin direkt olarak gerektirdiği bilgi ve becerilerle ilgili eğitim almaktadır. Ayrıca hizmet öncesi ve hizmetiçi kurslara kişinin çalıştığı/çalışacağı kurum yönlendirir ya da eğitimleri bu kurumlar verirken, halk eğitimi genellikle bireylerin kendi kişisel tercihleri ile bağımsız olarak katılabilecekleri kursları ifade etmektedir.

Bölüm 1 / Eğitimle İlgili Temel Kavramlar

2) **İnformel Eğitim:** Aile ve çevrede, yani yaşamın içerisinde kendiliğinden oluşan eğitim sürecidir.

- Öğreticiler profesyonel değildir.
- Plan ve program yoktur.
- Gelişimin yönü belli değildir ve olumsuz yönde de gelişebilir.
- Kurumsal yapı yoktur. (Doğal ortamda kendiliğinden gelişebilir.)
- Kontrolü sağlanamaz.
- Herhangi bir değerlendirme aracı yoktur.
- Başlıca öğrenme yolları gözlem ve taklittir. Telkin ve tenkitler de informal öğrenmenin oluşmasına neden olur.

"Eğitim ailede başlar." sözüyle kastedilen eğitim, informal eğitimidir.

FORMAL EĞİTİM	İNFORMAL EĞİTİM
Planlı ve programlıdır.	Planlı – programlı değildir.
Varılmak istenen hedefler önceden belirlenmiştir.	Doğal ortamda kendiliğinden oluşur.
Belli bir ortam, mekan ve zaman gerektirir.	Yer, mekan, ortam ve zaman önceden belirli değildir.
Amaca yönelik olarak hazırlanmış ders araç ve gereçleri kullanılır.	Profesyonelce hazırlanmış ders araç ve gereçleri yoktur.
Ölçme ve değerlendirme süreci belirlidir.	Süreç içerisinde ölçme ve değerlendirme yapılmaz.
Eğitim profesyonel (özel öğretici) kişiler tarafından yapılır.	Öğreticiler profesyonel değildir.
Eğitim sürecinin sonunda katılımcılara belge verilir.	Eğitim süreci bir belgeyle sonuçlandırılmaz.

Hedefe dayalı olma durumu hem formal, hem de informal eğitimde vardır. Bu hedefler - amaçlar informal eğitimde yazılı – çizili – planlı programlı değilken, formal eğitimde önceden belirli ve planlı – programlıdır.

KPSS/2007

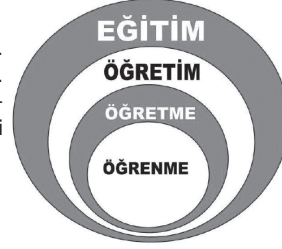
Aşağıdakilerden hangisi, çocuğun akranlarıyla oynarken ya da arkadaş grupları içinde edindiği informal öğrenmenin özelliklerinden biri değildir?

- A) Doğal ortamda kendiliğinden oluşur.
- B) Olumlu ya da olumsuz olarak gerçekleşebilir.
- C) Yer, mekân ve ortam değişebilir.
- D) Planlı ve programlıdır.
- E) Kazanılan beceriler kişiye göre değişiklik gösterir.

CEVAP: D

Öğrenme – Öğretme İlişkisi:

Öğrenme kişide oluşan kalıcı – izli davranış değişikliğidir. Öğretme ise öğrenmeyi yönlendirme yani kılavuzlama işidir. Planlı – programlı öğretme etkinliklerine ise öğretim adı verilir. Bir başka deyişle öğretim, öğretme işinin gerçekleştirildiği süreçtir.

Eğitim – Öğretim İlişkisi:

Eğitim öğretime göre daha kapsamlı bir kavramdır. **Eğitim yaşamın tümünü kapsayan bir süreçken öğretim belirli bir dönemde yapılır.**

Eğitim her yerde olabilir. Zaman ve mekan sınırı yoktur. Oysaki öğretim belirli ortamlarda (eğitim kurumlarında) gerçekleşir. Zaman yönünden de kesitli ve kısıtlıdır.

Öğretim eğitimin planlı ve programlı kısmını oluşturur. Bir ifadeye göre ise eğitimin okullarda yapılanına öğretim denir. (Sönmez, 2008)

Eğitim her türlü bilgi ve deneyimi kapsarken öğretim önceden belirlenmiş, hedeflere ulaşmak için düzenlenmiş etkinlikleri kapsar. **Yani öğretim eğitimin bir parçasıdır.**

EĞİTİM	ÖĞRETİM
Her yerde oluşabilir.	Önceden belirlenmiş ortamlarda gerçekleşir.
Zaman bakımından sınırsızdır.	Belirli bir zaman diliminde gerçekleşir.
Planlı ya da plansız olabilir.	Planlı ve örgülenmiş faaliyetlerdir.
Formal ve informal etkinlikleri kapsar.	Formal etkinlikleri kapsar.
Her türlü deneyimi kapsar. (Olumlu ya da olumsuz davranışlar kazanılabilir.)	Önceden belirlenmiş hedeflere yöneliktir. (Olumluya dönüktür.)

Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri:**1) Genellik ve Eşitlik**

Eğitim kurumları din, dil, ırk ve cinsiyet ayrımı gözetmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye ya da sınıfa ayrıcalık tanınmaz.

2) Ferdin ve Toplumun İhtiyaçları

Milli Eğitim hizmeti Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

Bölüm 1 / Eğitimle İlgili Temel Kavramlar

3) Yöneltilme

Bireyler eğitimleri süresince ilgi, istidat ve kabiliyetleri doğrultusunda çeşitli programlara ve ya okullara yönlendirilerek yetiştirilirler.

4) Eğitim Hakkı

İlköğretimde öğrenim görmek (temel eğitim) her Türk vatandaşının hakkıdır.

5) Fırsat ve İmkân Eşitliği

Eğitimde kadın-erkek, zengin-yoksul herkese fırsat eşitliği sağlanır. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocuklar için özel tedbirler alınır.

Genellik ve eşitlik ilkeleri ayırım yapmamaya yöneliktir. Fırsat ve imkan eşitliği ise ihtiyacı olanlara pozitif ayrımcılık yapmayı gerektirir.

6) Süreklilik

Fertlerin genel ve mesleki eğitimlerinin hayat boyunca devam etmesi esastır.

7) Atatürk İlke ve İnkılapları ve Atatürk Milliyetçiliği

Eğitim sistemimizin her derecesinde ve her türünde ders programının hazırlanıp uygulanmasında, her türlü eğitim faaliyetinde Atatürk ilke ve inkılapları ile anayasada ifadesini bulmuş olan Atatürk Milliyetçiliği temel alınır.

8) Demokrasi Eğitimi

Güçlü ve istikrarlı hür ve demokratik bir toplumun gerçekleşmesi ve devamlılığı için sahip olunması gereken demokrasi bilincinin ve yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve sorumluluk duygusu ile manevi değerlere saygının her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır.

9) Laiklik

Türk Milli Eğitim sisteminde laiklik esastır. İlköğretim okulları ile lise ve dengi okullarda Din Kültürü ve Ahlak öğretimi zorunludur.

10) Bilimsellik

Her derece ve türdeki ders programları ve öğretim yöntemleriyle ders araç gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir.

11) Planlılık

Eğitim kurumlarının yer, personel, bina, tesis ve ekleri, donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir ve kurumların bu standartlara göre optimal büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır.

12) Karma Eğitim

Okullarda kız ve erkek öğrencilerin yer aldığı karma eğitim yapılması esastır. Ancak eğitim türüne, imkan ve zorunluluklara göre bazı okullar sadece kız ya da erkek öğrencilere ayrılabilir.

13) Okul Aile İşbirliği

Eğitim kurumlarının amaçlarını gerçekleştirmesine katkıda bulunmak için okul ile aile arasında işbirliği sağlanır.

14) Her Yerde Eğitim

Milli Eğitimin amaçları yalnız resmi ve özel eğitim kurumlarında değil; evde, çevrede, işyerlerinde her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır.

EĞİTİMİN İŞLEVLERİ

Bireysel İşlevi	Bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım etmek ve bunu gerçekleştirmesi için bireye uygun ortamlar hazırlamak
Sosyal İşlevi	Bireyin topluma uyumunu sağlamak, sosyal gelişime hazırlamak, sosyal ilişkileri ve becerileri geliştirmek
Ekonomik İşlevi	Üretici ve bilinçli tüketici yetiştirmek, toplumsal kalkınmayı gerçekleştirmek, iş ve insan gücü planlaması yapmak
Kültürel İşlevi	Kültürel değerleri benimsetmek, korumak, geliştirmek ve aktarmak (Kültürel işlev sosyal işlev içinde de yer alır.)
Felsefi İşlevi	Yeni düşünce biçimleri ve bakış açıları geliştirmek. Çok yönlü düşünen, araştıran ve sorgulayan birey yetiştirmek
Siyasal İşlevi	Fırsat ve imkan eşitliği sağlamak, iyi insan ve iyi vatandaş (bilinçli ve duyarlı) yetiştirmek

KONU KAVRATAN SORU

- I. Bireyleri ortak paydada buluşturarak toplumsal uyumu sağlamak
 II. Bireylerin bedensel, zihinsel ve ruhsal yapısını geliştirmek
 III. Bireylerin bilinçli birer üretici ve tüketici olmasını gerçekleştirmek
 Yukarıda verilen ifadelerde sırasıyla eğitimin hangi işlevleri üzerinde durulmuştur?

I	II	III
A) Bireysel	Sosyal	Siyasal
B) Sosyal	Bireysel	Ekonomik
C) Bireysel	Kültürel	Sosyal
D) Sosyal	Siyasal	Bireysel
E) Bireysel	Sosyal	Ekonomik

CEVAP: B

KPSS/2002

“Okul toplumdan kopuk olmamalıdır. Okul toplumun kendisi olmalıdır. Bireyler okulda toplumun sorunlarını çözme ve bunların üstesinden gelme davranışlarını kazanmalıdırlar.”

Bu görüş program geliştirme açısından aşağıdakilerden hangisini ön plana çıkarmaktadır?

- A) İnsan niteliklerini geliştirme
 B) Sosyal işlevleri gerçekleştirme
 C) Bireysel ihtiyaçları karşılama
 D) Felsefi düşünceleri kazandırma
 E) Disiplinlerin yararlarını belirtme

CEVAP: B

KONTROL NOKTASI

- 1) Organizmanın uyarıcıya karşı gösterdiği her türlü tepkiye denir.
- 2) Bireylerin birbirleriyle olan etkileşimdeki etkinliklerin tümüneadı verilir.
- 3) Kültürel değerlerin belli amaçlar dahilinde ve belirli bir plan çerçevesinde bireylere aktarımınakültürleme denir.
- 4) Eğitime göre değişime daha açıktır.
- 5) okulda ve eğitim kurumlarında uzmanlar tarafından gerçekleştirilen eğitimidir.
- 6) Halk eğitim merkezlerieğitim kapsamında yer alan kurumlardır.
- 7) Fırsat ve imkan eşitliği sağlamak, iyi insan ve iyi vatandaş yetiştirmek eğitiminişlevi ile ilgilidir.
- 8) Eğitimin yaşam boyu devam etmesi ve belli bir zaman dilimi ile sınırlandırılmaması Türk Milli Eğitiminin temel ilkelerindenile ilgilidir.
- 9) Kişide oluşan kalıcı – izli davranış değişikliğine denir.
- 10) Eğitim bir sistem olarak düşünüldüğünde öğrenmenin gerçekleştiği boyut sistemin boyutudur.

1. Davranış / 2. Yaşanılmış Yaşantı / 3. Kasıtlı / 4. Kültür / 5. Formal Eğitim / 6. Yaygın / 7. Siyasal / 8. Süreklilik / 9. Öğrenme / 10. İşlem

BÖLÜM 2

PROGRAM GELİŞTİRME İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

KPSS’de bu bölümden her yıl ortalama 1 - 2 soru gelmektedir.

Bu bölümde program türleri incelenmekte, hem programların aşamalı sınıflandırılması (eğitim programı-öğretim programı-ders programı) hem de Posner’in yapmış olduğu program türleri sınıflandırması ele alınmaktadır.

Program türlerinden her yıl soru sorulmaktadır. Özellikle örtük program konusundan son 3 yıldır soru çıkmakta olup ilerleyen yıllarda da soru çıkacağı tahmin edilmektedir.

Yine bu bölümün içeriğinde yer alan eğitim programının özellikleri ve eğitim programının yararları konuları bilinmesi gereken önemli konulardır.

Yenilenen ilköğretim programları da öğretmen adaylarının bilmesi gereken ve soru çıkan başlıklardan birisidir.

Bölüm 2 / Program Geliştirme ile İlgili Temel Kavramlar

Program

Tanım: Belirli bir hedefe ulaşmak için yapılan düzenek

Bir başka tanıma göre ise; belirli bir çalışmanın amacını, bölümlerini, yöntemini ve süresini gösteren plandır. (Oğuzkan, 1993)

Eğitim Programı

Eğitimin hedeflerine ulaşmak için yapılacak öğrencilerin her türlü öğrenmelerini sağlamaya yönelik etkinlikler düzeneğine **eğitim programı** denir. Okulun ve öğretmenin yol göstericiliği altında okul içi ve dışındaki bütün öğrenmeleri ve öğretim faaliyetlerini içine alır.

Öğretim Programı

Eğitim programının amaçları doğrultusunda öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi – beceri – tutum ve davranışların ders kümeleri olarak planlı bir biçimde düzenlenmesidir.

KPSS/2006

Aşağıdakilerden hangisi çağdaş anlayışa göre geliştirilen öğretim programının özelliklerinden biri değildir?

- A) Öğretimde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılması
- B) Öğrencilerin düşünmeye, paylaşmaya ve soru sormaya özendirilmesi
- C) Milli değerleri kaybetmeden evrensel değerlerin benimsenmesi
- D) Öğrencilerin birbirleriyle aynı olduklarının varsayılması
- E) Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmaya yönlendirilmesi

CEVAP: D

Eğitim programı “ne” , öğretim programı “nasıl” sorusuna cevap arar.

Ders Programı

Öğretim programı içerisinde yer alan her bir ders kapsamında ulaşılabilecek hedeflerin, içeriğin, öğrenme-öğretme sürecinin ve değerlendirme etkinliklerinin programlanmasıdır.

Ders programı bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsar. (Demirel)

Eğitim programı öğrenme için planlanmış her türlü etkinliği içerirken, öğretim programı ders içi durumları içerir. Öğretim programı eğitim programının bir alt kategorisi olarak kabul edilir ve ona göre daha dardır. O halde;

Ders Programı: Ünite veya konuların organizasyonu

Öğretim Programı: Derslerin organizasyonu

Eğitim Programı: Ders içi-dışı etkinliklerin organizasyonu

Not: Programlar planlardan daha kapsamlıdır. En kapsamlıdan en dar doğru bir sıralama yapılacak olursa;

Eğitim Programı - Öğretim Programı - Ders Programı - Yıllık Plan - Ünitelendirilmiş Yıllık Plan- Ders Planı

KONU KAVRATAN SORU

Ali ve Şaban eğitim fakültesi 1. sınıf öğrencisidir. Ali Matematik öğretmenliği bölümünde okurken, Şaban Fizik öğretmenliği bölümünde öğrenim görmektedir.

Hem Ali hem de Şaban'ın lisans eğitimlerinin 1. sınıfında ikisinin birden İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi almalarının nedeni aynı’nda yer almaları ; bunun yanı sıra Ali’nin Analitik Geometri dersi alırken Şaban’ın Mekanik dersi almasının nedeni farklı’nda yer almalarıdır.

Yukarıdaki paragrafta yer alan boşluklara sırasıyla aşağıdaki ifadelerden hangileri getirilmelidir?

- A) Eğitim Programı - Ders Programı
- B) Öğretim Programı - Ders Programı
- C) Eğitim Programı - Öğretim Programı
- D) Öğretim Programı - Ekstra Program
- E) Eğitim Programı - Ekstra Program

CEVAP: C

Program Türleri

Posner eğitim programlarını 5 farklı düzeyde toplamıştır.

1) Resmi /Prosedürel / Açık / Yazılı Program

- Bu program ülkenin eğitim politikasını yansıtır. Eğitim – öğretim programı olarak da ifade edilebilir.
- Okulun kasıtlı eğitim amaçlarını açıklar.
- Yazılıdır, kâğıttadır, dokümandır.

Bölüm 2 / Program Geliştirme İle İlgili Temel Kavramlar

- Açıktır, ilan edilmiştir.
- Tasarıdır, teoriktir.
- Standarttır, ölçülüp değerlendirilebilir.
- Ayrıntılı ve ideal özellikleri taşıyan programdır.

2) Uygulamadaki / Uygulanan / Öğretilen / Gerçekleştirilen Program

- Bu program kâğıttan uygulamaya dökülendir.
- Teoriden pratiğe dönüşendir.
- Resmi programın somut, gerçekleşen ve gözlenen boyutu olarak ifade edilir.
- Öğretmenin elinde hayat bulan programdır.
- Öğretmenlerce hazırlanmış yıllık plan ve ders programlarında yer alan etkinliklerdir.

3) İhmal Edilen / Atlanan / Görmezden Gelinen / Geçersiz Program

- Resmi programın kasıtlı bir biçimde öğretilmeyen, atlanan, eksik bırakılan boyutlarını oluşturur.
- Neleri öğretmeyelim? sorusunun cevaplarının bulunacağı programdır.
- Soru çıkmayan konular, ortalamaya katılmayan dersler ve öncelikli olarak gerekli görülmemeyen duyuşsal özellikler çeşitli gerekçelerle ihmal edilebilir.

4) Örtük / Gizli / Saklanan / Üstü Kapalı / İnfomal Program

- Jackson tarafından ortaya atılmıştır.
- Okuldaki sosyal ve psikolojik etkileşimle oluşan yan ve infomal öğrenmeleri kapsar.
- Olumlu ya da olumsuz öğrenmeler gerçekleşebilir.
- Açık ve yazılı değildir.
- İnfomal, kendiliğinden gizil öğrenmeleri kapsar.
- Değerler, normlar, tutumlarla ilişkilidir.

Örtük programa okul iklimi ve sınıf iklimi örnek gösterilebilir.

- Okul iklimi içerisinde okulun fiziksel özellikleri, araştırma olanakları, beklentileri, kuralları, forması-amblemi-maskotu, yayınları vb.
- Sınıf iklimi içerisinde ise sınıfın fiziksel özellikleri, kuralları, öğretmen beklentileri ve görüşleri, sınıftaki iletişim, öğrenci özellikleri yer alır.

KPSS/2010

Öğrencilerin yaratıcı, araştırmacı bireyler olarak yetişmelerini öngören, okul içi ve dışı faaliyetleri kapsayan ve öğrencilerin toplumsal hayata uyum sağlamaları üzerinde duran örtük programın dayandığı temel ilke aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eğitim süreci günlük yaşam süreçlerinden farklı değildir.
- B) Eğitim sürecinde konu alanı çok iyi özümlemelidir.
- C) Okulun temel işlevi, kültürü etkili bir şekilde yeni nesillere aktarmaktır.
- D) Eğitimin işlevi toplumsal hayatı yeniden düzenlemektir.
- E) Öğrenci soyut düşünmeli ve zihinsel disiplin sağlamalıdır.

CEVAP: A**KPSS/2009**

Öğretmenler genellikle söz dinleyen ve kurallara uygun davranan öğrencilere sempati duyarlar. Yapılan araştırmalar, öğretmenlerin tepkilerinin, öğrencilerin derslerdeki başarısızlıklarından çok, kurallara uymamalarına yönelik olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencilere bu konuda bir açıklama yapılmasa da onlar, kurallarla uygun davrandıklarında bunun başarı olasılığını etkileyebileceğini, sınavda doğru yanıtlar vermeseler de iyi not alabileceklerini düşünürler. Bu durumda kurallara karşı çıktıklarında cezalandırılacaklarını ya da öğretmenleri tarafından dışlanabileceklerini öğrenirler.

Bu öğrenmeler aşağıdakilerden hangisinin kapsamında ortaya çıkar?

- A) Türk Millî Eğitiminin amaçları
- B) Uygulanan program
- C) Büyüklerin önerileri
- D) İhmal edilen program
- E) Örtük program

CEVAP: E**KPSS/2008**

- Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanarak uygulamaya konan öğretim programlarında belirtilen amaç ve etkinlikleri kapsamaz.
- Öğrenme – öğretme süreci içerisinde ortaya çıkan bilgiler, düşünceler, değerler, uygulamalar ve bu uygulamalar sonucunda öğrencilerde meydana gelen bütün özellikleri kapsar.
- Okulun düzeni, kuralları, fiziksel ve psikolojik çevresi, yöneticilerin ve öğretmenlerin sözlü ya da sözsüz olarak verdikleri bütün iletileri kapsar.

Yukarıda özellikleri verilen program türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Resmi
- B) Uygulamadaki
- C) Örtük
- D) Ekstra
- E) İhmal edilen (geçersiz)

CEVAP: C

Bölüm 2 / Program Geliştirme ile İlgili Temel Kavramlar

5) Ekstra / Fazladan Program:

- Resmi programın dışındaki planlı, sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal etkinliklerdir.
- Planlıdır. Öğretmenlerin gözetimi ve rehberliği altında yapılır.
- Öğrenci toplulukları ve kulüpleri, atölye çalışmaları, okul korusu, okul bandosu vb. çalışmalar bu kapsamdadır.
- Katılım seçmelidir ve gönüllülük esastır.

Resmi program, planlı - programlı eğitimsel faaliyetleri içerir. Resmi programın dışındaki planlı - programlı sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal faaliyetler ekstra programda yer alır. Örtük program ise resmi programın uygulamaya dökülmesi sürecinde doğal olarak ortaya çıkabilen gizli programdır.

Bir öğretmenin yıllık planda yer aldığı üzere, 10 Kasım'da öğrencilerini Anıtkabir'e götürmesi resmi program, okulun Atatürkçülük Kulübünün herhangi bir tarihte tasarlayarak Anıtkabir'i ziyaret etmesi ekstra program, sınıfça ya da okulca düzenlenen bir Ankara gezisinde planda olmadığı halde Anıtkabir'e uğranması örtük program kapsamında değerlendirilebilir.

YENİ İLKÖĞRETİM PROGRAMI

- ◆ Yeni ilköğretim programı "öğretmek"ten çok "öğrenme"yi merkeze alan bir anlayış benimsemiştir.
- ◆ Spor kültürü, sağlık, çevre, rehberlik, kariyer, girişimcilik, afet bilinci disiplinler arası bir yaklaşımla programın omurgasına yerleştirilmiştir.
- ◆ Yüzeysel davranış ifadesi yerine bilgi, beceri, anlayış ve tutumlar konulmuştur.
- ◆ Baskın, doğrusal düşünce yerine karşılıklı nedensellik ilkesi öne çıkarılmıştır.
- ◆ Programlar etkinliklerle zenginleştirilmiştir.
- ◆ Ölçme değerlendirmede süreci de değerlendiren bir anlayışa geçilmiştir.
- ◆ Türkçeye duyarlılık tüm derslerin ana becerisi haline getirilirken, Türk dili ve tarihi bilinci oluşturulması ana hedefler arasında yer almıştır.
- ◆ Özünde yapılandırmacı yaklaşım, programların merkezinde yer alan yaklaşımdır.
 - Öğrenmede aktif rol alan birey, bilgiyi fiziksel olarak yapılandırır.
 - Eylemleri kendine göre yorumlayan birey, bilgiyi sembolik olarak yapılandırır.
 - Kendi oluşturduğu anlamı başkasına aktaran birey, bilgiyi sosyal olarak yapılandırır.
 - Bir bilgiyi açıklamaya çalışan birey, bilgiyi teorik olarak yapılandırır.

Öğretim Programlarında Yer Alan Ortak Temel Beceriler

Öğretim programında kazandırılması hedeflenen üst düzey beceriler tüm derslerin omurgasında yer alır.

Bu ortak beceriler, bilgi verilmesiyle değil; eğitim öğretim etkinliklerinde kullanılmasıyla kazandırılabilir. Programların her bölümünde ortak becerilerin gelişmesi için uygun etkinlikler yer alır. Ortak beceriler aşağıda sıralanmıştır:

- Eleştirel Düşünme Becerisi
- Yaratıcı Düşünme Becerisi
- İletişim Becerisi
- Araştırma –Sorgulama Becerisi
- Problem Çözme Becerisi
- Bilgi Teknolojileri Kullanma Projesi
- Girişimcilik Projesi
- Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma Becerisi

Disiplinler Arası Yaklaşım ve Ara Disiplin Kavramı

Yeni ilköğretim programları disiplinler arası yaklaşıma önem vermektedir. Disiplinler arası yaklaşımda ana disiplin ve ara disiplin kavramları yer almaktadır. Ana disiplinler birbirleriyle ilişkilendirilerek kapsamlı ve genel bir tema ile öğrencilere verilir. Yeni ilköğretim programları ile belirlenen ara disiplin kavramları ve uygulamaları da tüm derslerde yatay eksen ve dikey eksen üzerinde işlenmek üzere programa yerleştirilmiştir. Böylece eğitim; yaşam ile ilişkilendirilmek suretiyle öğrencinin çok yönlü gelişimini sağlayıcı bir özelliğe kavuşturulmuştur.

Yeni ilköğretim programı ile kazandırılmak istenen ara disiplinler;

- Sağlık kültürü
- İnsan hakları ve vatandaşlık
- Girişimcilik
- Kariyer bilinci geliştirme
- Rehberlik ve psikolojik danışma
- Spor kültürü ve olimpiyat eğitimi
- Afet eğitimi ve güvenli yaşam

Bölüm 2 / Program Geliştirme İle İlgili Temel Kavramlar

KPSS/2009

- I. AB ülkelerinin ve ABD'nin programlarından uyarlanmıştır.
- II. Ulusal değerlere yeterince yer verilmediği iddia edilmektedir.
- III. Pilot uygulama yapılmış, programın uygulama sürecinde ve bitiminde program değerlendirilmiş, geliştirilmiş ve sonra kitaplar yazılmıştır.
- IV. Programlar birinci sınıftan başlayarak her bir sınıfa aşamalı uygulanmıştır.
- V. Ara disiplin yaklaşımına yer verilmiştir.

Ülkemizde uygulanmakta olan yeni ilköğretim programlarıyla ilgili olarak yukarıdaki değerlendirmelerden hangileri doğrudur?

- A) I, II, IV
- B) I, II, V
- C) I, III, IV
- D) II, III, IV
- E) II, IV, V

CEVAP: B

KPSS/2008

2005'te uygulamaya konulan ilköğretim programında, disiplinler arası yaklaşım izlendiği belirtilerek "ara disiplin" kavramı ve uygulaması benimsenmiştir. Belirlenen sekiz ara disiplin kazanımları on iki dersin içine yerleştirilmiştir.

Programda yer alan "ara disiplin" kazanımlarına ulaşılma konusunda öğretmenler, öncelikle aşağıda belirtilen durumların hangisiyle karşılaşabilirler?

- A) İçeriğin yoğunluğu nedeniyle ara disiplinlere yeterli zaman ayıramama
- B) Ara disiplinler öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine uygun olmadığı için bilgi toplayamama
- C) Ara disiplinler öğrencilerin gereksinimlerine uygun olmadığı için bilgi toplayamama
- D) Öğretmen eğitimi programlarında ara disiplin konularında eğitim almadıkları için yetersiz olma
- E) Milli Eğitim Bakanlığı ara disiplin konularında öğretim planı üretmediği için zorlanma

CEVAP: D

KPSS/2006

İlköğretim okullarında uygulanmaya başlayan yeni programlar, bilimin yol göstericiliğini öne çıkaran, dünyadaki gelişmeleri dikkate alan katılımcı bir model olmayı hedeflemektedir. Bu nedenle bu programlarda günlük hayattan kopuk olmayan, öğrenci merkezli yaklaşımların uygulanması beklenmektedir.

Yeni programların öğrencilere aşağıdaki alanların hangisinde beceri kazandırmayı hedeflemesi beklenmez?

- A) Öğretilenle yetinme
- B) Bilimsel araştırma yapma
- C) Problem çözme
- D) Bilgi teknolojisini kullanma
- E) Yaratıcı düşünme

CEVAP: A

Eğitim Programının Özellikleri

1) İşlevsel Olmalı (Görevsel Olmalı)

Konu ve etkinliklerin gerçek yaşamda yeri olmalı. İşe yaramalı, fonksiyonel ve günün koşullarına uygun olmalı. Öğrencilerin ilgi-ihtiyaç – yetenek ve seviyeleri göz önüne alınarak hazırlanmalı.

ÖRNEK: Mesleki teknik eğitimde, elektronik bölümü için hazırlanan program bu meslek için gerekli olan bilgi ve becerileri bireylere kazandırmalı, mesleki hayatlarında onların işine yaramalıdır.

NOT: Programın işlevsellik özelliği öğretim ilkelerinden yaşama dönüklük ilkesi ile alakalıdır.

2) Çerçeve Olmalı

İyi bir program öğretim sürecindeki etkinliklere ve konulara genel hatlarıyla yer vermeli, programdaki ana çizgi bütün ülke okullarında aynı olmalıdır.

ÖRNEK: Bütün ilköğretim 6.sınıf Matematik dersinde genel başlıkların aynı olması çerçeve ile ilgilidir.

3) Esneklik Olmalı

Program ana hatlarıyla belli olmakla birlikte ayrıntıların belirlenmesinde bölgenin ve öğrencilerin özellikleri göz önüne alınarak esneklik sağlanmalıdır.

ÖRNEK: 6.sınıf sosyal bilgiler dersinin “Ülkemizin kaynakları” ünitesinde Antalya’da görev yapan bir öğretmenin turizmle ilgili, Zonguldak’ta görev yapan bir öğretmenin ise madencilikle ilgili örneklerle ağırlık vermesi

ÖRNEK: İlköğretim 3.sınıfı okutan bir sınıf öğretmenin, öğrencilerinin 2.sınıfla ilgili davranışları kazanmadığını fark edip uyguladığı 3.sınıf programını 2.sınıf programıyla desenlemesi

4) Milli Eğitimin Amaçlarına Uygun Olmalı

Milli Eğitimin amaçlarını öğrenim süresi içinde gerçekleştirebilir yapıda, ait olduğu ulusun toplumsal ve kültürel değerleri ile uyum içinde olmalıdır.

ÖRNEK: Ülkemizdeki programların Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı bireyler yetiştirmek üzere hazırlanmış olması

5) Uygulanabilir ve Uygulayıcılara Yardımcı Olmalı

Programlar bilimsel, ekonomik ve toplumsal yapı ile çelişmeyen nitelikte, aynı zamanda uygulayıcısı olan öğretmenlere rehberlik edecek biçimde açık, anlaşılır ve uygulanabilir olmalıdır. Kullanışlı ve gerçekçi bir biçimde düzenlenmelidir.

ÖRNEK: Matematik dersinde eğimin hesaplanmasıyla ilgili bir kazanımın sağlanması için öğrencilerin İtalya’daki Pisa kulesine götürülmesi gibi bir etkinlik uygulanabilirliğinin çok az olması nedeniyle ülkemizdeki bir programda yer alamaz.

Bölüm 2 / Program Geliştirme İle İlgili Temel Kavramlar

İşlevsellik ve uygulanabilirlik kavramları zaman zaman birbirleriyle karıştırılmaktadır.

İşlevsellik: Programın hayatta uygulanabilmesi,

Uygulanabilirlik: Programın kendisinin uygulanabilmesi olarak ifade edilebilir.

6) Değişmez ve Genel Olmalı

Eğitim programlarının ana hatları ve temel işlevleri değişmez özelliğe sahiptir. Programın esnekliği, programın amaçlarını ve temel işlevlerini değiştirmez. Bu yüzden ki programlar tüm bireyler için geçerli olacak nitelikte öğeler içerir.

ÖRNEK: 19 Mayıs tarihini içine alan hafta tüm Türkiye’de gençlik haftası olarak yer alır. Bu amaçla gerçekleştirilen etkinlikler aynı zaman diliminde ve aynı amaca dönük gerçekleştirilir.

7) Bilimsel Olmalı

Eğitim programları bilimsel ilkelere göre hazırlanmalı ve bilimsel sürece göre uygulanmalıdır. Ayrıca iyi bir eğitim programı bilimsel bilgiyi de kullanarak öğrencilerin bütün alanlardaki gelişimini destekleyici nitelikte olmalıdır.

ÖRNEK: Ülkemizde kullanılan yeni ilköğretim programlarının öğrenci merkezli anlayışı benimsemesi bilimsel araştırmalar neticesinde ve bilimsel sürece bağlı olarak gerçekleşmiştir.

8) Yenilenebilir (Dinamik) Olmalı

İyi bir eğitim programının ulusal ve uluslararası arenadaki değişimlere dayalı olarak yenilenmesi gerekir. Gelişmeler sürekli takip edilmeli ve programlara yansıtılmalıdır.

ÖRNEK: Eğitim programlarında yapılan tüm değişiklikler programların dinamiklik özelliğine örnektir.

Programın Yararları

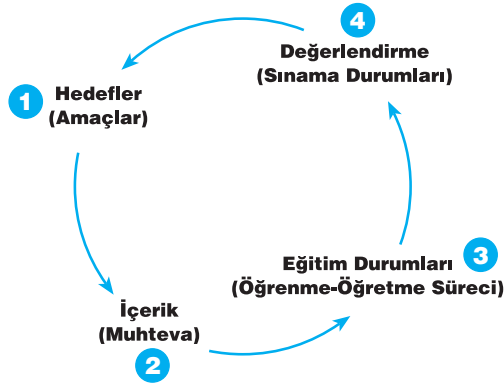
- Öğretim sürecinin verimli ve nitelikli olmasını sağlar.
- Öğretimin etkinliğini artırır.
- Davranış değiştirme sürecine öğretim niteliği kazandırır.
- Öğretmenlere rehberlik eder.
- Öğretim sürecinde standartlık sağlar.
- Eğitim öğretime yön verir.
- Eşgüdüm sağlar.

Programın Temel Öğeleri

- 1) Hedef
- 2) İçerik
- 3) Eğitim durumları
- 4) Değerlendirme

Program bu öğelerin anlamlı ilişkilerle birbirlerine bağımlı olarak bir araya gelmesiyle oluşan dinamik bir bütündür.

Programın temel öğeleri aşağıda verilmiştir.

Hedef: Yetiştirilebilecek bireyde bulunması uygun görülen eğitim yoluyla kazandırılacak özelliklerdir. ("Niçin?" sorusunu cevaplamaya çalışır.)

Uzak hedefler, genel hedefler, özel hedefler, davranışsal hedefler

İçerik (Muhteva): Öğretilecek konuların düzenli bütünüdür. ("Ne?" sorusunu cevaplamaya çalışır.)

Üniteler, konular

Eğitim Durumları: Öğrenciyi ve öğrenmeyi etkileme gücüne sahip olan tüm şartların uygun bileşenidir. ("Nasıl?" sorusunu cevaplamaya çalışır.)

Öğretim stratejileri, yöntem ve teknikler

Değerlendirme: Öğrencilerde gözlenmeye karar verilen istendik davranışların kazanılıp kazanılmadığını belirleme işidir. ("Ne Kadar?" sorusunu cevaplamaya çalışır.)

Ölçme ve Değerlendirme

KPSS/2005

Niçin, nasıl, ne kadar soruları bir programın hangi temel öğeleriyle ilişkilidir?

- A) Hedef - Eğitim durumu - Değerlendirme
- B) Hedef - Değerlendirme - Eğitim durumu
- C) Değerlendirme - Eğitim durumu - Hedef
- D) Eğitim durumu - Değerlendirme - Hedef
- E) Eğitim durumu - Hedef - Değerlendirme

CEVAP: A

KONTROL NOKTASI

- 1) Diğer bütün program türlerini içine alan en kapsamlı program programıdır.
- 2) Resmi programın pratiğe dökülen, somut ve gözlenen boyutuna program adı verilir.
- 3) Okuldaki sosyal ve psikolojik etkileşimle oluşan yan ve informal öğrenmeler program kapsamında yer alır.
- 4) Yeni ilköğretim programları yaklaşım temel alınarak hazırlanmıştır.
- 5) Öğrencilerde gözlenmeye karar verilen istendik davranışların kazanılıp kazanılmadığını belirleme işine denir.
- 6) Bir dersin genel amaçları programı içerisinde yer alır.
- 7) Bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikler programı kapsamındadır.
- 8) Ulusal ve uluslararası alandaki gelişmelerin sürekli takip edilip programlara yansıtılması eğitim programının özelliklerinden ile ilgilidir.
- 9) Öğretim stratejileri, yöntem ve teknikler programın öğelerinden içerisinde yer alır.
- 10) Bir öğretmenin dersin amaçları ve öğreneceklerinin ilerde kendilerine ne gibi yararlar sağlayacağından bahsetmesi eğitim programının özelliği ile alakalıdır.

1. Eğitim / 2. Uygulamadaki / 3. Örnek / 4. Yapılandırıcı / 5. Değerlendirme /
6. Öğretim / 7. Ders / 8. Dinamiklik / 9. Eğitim Durumları / 10. İşlevsellik

BÖLÜM 3

PROGRAM GELİŞTİRMENİN TEMELLERİ

KPSS’de bu bölümden her yıl ortalama 2 - 3 soru gelmektedir.

Bu bölüm program geliştirme dersinden çok soru sorulan bölümlerden biridir.

Özellikle soruların felsefi ve toplumsal temelden çıktığı görülmektedir.

Ağırlıklı olarak soruların geldiği eğitim felsefeleri konusunda 2008 ve 2009 yıllarında soru gelmemiş olup önümüzdeki yıllarda bu konulardan oldukça fazla soru geleceği öngörülmektedir.

Yenilenen öğretim programları temelini ilerlemeci yaklaşımdan aldığından 2011 KPSS’de de tıpkı 2010 KPSS’de olduğu gibi ilerlemecilikten soru beklenmektedir.

Çağdaş yönelimler dikkate alındığında ise pragmatizm ve varoluşçuluk soru gelmesi beklenen başlıklardır.

Bölüm 3 / Program Geliştirmenin Temelleri

1) Tarihi Temel

Geçmişteki program geliştirme çalışmalarının geleceğe ışık tutmasıdır.

Geçmiş deneyim ve anlayışlar yeni ve geleceğe dönük çalışmalar için önemli olduğu gibi tarihsel gelişim süreci içerisinde program geliştirmenin geçirdiği evreleri tanımak gelecekte yapılacak özgün çalışmalara temel oluşturur.

İlk program kitabı 1918'de Bobbit tarafından yazılmıştır.

Bobbit ile Charters eğitim programını bir dizi hedef olarak görmüştür.

1949'da Ralph Tyler "Eğitim Programı ve Öğretimin Temel İlkeleri" adlı kitabı yayınlamıştır. Tyler kitabında eğitim yaşantılarının nasıl organize edilebileceği ve hedeflere ulaşma derecesinin nasıl belirlenebileceği soruları üzerinde durmuştur.

1962'de Taba "Program Geliştirme: Kuram ve Uygulama" adlı kitabı yayınlamıştır. Tyler ve Taba program geliştirmeye akılcı, mantıklı ve sistematik bir yaklaşım getirmişlerdir.

Alman eğitimci Froubel ise genellikle okul öncesi programları üzerine çalışmış ve modern ana okulları ile ilgili ilk programları hazırlamıştır. Froubel çocuklarda eğitim sürecinin 3-4 yaşlarında başlaması gerektiğini savunmuştur.

Pestalozzi 19. yüzyılda ilköğretim konusunda çalışmış ve ilköğretim programlarının geliştirilmesinde katkıda bulunmuştur.

Türkiye'de ise 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat kanunu ile tüm öğretim kurumları tek çatı altında toplanmıştır. (Aşağıda detaylı biçimde verilmiştir)

1924'de Türkiye'ye davet edilen John Dewey ilköğretim programlarının oluşturulmasını sağlamıştır.

1950'li yıllara kadar Türkiye'de program geliştirme çalışmaları daha çok "dersler ve konular listesi" hazırlamak şeklinde ele alınmış, 1952'de Türkiye'ye gelerek köy okullarında incelemeler yapan K.V.Wofford'un hazırladığı raporla birlikte daha sistematik bir yaklaşımla yapılmaya başlamıştır.

1960'lı yıllarda tekrar ilköğretim programları üzerinde yoğunlaşmış, 1961 yılında kabul edilen 222 sayılı ilköğretim kanunu ile ilköğretim programlarının değiştirilip geliştirilmesi zorunlu hale getirilmiştir.

1970'li yıllarda 8 yıllık ilköğretim okulu denemesi ve program çalışmaları gündeme gelmiş fakat 8 yıllık zorunlu ilköğretim uygulaması gerçekleştirilememiştir.

1980'li yıllarda program geliştirme çalışmalarında yeni bir anlayış başlamış, 90'lı yıllarda ise ölçme değerlendirme çalışmalarına ayrı bir önem verilmiştir.

2005 yılında ise ilköğretim programları yapılandırmacılık temel alınarak yeniden düzenlenmiş ve uygulamaya konulmuştur.

2) Toplumsal Temel

Program geliştirme bireyin sosyal gelişimini ve toplumsal uyumunu sağlayacak öğeleri içermelidir.

Toplulun yapısı ve toplumsal gelişmeler analiz edilip programa yansıtılmalıdır. Okul ve eğitimciler toplumun aynası ve değişim aracıdır.

Programlar toplumsal sorunları, ideolojik akım ve çatışmaları dikkate almalıdır.

Hangi Soruyu Sorar: Toplum Bireyden Ne İstemektedir?

Türk Milli Eğitim Sisteminde Eğitimin ve Eğitim Programının Toplumsal Temelleri

- Atatürk'ün eğitimle ilgili ilkeleri
- Anayasa ve ilgili yasalar
- Hükümet programları
- Kalkınma Planları
- Milli Eğitim Şuraları
- Bilimsel Çalışmalar

Yasalar program geliştirmenin önemli sosyal temellerinden birini oluşturur.

Eğitimin Yasal Temelleri

- TC. Anayasası (1982)
- Tevhid-i Tedrisat Yasası (1924 tarih ve 430 sayılı)
- İlköğretim ve Eğitim Yasası (1961 tarih ve 222 sayılı)
- Milli Eğitim Temel Yasası (1973 tarih ve 1739 sayılı)
- Yüksek Öğretim Yasası (1981 tarih ve 2547 sayılı)
- Mesleki Eğitim Yasası (1986 tarih ve 3308 sayılı)
- Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Yasa (1992 tarih ve 3797 sayılı)
- 8 Yıllık Kesintisiz Eğitimi Düzenleyen Yasa (1997 tarih ve 4306 sayılı)
- Özel Öğretim Kurumları Yasası (2007 tarih ve 5580)
- Belirli Gün ve Haftalarla İlgili Yönetmelik

Bu yasalardan en öne çıkanları; Tevhid-i Tedrisat Kanunu, İlköğretim ve Eğitimi Kanunu ve Milli Eğitim Temel Kanunu'dur.

Bölüm 3 / Program Geliştirmenin Temelleri

Tevhid-i Tedrisat Kanunu

Tevhid-i Tedrisat Kanunu Türk Milli Eğitim sisteminde eğitim programlarının dayandığı toplumsal temellerden biridir.

Osmanlı Devletinde eğitim işleriyle ilgili iki bakanlık mevcuttu. Bu bakanlıklar Şeriye ve Evkaf Vekâleti ile Maarif Vekâletiydi. Bu iki bakanlık arasında koordinasyon ve işbirliği olmaması nedeniyle eğitimde iki başlılık oluşmaktaydı. Bu iki başlılığa son vermek ve eğitimde birliği sağlamak amacıyla 3 Mart 1924'te Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkartılarak ülkedeki tüm eğitim kurumları Maarif Vekâletine (Eğitim Bakanlığı) bağlandı.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu İle;

- Eğitim-öğretim millileştirilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı kurularak eğitim kurumları devlet denetimine alınmıştır.
- Medreseler kapatılmış, böylece eğitimde ikilik ortadan kaldırılmıştır.
- Herkese eğitim hakkı verilmiş ve ilköğretim zorunlu hale getirilmiştir.
- Yabancı okulların programına Türkçe kültür dersleri konmuş ve bu dersler Türk öğretmenler tarafından okutulmuştur.
- Ayrıca bu kanunla İlahiyat fakültesinin kurulması ve imam-hatip okullarının açılması hükmüne bağlanmış, dine dayalı eğitim anlayışından vazgeçilerek eğitimin laikleşmesi konusunda önemli bir adım atılmıştır.

KPSS/2008

Günümüz Türk Eğitim sistemindeki uygulamalardan hangisi Tevhid-i Tedrisat Kanunu'na uygun bir uygulamadır?

- A) Özel ilk, orta ve yükseköğretim kurumlarının artması
- B) Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin zorunlu olarak okutulması
- C) Bazı öğretim kurumlarında İngilizce, Fransızca ve Almanca öğretim yapılması
- D) Çocukların eğitiminde çeşitli vakıfların etkin olması
- E) İlköğretimin zorunlu olması

CEVAP: E

İlköğretim ve Eğitim Kanunu

Eğitim - öğretimin işleyişi ile ilgili konuları düzenleyen, okul statülerini ve türlerini belirleyen kanundur.

6 - 14 yaş zorunlu ilköğretim çağı olarak belirlenmiş; ilköğretim kurumlarının yapım, donatım ve gelir - giderleri ile ilgili konulara çeşitli açıklamalar getirilmiştir.

Milli Eğitim Temel Kanunu

Bu kanunla Türk Milli Eğitim sisteminin yapısı oluşturulmuş, eğitim kurumları örgün ve yaygın olmak üzere iki alt başlığa ayrılarak düzenlenmiştir.

Türk Milli Eğitimi'nin genel amaç ve temel ilkeleri Milli Eğitim Temel Kanunu ile belirlenmiştir.

KPSS/2005

Türk eğitim sisteminin genel amaçları aşağıdakilerden hangisine dayalıdır?

A) Milli Eğitim Şualarına	B) Öğretim Programlarına
C) Tebliğler Dergisine	D) Yönetmeliklere
E) Milli Eğitim Temel Kanunu'na	

CEVAP: E

Avrupa Birliği Projeleri

Avrupa Birliği ile eğitimle ilgili değişik konularda işbirliği yapan ülkemiz, bu işbirliği kapsamında değişik eğitim projelerine katılmaktadır. Eğitimle ilgili projelerin başında "Hayat boyu öğrenme programı" ve "Gençlik Programı" (Youth in Action) gelmektedir.

Hayat boyu öğrenme programı; Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci ve Grundtvig alt programlarından oluşur.

Comenius Programı: Temel amacı 'Okul Eğitimi' alanında Avrupa ülkeleriyle işbirliği yapmak suretiyle eğitimde kaliteyi arttırmak ve kültürel diyalogu sağlayarak dil öğrenimini teşvik etmektir.

Okul öncesinden lise son sınıfa kadar olan genel eğitimi kapsar. Program, okul ortaklıkları kurulumakta, öğretmen ve öğrenci değişimi yaptırmakta ve iyi deneyimlerin paylaşılması noktasında çalışmalar sergilemektedir. Ortak program uygulamaları, dil öğrenimi, uzaktan eğitim modelleri de yine bu program kapsamında gerçekleştirilmektedir.

Yetişkin eğitimi, hizmet içi eğitim gibi eğitimin tüm alanlarını kapsayan projelerin gerçekleştirilmesine fırsatlar sağlamaktadır. Tüm seviyelerdeki okullarımızın üye ve aday ülke okulları ile ortaklıklar kurup bu programdan yararlanması, eğitimde kalite ortaklığına gitmesi, öğretmen ve öğrencilerimizin değişim projelerinde yer alması önemlidir.

Bu programın kapsadığı alanlar;

- ❖ Okul Öncesi Eğitim
- ❖ İlköğretim
- ❖ Ortaöğretim

Bölüm 3 / Program Geliştirmenin Temelleri

Erasmus Programı: Avrupalı yükseköğretim kurumlarının işbirliği yapmalarını teşvik etmeye yönelik bir Avrupa Birliği programıdır. Yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile ortak projeler üretilip hayata geçirmeleri; kısa süreli öğrenci ve personel değişimi yapabilmeleri için karşılıksız mali destek sağlamaktadır. Bunun yanı sıra yükseköğretim sistemini iş dünyasının gereksinimlerine uygun olarak geliştirebilmek ve üniversite mezunlarının iş dünyasında istihdam edilebilirliğini arttırmak amacıyla yükseköğretim kurumları ile çalışma çevreleri arasındaki ilişkilerin ve işbirliğinin artırılmasını da teşvik etmektedir.

Yüksek öğretimin tüm seviyelerini kapsayan bu programda üniversiteler arasında ortaklık kurularak öğrenci, öğretim üyesi değişikliği yapılmakta, öğrenciler kendi üniversitelerinin anlaşma yaptığı üye veya aday ülkelerin üniversitelerinde yarım/tam yıl okuma hakkına sahip olmaktadır. Aynı şekilde o üniversitelerden de ülkemize öğrenciler gelmekte ve tüm masraflar program kapsamında karşılanmaktadır. Öğretim üyeleri de değişim programından yararlanmaktadır. Üniversiteler arası işbirliği projeleri bu çerçevede önemli bir yer tutmaktadır.

Bu program Avrupalı öğrencilerin ve akademisyenlerin ülkemizi tanımaları açısından da oldukça önemli bir programdır.

Leonardo da Vinci: Avrupa Birliği Mesleki Eğitim programıdır. Mesleki eğitimin kalitesinin artırılması ve güçlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Tüzel kişilik sahibi tüm resmi ve özel kurum ve kuruluşlar, eğitim kurumları ile KOBİ, STK ve yerel idareler Leonardo da Vinci projesi sunabilmektedir.

Grundtvig Programı: Bilginin sürekli yenilenmesi neticesinde oluşan gereksinimleri karşılamak ve yetişkin kişilere yaşamları boyunca, bilgi ve niteliklerini geliştirmek için imkanlar sunarak istihdam olanaklarını artırmayı ve toplumda meydana gelen değişikliklere uyumu sağlamayı amaçlamaktadır.

Gençlik Programı (Youth in Action): 15-25 yaş arası gençlerin değişim ve gönüllülük programıdır. Gençlik programı ile Avrupalı gençlerin birbirlerini tanımaları ve gönüllü olarak toplumsal faaliyetlere katılmaları amaçlanmaktadır. Ülkemiz gençlerinin Avrupalı yaşlıları ile birlikte yürüteceği projeler ,karşılıklı olarak birbirlerini tanımaları açısından son derece önemlidir.

Gençler bu program ile yurt içinde veya yurt dışında çeşitli etkinliklere katılmakta, projeler yapmakta, uluslar arası veya yerel projeler hazırlamaktadırlar. Gençlik programında tüm gençler için çeşitli fırsatlar bulunmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, kamu kuruluşları ve sıradan gruplar proje başvurusu yapabilmektedirler.

PISA Projesi (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Projesi): Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)'nin üç yıllık aralarla düzenlemekte olduğu ve 15 yaş grubu öğrencilerin kazandıkları bilgi ve becerilerin değerlendirilmesine yönelik yapılan bir tarama araştırmasıdır. PISA projesinde matematik okuryazarlığı, fen bilimleri okuryazarlığı, okuma becerileri konu alanları ve öğrencilerin motivasyonları, kendileri hakkındaki görüşleri, öğrenme biçimleri, okul ortamları ve aileleri ile ilgili veriler toplanmaktadır.

PISA projesi, zorunlu eğitimin sonunda örgün eğitime devam eden 15 yaş grubu öğrencilerin öğretim programlarında ele alınan konuları (matematik, fen bilimleri ve okuma becerileri) ne dereceye kadar öğrendiklerini değil; günümüz bilgi toplumunda karşılaşılabilecekleri durumlar karşısında sahip oldukları bilgi ve becerileri kullanabilme yeteneğini ölçmeyi amaçlamaktadır.

TIMSS Projesi (Uluslar arası Matematik ve Fen Bilgisi Projesi): Şimdiye kadar yapılan en geniş ve en kapsamlı karşılaştırmalı uluslararası eğitim çalışmasıdır. TIMSS çalışmaları bir yarışma olmayıp ülkelerin kendi eğitim sistemlerini gözden geçirmelerini sağlayan, öğrencilerin Fen Bilgisi ve Matematik başarılarını yıllara göre takibe alan bir projedir. Ancak elde edilen sonuçlar uluslararası karşılaştırmaya da olanak sağlayacak niteliktedir.

Eğitim politikasını belirleyenlerin, öğretim programlarını hazırlayan uzmanların ve araştırmacıların kendi eğitim sistemlerinin işleyişini daha iyi anlayabilmeleri açısından bir temel sağlamak amacıyla düzenlenmiş olan TIMSS, ilk olarak 41 ülkeden beşinci sınıf düzeyindeki öğrencilerin Matematik ve Fen Bilgisi başarılarını karşılaştırmıştır. Eğitim sistemleri, öğretim programları, öğretmen ve okulların karakteristik özellikleri ve ders anlatımı hakkında da bilgiler toplamıştır. TIMSS sonuçları, bir tartışma ortamını harekete geçirmiş, reform çabalarını hızlandırmış ve dünya çapında akademisyenlere, araştırmacılara ve karar mercilerine önemli bilgiler sağlamıştır.

PIRLS Projesi (Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi): Kavrama süreçleri, okuma amaçları ve okuma alışkanlıkları ile okumaya yönelik tutumları inceleyen PIRLS projesinin temelini okuma amaçları ve kavrama süreçleri oluşturmaktadır. 2001 yılında Uluslar arası Eğitim Başarılarını Belirleme Kuruluşu (IEA) tarafından Türkiye'nin de aralarında olduğu 35 ülkede uygulanmıştır. İlköğretim 4. sınıf (9 yaş) öğrencilerine uygulanan bu proje katılımcıların okuma becerilerinin düzeyini ve zaman içerisindeki gelişimini incelemektedir.

Minerva Programı: Açık - uzaktan eğitim ve eğitimde bilgi - iletişim teknolojileri projesi

Lingua Programı: Avrupa dilleri eğitimi projesi

3) Ekonomik Temel

Program tasarlanırken gerekli maddi olanaklar göz önünde bulundurulmalıdır. Toplumun ihtiyaç duyduğu işgücü-istihdam dengesi eğitim programları yoluyla sağlanmalıdır.

4) Bireysel Temel

Birey, çağdaş eğitim programlarının en önemli temelidir. Hedefler birey için belirlenir, konular birey için seçilir, öğrenme yaşantılarının düzenlenmesi bireye göre yapılır.

Her program birey temele alınarak oluşturulmalıdır. Bireyin iki yönlü ihtiyacı söz konusudur. Bunlar bireyin yaşama süreçleri ile ilgili ihtiyaçlar ve eğitim ihtiyaçlarıdır. Bireyin bütün ihtiyaçları, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde mevcuttur.

Bu ihtiyaçlar birbirini izler ve alt düzey ihtiyaç karşılanmadan bir üst düzey ihtiyaca geçilmez. Bireyin en son ihtiyacı da kendini gerçekleştirme ihtiyacıdır ki eğitim ihtiyacı da çoğu zaman bu ihtiyaçla birlikte ortaya çıkar.

Hangi Soruyu Sorar: Birey toplumdan ne istemektedir?

Bölüm 3 / Program Geliştirmenin Temelleri

5) Konu Alanı Temeli

Program geliştirme çalışmaları herhangi bir konuya bağlı olarak geliştirilmek zorundadır. Bilimsel bulgulara yer verilmelidir. Konu alanlarının geçerliliği, güvenilirliği ve güncelliği sağlanmalıdır.

Program geliştirme çalışmalarında konuların ve çalışma alanlarının ihtiyaçları programların hedeflerinin belirlenmesinden önce yer almalıdır.

Hangi Soruyu Sorar: Bireylere ne öğretilim?

6) Psikolojik Temel

Program geliştirmede hedef oluştururken (özellikle hedeflerin ulaşılabilirliğinde) psikoloji (gelişim ve öğrenme psikolojisi) den ve kuramlarından yararlanır.

Program geliştirmeye psikolojik açıdan bakıldığında davranışçı ve bilişselci kuramların alana en fazla katkısı yaptığı görülür.

Son zamanlarda ise yapılandırmacılığın da açık etkileri görülmektedir.

Hangi Soruyu Sorar: Hangi koşullar altında ve nasıl öğretilim?

7) Felsefi Temel

Her eğitim programının dayandığı bir felsefe olmalıdır.

Felsefe; program geliştirme sürecinde merkeze alınan öğeyi ve öncelikleri temsil eder.

Bir anlamda belirlenen felsefe temel yaklaşımı da ortaya koyar.

Program geliştirmede felsefeden en çok hedeflerin oluşturulması aşamasında yararlanır.

Ula aşım, Program Geliştirme soruları en çok felsefi ve toplumsal temelden çıkmaktadır.

NOT: Program geliştirme soruları en çok felsefi ve toplumsal temelden çıkmaktadır.

Program geliştirme çalışmalarında hedeflerin oluşturulmasında hem felsefeden hem de psikolojiden yararlanır.

Öğrenci seviyesine göre öğretim yöntem ve tekniklerini seçerken ve hedeflerin ulaşılabilirliğinde psikolojiden; hedeflerin tutarlılığında, önem sırasına konmasında, varsayımlarında ve yenilerin eklenmesinde felsefeden yararlanır.

Başlıca Felsefe Alanları

Ontoloji (Varlık Bilgisi)

Madde, insan, evren ve hayatın varlığını araştıran felsefe alanıdır. Varlığın başlangıcını ve sonunu araştıran ontoloji dolayısıyla din ve metafizik ile de ilgilenmektedir.

Epistemoloji (Bilgi Sorunu)

Bilginin ne olduğu, kaynağı, kesinliği, doğru - yanlışlığı ve türlerinin ne olduğu sorularının cevaplarını epistemoloji bulmaya çalışmaktadır. Bilgiyi bilen insan özneyi, her türlü olay olgu ise nesneyi oluşturmaktadır. Bilme; özne ile nesne arasında bağ kurmadır.

Aksiyoloji (Değerler Sorunu)

Etik ve estetik olmak üzere iki ana başlık altında toplanabilir. Etik kavramı ahlak konusu ile uğraşmaktadır. İyi ve ahlaklı insan nasıl olmalıdır, erdemli insan kimdir gibi sorulara cevap aranmaktadır. Estetik ise neyin güzel olduğunu sorgular. Neyin sanatsal olup olmadığını belirlemeye çalışır.

Özetle erdem, ahlak, iyilik, güzellik, doğruluk, vicdan, özgürlük ve saygı aksiyolojinin konularıdır.

KPSS/2006

İnsani değerlerin incelenmesinde sanat ve ahlak konularını ele alan insan eylemlerinde değerlerin çevre etkisiyle sonradan mı, yoksa doğuştan mı kazanıldığıyla uğraşan felsefe alanı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Epistemoloji	B) Ontoloji	C) Aksiyoloji
D) Metafizik	E) Kozmoloji	

CEVAP: C

Mantık (Akıl Yürütme)

Doğru ve geçerli düşünme yollarını aramaktır. Akıl yürütmeyi temel alan mantıkta üç tip akıl yürütmeden söz edilebilir:

- Tümevarım: Parçadan bütüne akıl yürütme
- Tümdengelim: Bütünden parçaya akıl yürütme
- Hipoteetik (Dedüktif): Hipotezler kurarak ve araştırarak akıl yürütme

Bölüm 3 / Program Geliştirmenin Temelleri

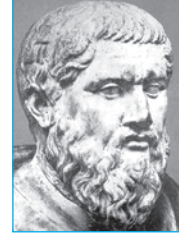
Eğitimi Etkileyen Felsefi Akımlar

İdealizm (İdealist Görüş)

Evreni açıklamada ruh, zihin, ahlak ve düşünce gibi kavramları temele alan felsefedir. Gerçeğe giden yol sezgisel düşünceden geçer.

İnsan doğuştan zihninde idea adı verilen gerçekliklerle dünyaya gelir. İnsanın temel görevi, tanrıyı temsil eden bu ideaları bulmaktır.

İdealist eğitimde merkezde konular, dersler, evrensel doğrular ve bunları aktaracak öğretmenler vardır. Bu nedenle idealistler konu alanı veya bilgi merkezli eğitim programı geliştirme yaklaşımlarını benimsemiştir. En önemli temsilcisi Platon'dur.

Ne Önemli: Değişmez Mutlak Değerler

Anahtar Kelimeler: Ruh, akıl, evrensellik

Yön Verdiği Eğitim Felsefesi Yaklaşımı: Esasicilik, Daimicilik

KPSS/2009

İyinin, doğrunun ve güzelin evrenselliğini, değerlerin mutlak olduğunu ve değişmezliğini, tutarlılık kavramının önemli olduğunu savunan bir öğretmen, öğrencilerine seçme özgürlüğü tanımakta, onların seçme ve karar verme becerilerini geliştirmek istemektedir.

Bu öğretmen için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Gerçekçi B) İdealist C) Yaratıcı
D) Varoluşçu E) İlerlemeci

CEVAP: B

Realizm (Gerçekçi Görüş)

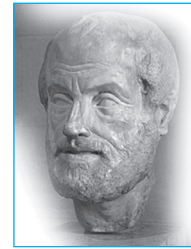
Realizm evreni madde ve somut olarak var olanlarla açıklayan bir felsefi akımdır.

Var olan her şey gerçektir. Gerçeklik insan zihninden bağımsızdır. Nesneler insanın dışında ve duyu deneyiminden bağımsız olarak vardır.

Bilgi gerçeklerin algılanmasına dayalıdır. Bilgiyi elde etmek için bilimsel yöntem ve duyular kullanılır. Aklın kuralları deney, gözlem ve araştırmaya dayanır. Çünkü doğuştan gelen hiçbir bilgi yoktur. Tüm bilgiler ve ilkeler sonradan öğrenilir.

Temelde idealizme karşıt olarak oluşturulmuş bir görüştür. Realist eğitimin temelinde disiplinler ve kültürel birikimi aktaran öğretmenler olduğu söylenebilir.

En önemli temsilcisi Aristo'dur.

Ne Önemli: Varlık ve Nesneler

Anahtar Kelimeler: Madde, Somut

Yön Verdiği Eğitim Felsefesi Yaklaşımı: Esasicilik, Daimicilik

Pragmatizm (Yararcı Görüş)

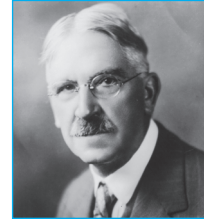
Bir düşüncenin, inancın ya da hipotezin sonuçlarını değerlendirerek gerçeğe varma yoludur. Sonuç faydalı ise doğrudur.

Konu alanı, disiplinler ve düşünceleri vurgulayan idealist ve realistlere karşılık pragmatistler bilgiyi sürekli değişim içinde olan bir süreç olarak kabul ederler.

Eğitimde çıkış noktası konu değil bireydir. Öğrenme ise problem çözme esnasında gerçekleşir. Bilme eylemi öğrenen ve çevre arasındaki etkileşim sonucunda gerçekleştiğinden öğrenenin aktif katılımını gerektirir.

Bu etkileşimin temelinde ise değişim kavramı bulunmaktadır. Öğrenme yaşantı ürünüdür. Okul yaşamın ta kendisidir. Değişmeyen bilgi yoktur. Demokratik ortam önemlidir.

En önemli temsilcisi John Dewey'dir.

Ne Önemli: Birey, bilim, bilimsel yöntem

Anahtar Kelimeler: Değişme, fayda, yarar, sonuç

Yön Verdiği Eğitim Felsefesi Yaklaşımı: İlerlemecilik, Yeniden kurmacılık

Eksistentializm (Varoluşçu Görüş)

İnsanın gerçekleşmemiş iç varlığı ve özgürlüğü önemlidir. Okulun ve programların öğrencilerin özgürlüklerini kısıtladığı düşüncesine sahiptirler.

Varoluşçu görüşe göre her bir öğrencinin kendi değerler sistemini özgürce ve yetişkinlerin zorlaması olmaksızın geliştirmesine izin verilmeli ve yardımcı olunmalıdır.

Öğretmenler, yardıma ihtiyacı olan kişilerin yardımına koşan ve onların kişilik gelişimlerinde onlara yardımcı olan kişidir.

Bu felsefenin uygulaması çok güçtür. Bu yüzden pek çok eğitimci bu görüşü reddetmektedir.

En önemli temsilcileri Sartre, Camus ve Heidegger'dir.

Ne Önemli: Özgürlük

Anahtar Kelimeler: Özgür düşünce

Yön Verdiği Eğitim Felsefesi Yaklaşımı: Hümanist Eğitim

Bölüm 3 / Program Geliştirmenin Temelleri

FELSEFELER	GÖRÜŞLERİ
İDEALİZM (İdealist Görüş)	<ul style="list-style-type: none"> - Eğitim programlarının merkezinde konular vardır. - İyi, doğru ve güzelin evrensel olduğunu savunur. - Gerçekliği ruhsal sayan bir felsefi öğretilerdir. - Gerçek olan akıldır, madde ve bilgi aklın ürünüdür. Gerçek bilimle beraber sezgiyle ele edilir. - Değerler mutlak ve değişmez. - Akılla mutlak doğruya ulaşılır. - Okul kültürel mirası oluşturan değerleri öğretmelidir. - Gerektiğinde ceza kullanılmalıdır. - Norm dayanaklı (bağıl) değerlendirme hâkimdir. - Tümdengelim, analoji, tartışma, taklit, takrir, ezberleme yöntemleri kullanılmalı
REALİZM (Gerçekçilik)	<ul style="list-style-type: none"> - Eğitimin amacı kültürel mirası yeni nesile aktarmaktır. - İdealizme karşıt olarak ortaya çıkmıştır. - Var olan her şey gerçektir. - Duygu ve arzulardan öte akla bağımlılık vardır. - İyi doğru ve güzel topluma ve zamana göre değişir. - Doğrunun ölçütü topluma ve doğaya uyum sağlamaktır. - Ahlaki açıdan en iyi olan insana en yararlı olandır. - Bilgi doğuştan yoktur, sonradan öğrenilir. - Bilgi bilimsel yöntem ve duyarlarla elde edilir. Tümevarım yöntemi esastır. - Aklın kuralları deney, gözlem ve araştırmaya dayalıdır. - Bu yöntemle öğrenilen bilgi ezberlenir ve tartışılmaz. - Gerçek madde olup değişmez ve ölümsüzdür.
PRAGMATİZM (Yararcılık)	<ul style="list-style-type: none"> - Eğitimde çıkış noktası konu değil çocuktur. - Bilginin doğruluğu yararına bağlıdır. - Yararlı bilgi iyi ve doğrudur. - Bireye ve topluma yararlı bilgilere öncelik verilmelidir. - Aklın kuralları sonradan kazanılır. - Değişim gerçeğin esasıdır. - Bilgi kesin değil, doğrular görecelidir. Kişiye ve zamana göre değişebilir. - Öğrencilerin katılımı, güdülenmesi ve bireysel farklılıkları önemlidir. - Dayanışma ve işbirliğine önem verilmelidir. - Öğretmen rehber ve yol gösterici olmalı (Eğitsel rehberlik ön planda)dır. - Ezber ve tekrar yerine problem çözüme - Tümdengelim ve tüme varım yöntemi uygulanmalı
EXISTENTIALİZM (Varoluşçuluk)	<ul style="list-style-type: none"> - Eğitimin amacı özgürlükleri artırmaktır. - Geçmiş ya da gelecek yok, an vardır. - Birey özgür olmalı ve toplumdan kurtulmalıdır. - Bilgi objektif ve kesin değil, anlıktır. - Doğrular değişebilir. - Bilgi evrensel değil, bireyseldir. - Değerler bireye göredir. - Birey her şeyin üstündedir. - Birey çevreye uyum sağlamak zorunda değildir. - Düzenlenmiş ve planlanmış etkinlikler sunulmamalıdır. - Yetişkinler öğrencileri zorlamamalı - Her birey kendi değerlerini oluşturmali

Eğitimi Felsefeleri

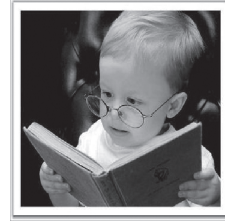
Daimicilik

Akla önem veren, insanların gerçeklere akıllarını kullanarak ulaşabileceğini ve tüm doğruların akılda var olduğunu savunan felsefedir.

Değişmeyen evrensel bir eğitim ilkesini savunur. Bu görüş, geçmişten gelen kesin doğruları ve bilginin nesilden nesile aktarılmasını öngörür.

Bireylere klasik eserler okutularak entelektüel eğitim verilmeli, böylece de seçkin bireyler yetiştirilmelidir.

Öğrencilere dünyanın hem maddi hem de manevi gerçeklerini tanıttak bilgileri verilmelidir. Daimiciliğe göre eğitim hayatın kopyası değil yaşama hazırlıktır.

Dayandığı Felsefe: Temelini idealizmden almış realizmden etkilenmiştir.

Eğitim Programı Ne Merkezli: *Değişmeyen Konu* ve Disiplin

Eğitim Programının Odak Noktası: Klasik konular, sabit program, beşeri bilimler

Öğretmenin Rolü: Öğretmenin öğrenciye model olarak aklında zaten var olan doğruları buldurması

(Öğretmen merkezdedir.)

Anahtar Kelimeler: Akıl, evrensellik, tek tip program

KPSS/2006

Aşağıdakilerden hangisinde öğretmenin rolü daimicik felsefesine göre belirlenmiştir?

- A) Geçmişten gelen kesin doğruları ve bilgiyi nesilden nesile aktarmak.
- B) Bireyin doğrulara ulaşabilmesi için bizzat etkileşimde bulunmasını sağlamak
- C) Bireyde problem çözme becerisini geliştirmek
- D) Bireyin özgür bir ortamda doğruya ve bilgiye kendisinin ulaşmasını sağlamak
- E) Gerekli bilgi ve doğruları bireyin yaşantısıyla ilişkilendirmesini sağlamak

CEVAP: A

KPSS/2006

Dünyanın maddi ve manevi değerlerinin öğrenilmesinde klasik eserlerin önemini ve değişmeyen evrensel bir eğitim ilkesini savunan eğitim felsefesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlerlemecilik
- B) Varoluşçuluk
- C) Esasicilik
- D) Daimicilik
- E) Kurmacılık

CEVAP: D

Bölüm 3 / Program Geliştirmenin Temelleri

Esasıcılık

Bu felseye göre insan akli doğuştan boştur. Tüm bilgiler sonradan öğrenilebilir.

Bireylerin zihinsel gelişimlerine yardım etmek ve yetenekli kişiler yetiştirmek amaçlanır.

Öğretme sürecinde çok sıkı çalışma ve çoğu zaman zorlama vardır.

Bu görüşe göre geçmişten gelen temel bilgi ve değerlerin önemli yanları korunup yeni kuşaklara öğretilirse yeni kuşaklar için geçmişin başarıları üzerine daha mükemmel bir uygarlık kurulabilir.

Bu yüzdendir ki değerler, dolayısıyla da konular önemlidir. Ancak konular tartışmaya açık olmamalı, zamanın süzgecinden geçmiş temel konular olmalıdır.

Dayandığı Felsefe: Realizm ve İdealizm

Eğitim Programı Ne Merkezli: Özümseven Konu ve disiplin merkezlidir. Bilimsel bilgiler öğretilir.

Eğitim Programının Odak Noktası: Temel beceriler (okuma, yazma, sayma vb.) ve temel konular (ana dil, matematik, fen tarih vb.) Geleneksel değerlerin yaygın bir şekilde öğretimi söz konusudur.

Öğretmenin Rolü: Öğretmen alanında uzman kişidir. Öğrenci öğretmeni dikkatle dinlemeli, gerekirse anlatılanları ezberlemelidir. (Öğretmen merkezdedir.)

Anahtar Kelimeler: Tek tip eğitim, ceza, öğretmen otoritesi

KONU KAVRATAN SORU

Aşağıda verilenlerden hangisi esasıcı eğitim anlayışıyla bağdaşmaz?

- A) Başlıca öğrenme yolları sunuş yoluyla öğrenme, tekrar ve ezberdir.
- B) Öğrenmenin doğasında baskı ve katı disiplin yer alır.
- C) Öğretimde öğrenci aktif olmalıdır.
- D) Öğretmen bilgiyi aktaran otorite konumundadır.
- E) Eğitimin psikolojik temeli davranışçı kurama dayalıdır.

CEVAP: C

İlerlemecilik

Öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri dikkate alınmalı, öğrencilerin gizil güçleri ortaya çıkarılmalıdır.

Demokratik ve sosyal ortamı geliştirmek, öğrencilere pratik bilgi ve problem çözme becerisini kazandırmak esastır. İlerlemeciliğe göre öğretimde problem çözme yöntemi kullanılmalı ve uygulamaya ağırlık verilmelidir. Çünkü yaparak-yaşayarak öğrenme gerçekleşir.

Okul yaşama hazırlıktan öte yaşamın ta kendisidir. Eğitim bir ürün değil süreçtir. Yeni ilköğretim programları ilerlemecilik eğitim felsefesi akımına dayalı olarak hazırlanmıştır.

Dayandığı Felsefe: Pragmatizm, deneycilik ve natüralizm

Eğitim Programı Ne Merkezli: Öğrenci merkezli (Öğrenmeyi öğrenme ve yaşantı yoluyla öğrenme esastır.)

Eğitim Programının Odak Noktası: Yaparak yaşayarak öğrenme

Öğretmenin Rolü: Öğretmen rehber, koç ve yönlendiricidir. Problem çözme ve bilimsel araştırmalarda yol göstericidir. (Öğrenci merkezdedir.)

Anahtar Kelimeler: Birey, süreç, değişim

KPSS/2010

Yapılandırmacılık yaklaşımına göre hazırlanan bir eğitim programı geliştirilirken bireyin ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmuş, okuldaki deneyimler yaşamın kendisi olarak benimsenmiştir.

Buna göre, bu eğitim programları hangi eğitim felsefesini temel almıştır?

A) Yeniden kurmacılık	B) İlerlemecilik	C) Gerçekçilik
D) Daimicilik	E) Esasicilik	

CEVAP: B

KPSS/2007

Yeni ilköğretim programlarının dayandığı öğrenme yaklaşımları, öğrenenlerin öğrendikleri bilgilerle günlük yaşam durumları arasında bağlantı kurmalarına, bilgiyi özümsemelerine ve kalıcı bilgi edinmelerine fırsat vermektedir.

Bu özellikler dikkate alındığında, yeni ilköğretim programlarının ağırlıklı olarak hangi eğitim felsefesine dayandırılmaya çalışıldığı söylenebilir?

A) Daimicilik	B) Esasicilik	C) İlerlemecilik
D) Varoluşçuluk	E) Yeniden Kurmacılık	

CEVAP: C

Öğrencilerin nasıl öğrendiklerinin, öğretmenlerin nasıl öğretmeleri gerektiği konusunda önemli bir etkisi vardır. Bilgi öğretenden öğrenene doğrudan aktarılmamalı, bunun yerine öğrenen tarafından yapılandırılmalıdır. Öğrenci bilgiye doğrudan ulaşmak yerine deneyimleriyle bilgiyi özümsemelidir.

Bu görüşün dayandığı eğitim felsefesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Daimicilik B) Esasicilik C) İlerlemecilik
D) Kurmacılık E) Varoluşçuluk

CEVAP: C

Yeniden Kurmacılık

1. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkmış en çağdaş akımdır. **İlerlemecilik felsefesinin devamı olarak da nitelendirilebilir**; ancak yeniden kurmacılar ilerlemecilerden farklı olarak **öğrenen merkezli eğitim anlayışı yerine toplum merkezli eğitim anlayışını** savunurlar. Toplumlar sürekli değiştiği için eğitim programları da değişmelidir.

Eğitim programının hedef boyutuyla ilgilidir. Eğitimin hedefi toplumu yeniden yapılandırmaktır. Toplumsal gelişimin sağlanmasında okulların kullanılması gerekir. Okul toplumun sorunlarını çözen kurum olmalıdır.

Yeniden Kurmacılık felsefesine göre; programlar eşitlik, çevre kirliliği, etnik-dini sorunlar ve sağlık gibi çözülemeyen konular üzerine çalışmalı ve çözüm yolu aramalıdır.

Dayandığı Felsefe: Varoluşçuluk ve Pragmatizm

Eğitim Programı Ne Merkezli: *Problem merkezlidir.*

Eğitim Programının Odak Noktası: Eğitimde fırsat eşitliğinin yeniden kavramsallaşması

Öğretmenin Rolü: Öğretmen değişimin ve reformun temsilcisidir.

Anahtar Kelimeler: Toplum, sosyal reform, değişim

KONU KAVRATAN SORU

- I. Tuğra öğretmen, sınıfında çok sıkı bir disiplin uygulamakta öğrenmeyi sağlamak için gerekirse cezanın gerekli olduğuna inanmaktadır.
- II. Melih öğretmen, entelektüel bireyler yetiştirmeyi amaçlamakta, eğitimde değişmez-mutlak konulara ve beşeri bilimlere önem vermektedir.
- III. Esin öğretmen, öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve beklentilerini önemsemekte; öğrenmenin yaşantı yoluyla gerçekleşmesi gerektiğini savunmaktadır.

Yukarıda verilenler dikkate alındığında Tuğra, Melih ve Esin öğretmenlerin savunucusu oldukları eğitim anlayışlarının doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

<u>Tuğra Öğretmen</u>	<u>Melih Öğretmen</u>	<u>Esin Öğretmen</u>
A) Esasicilik	Daimicilik	İlerlemecilik
B) İlerlemecilik	Daimicilik	Yeniden Kurmacılık
C) Esasicilik	Daimicilik	Yeniden Kurmacılık
D) Daimicilik	Esasicilik	İlerlemecilik
E) Esasicilik	İlerlemecilik	Yeniden Kurmacılık

CEVAP: A

NOT: Program geliştirme çalışmaları eğitim felsefelerine, eğitim felsefeleri de temel felsefelere dayanmaktadır.

Daimicilik ve Esasicilik geleneksel eğitim anlayışının, ilerlemecilik ve yeniden kurmacılık ise çağdaş eğitim anlayışının temelini oluşturur. Esasicilik ve Daimicilikte konular önemlidir. Fakat Daimicilikte değişmeyen konular önemliyken Esasicilikte konular değişebilmektedir. İlerlemecilik ve Yeniden Kurmacılık felsefelerinin her ikisinde de birey önemlidir. Fakat İlerlemecilikte bireyin ihtiyaçları ön plandayken Yeniden Kurmacılıkta bireylerin oluşturduğu toplum ve toplumsal özgürlük önemlidir.

Eğitim felsefeleri en çağdaş olanından başlayarak sıralandığında;

- ✗ Yeniden Kurmacılık
- ✗ İlerlemecilik
- ✗ Esasicilik
- ✗ Daimicilik

şeklinde bir sıralama oluşur.

Bölüm 3 / Program Geliştirmenin Temelleri

EĞİTİM FELSEFELERİ	GÖRÜŞLERİ
DAİMİCİLİK (Perennialism)	<ul style="list-style-type: none"> - Idealizm ve realizmden etkilenmiştir. - İnsan akıllı bir varlıktır. - Doğru mutlak ve evrensel. - Akılla doğrulara ulaşılır. - İnsan özgür ve davranışlarından sorumludur. - İnsanın doğası ve ahlaki ilkeleri değişmez. - Eğitim sağlam karakterli, entelektüel ve seçkin bireyler yetiştirmelidir. - Eğitim bireyleri gerçek yaşama değil ideal ve evrensel gerçeklere göre yetiştirmelidir. - Dünya klasiklerine yer verilmelidir. - Tümdengelim, sokratik tartışma, araştırma, gezi, gözlem ve deney yöntemi
ESASİCİLİK (Essentialism)	<ul style="list-style-type: none"> - Realizm ve idealizmden etkilenmiştir. - Doğuştan bilgi yoktur. - İnsan sosyal ve kültürel bir varlıktır. - Topluma uyan insan akıllı ve erdemlidir. - Gerçek değişme değil değişmemedir. - Okulun görevi reform değil bilgi aktarmaktır. - Geçmişten gelen bilgiler öğretilmeli ve kuşaklar arası çatışma önlenmelidir. - Deneyimle elde edilen konu ve değerler önemlidir. - Gelecekle ilgili bilgilere yer verilmemelidir. - Konu merkezli bir yaklaşım olmalıdır. - Otorite, disiplin ve ceza olmalıdır. - Tümevarım yöntemi, soyut düşünme, ezberleme, alıştırma ve tekrar kullanılan yöntemlerdir.
İLERLEMECİLİK (Progressivism)	<ul style="list-style-type: none"> - Pragmatizm felsefesine dayalıdır. - Mutlak doğru yoktur. - Değişime açık olmak ve yaşamak gerekir. - Birey ve toplum dengede tutulmalıdır. - Birey özgür ve yaratıcı olmalıdır. - Eğitim yaşamın kendisi olmalıdır. - Öğrenci ilgi ve yetenekleri önem verilmelidir. - Yapararak yaşayarak öğrenme sağlanmalıdır. - Etkileşim ve işbirliği sağlanmalıdır. - Öğrenci deneyimi ve katılımı, güdülenmesi ve cesareti ile bireysel ayrılıklarına önem verilmelidir. - Kuramdan çok uygulamaya ağırlık verilmelidir. - Öğrencinin ne öğreneceği değil nasıl öğreneceği düşünülmelidir. - Demokratik ortam sağlanmalıdır. - Ezber yerine problem çözme olmalıdır. - Üründen çok sürece önem verilmelidir. - Öğretmenin görevi rehber olmalıdır.
YENİDEN KURMACILIK (Re-Constructivism)	<ul style="list-style-type: none"> - Pragmatist ve varoluşçu felsefeye dayalıdır. - Sevgi ve işbirliğine dayalı dünya uygarlığı sağlanmalı, ayrılıklar yerine dünya bayrağı altında toplanılmalıdır. - Toplumda gerçek demokrasi yerleşmeli ve toplumsal çatışmalar engellenmelidir. - Eğitim değişim ve denge aracı olmalıdır. - Eğitim yeni bir sosyal düzen yaratmalıdır. - Okul geleceğe dönük olmalı ve toplumsal değişimi sağlamalıdır. - Yaşanılan anla beraber gelecek önemlidir. - Yaşam değiştiği için sürekli düzenlenmelidir. - Birey değişmeden toplum değişmez. - Bireyin gelişimi ve değişimi önemlidir. - Toplum ve doğaya önem verilmelidir. - Demokratik ortam sağlanmalı ve cezaya yer verilmemelidir. - Bilimsel ve eleştirel düşünme süreci geliştirilmelidir. - Deney gezi ve gözleme yer verilmelidir.

KPSS/2005

- I. İlerlemecilik
- II. Daimicilik
- III. Esasicilik
- IV. Yeniden Kurmacılık

Yukarıdaki eğitim felsefelerinin yeniliklere en açık olanından kapalı olanına doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) IV, II, III ve I
- B) I, IV, III, ve II
- C) III, II, IV ve I
- D) II, IV, I ve III
- E) IV, I, III ve II

CEVAP: E

KPSS/2005

Aşağıdakilerin hangisinde öğretim yöntemi ve ilişkili olduğu eğitim felsefesi doğru olarak sıralanmıştır?

- A) Problem çözme - Esasicilik
- B) Problem çözme - İlerlemecilik
- C) Proje yöntemi - Daimicilik
- D) Düz anlatım - Yeniden kurmacılık
- E) Düz anlatım - İlerlemecilik

CEVAP: B

KONTROL NOKTASI

- 1) İlköğretim okullarının zorunlu hale getirilmesi ile gerçekleştirilmiştir.
- 2) Okul statülerini ve türlerini belirleyen kanun kanunudur.
- 3) Bilginin kaynağı, kesinliği, doğruluğu ve türleri üzerine çalışan felsefe alanı dir.
- 4)felsefe daha çok hümanist eğitim anlayışı üzerine hakim olmuştur.
- 5) Klasik eserler, sabit programlar ve beşeri programlar..... eğitim anlayışının özünü oluşturur.
- 6) eğitim anlayışında katı disiplin kuralları ve ceza yer almaktadır.
- 7) Yeni ilköğretim programları eğitim anlayışına dayalı olarak hazırlanmıştır.
- 8) en çağdaş eğitim yaklaşımıdır.
- 9) Programda yer alan konuların, öğrencilerin gelişim özellikleri, ilgi, ihtiyaç ve beklentilerine göre düzenlenmesi eğitimsi ile ilgilidir.
- 10) Bilginin göreceli olduğunu ve kişiden kişiye değişebildiğini öne süren felsefe dir.

1. Tevhid-i Tedrisat / 2. İlköğretim ve Eğitimi / 3. Epistemoloji / 4. Varoluşçu / 5. Daimi / 6. Esaslı / 7. İlerlemeci / 8. Yeniden Kurmacılık / 9. Psikoloji / 10. Pragmatizm

BÖLÜM 4

EĞİTİM PROGRAMI TASARIMI VE MODELLER

KPSS’de bu bölümden her yıl ortalama 2 - 3 soru gelmektedir.

Eğitim Programı Tasarımı ve Modelleri Program geliştirme dersinin yoğun olarak soru çıkan bölümlerinden biridir. Özellikle program tasarımları konusunda sorular gelmektedir.

Bugüne dek konu merkezli ve öğrenen merkezli program tasarımları konusunda sorular gelmiş olup bundan sonraki yıllarda özellikle öğrenen merkezli program tasarımlarından ağırlıklı olarak soruların gelmesi beklenmektedir.

Program geliştirme modelleri de bilinmesi gereken diğer bir konudur. ABD’de yaygın olan modeller, Avrupa’da kullanılan modeller ve ülkemizdeki program geliştirme modelleri birlikte incelenmelidir.

Bölüm 4 / Eğitim Programı Tasarımı ve Modeller

Eğitim Programlarında Tasarım Yaklaşımları

Programların hazırlık ve uygulanma aşamasında öne çıkan faktöre göre tasarım yaklaşımlarından biri ya da bir kaçı benimsenebilir.

Konu veya derslere önem veriliyorsa “**Konu Merkezli**”,

Bireye önem veriliyorsa “**Öğrenen Merkezli**”,

Topluma önem veriliyorsa “**Sorun Merkezli**” tasarım yaklaşımları kullanılır.

Eğitim programları uzun yıllar konu merkezli tasarlanırken, günümüzde daha çok öğrenen ya da sorun merkezli tasarımlar öne çıkmıştır. Bunu en önemli nedeni ise ülkelerin benimsedikleri eğitim felsefesidir.

Konu Alanı Merkezli Program Tasarımları

- ❖ Programın merkezinde değişmeyen evrensel bilgi vardır. Bilgi uzmanlarca düzenlenir ve öğretmenden konuları zamanında öğretmesi beklenir.
- ❖ Konuya ilişkin bilginin kazanılması öğrenme için yeterli görülmektedir.
- ❖ Temeli idealist, realist felsefedir.
- ❖ Eğitim felsefesi ise esasicilik ve daimiciliktir.

Konu Tasarımı (Yüzeysel Öğrenme)

Programın temelinde değişmeyen evrensel bilgi vardır. Konular, her bir konu diğerinin önkoşulu olacak şekilde belli bir sıra ile düzenlenmelidir. Her konu ayrı ayrı ele alındığı için doğal olarak bir ders yerine bir konu tasarlanır. Öğretmen merkezli bir eğitim gerektirir. Ürün ağırlıklı değerlendirme yapılır. Geleneksel öğretim yöntem ve teknikleri kullanılır.

Örnek: Matematik dersindeki cebir ve trigonometri gibi konuların ayrı ayrı tasarlanması ya da ilköğretimdeki ünite dergileri konu tasarımına örnektir.

Disiplin Tasarımı (Derinlemesine Öğrenme)

Konu tasarımına karşı oluşturulmuştur. Disiplinlerin konu konu tasarlanmasının anlamlılığı aykırı olduğu, bu nedenle benzer ve ilişkili konuların tek bir çatı altında toplanması gerektiği fikrinden hareketle ortaya atılmıştır. Öğretilen dersler (disiplinler) merkezdedir. Bu yaklaşımda gerçek bilginin sınıflandırılması vardır. Her ders kendi içinde bütünlük arz etmekte ve derse ilişkin konular o bütünlük çerçevesinde ele alınmaktadır. Konu yaklaşımına benzer şekilde disiplinler kendi yapısı içerisinde düzenlenmektedir.

Örnek: Fizik, kimya, biyoloji, tarih, coğrafya gibi dersler...

Disiplinler Arası Tasarım (İlişki Merkezli – Korelasyonel Tasarım)

Her bir dersin kendi içindeki bütünlüğünü bozmadan konuların ve derslerin içerikleri arasında ilişki kurulması esasına dayanır. Tematik yaklaşım olarak da ifade edilebilen bu yaklaşımda seçilecek konunun ortak olarak tüm derslerde kullanılması söz konusudur.

Özellikle ilköğretimde konular ve etkinlikler arası ilişkilerin kurulması, bilginin öğrenciler tarafından bilim dallarına göre gruplanmış biçimde değil, bütün olarak algılanması etkili öğrenmeyi gerçekleştirmek açısından önem taşır.

Örnek: Bu tasarımı uygulayan bir öğretmenin 4.sınıf Fen ve Teknoloji dersinde vücudumuz bilmesini çözelim ünitesini işlenirken Türkçe, resim, müzik gibi diğer derslerde de aynı konuyu işlemesi...

Böylece öğrenciler konuyu farklı boyutlarıyla incelemiş ve değerlendirmiş olurlar.

KPSS/2007

Bir öğretmen "küresel ısınma" konusundan yola çıkarak, Fen ve Teknoloji dersinde ısı ve sıcaklık, Sosyal Bilgiler dersinde ısınmanın sosyal yaşama etkileri, Matematik dersinde sıcaklık artışı ve suların yükselmesi ölçümü, Görsel Sanatlar dersinde de ısınmanın insan yaşamına olan olumsuz etkilerini ele alarak içerik oluşturmuştur.

Buna göre öğretmenin içeriği oluştururken izlediği yaklaşım hangisidir?

A) Konu merkezli	B) Disiplinler arası
C) Probleme dayalı	D) Modüler
E) Topluma dayalı	

CEVAP: B

Geniş Alan Tasarımı (Bütünleştirme)

Disiplin tasarımına karşı oluşturulmuştur. Aynı disiplin alanlarının birleştirilerek ele alınması esasına dayanır. Ortak özelliği olan dersler bütünleşme sağlanarak programa yerleştirilir. Bu yaklaşımda ayrıntılı bilgi yoktur, genel geçer evrensel bilgilerin öğretimi amaçlanır.

Örnek: Tarih – Coğrafya derslerinin Sosyal Bilgiler adı altında Fizik-Kimya-Biyoloji derslerinin Fen Bilgisi adı altında birleştirilmesi

KPSS/2006

Ortaöğretimde tarih, coğrafya, sosyoloji, biyoloji, fizik gibi derslerde ele alınan bazı konular ilköğretimin 4-8.yıllarında fen ve teknoloji ve sosyal bilgiler dersleri içinde, ilk üç yılda ise hayat bilgisi dersi içinde ele alınır.

Hayat bilgisi dersinin ele alınışı, aşağıdaki program tasarımı yaklaşımlarından hangisine bir örnektir?

A) Disiplin	B) Konu	C) Geniş alan
D) Süreç	E) Çekirdek	

CEVAP: C

Bilgilerin öğretiminde disiplinler arası bütünleşmenin sağlanarak daha işlevsel hale getirilmesini benimseyen yaklaşım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Disiplin yaklaşımı
- B) Sarmal yaklaşım
- C) Konu merkezli yaklaşım
- D) Geniş alan yaklaşımı
- E) Teknolojik bilimsel yaklaşım

CEVAP: D

Hem geniş alan tasarımında hem de disiplinler arası (korelasyonel) tasarımda dersler arası ilişki söz konusudur.

Ancak geniş alan tasarımında ortak özelliği olan dersler bir arada tasarlanır ve yeni bir isimle programda yer alır. Korelasyonel tasarımda ise dersler arasında etkinlikler aracılığı ile ilişkiler kurulur.

Süreç Tasarımı

Her konu ya da öğrenme ünitesi için ayrı ayrı öğrenme yolları yerine tüm konular için ortak bir öğrenme yolu benimsenir. Diğer tasarımlar konular veya dersler üzerinde dururken bu tasarım konunun süreçte nasıl öğretileceği üzerinde durur. Konular eğitimin aracı, beceri gelişimi ise eğitimin amacıdır. Bu yaklaşımın en önemli ürünlerinden biri “eleştirel düşünme” dir. Ayrıca aynı yöntem ve tekniklerle aktarılabilecek konuları belirleyip zaman, emek ve enerjiden tasarrufu amaçlar.

Öğrenen Merkezli (Etkinliklere Göre Düzenlenen) Program Tasarımları

- ◆ Öğrenci merkezli tasarım yaklaşımlarında öğrencinin kendi gözlemleri ve yaşantısı ile öğrenme çabasına girmesi yani etkin katılım temeldir.
- ◆ Öğretmenin görevi katılımı sağlayıcı ortamlar düzenlemek ve bireyin öğrenmesine rehberlik etmektir.
- ◆ Temeli Pragmatist felsefedir.
- ◆ Dayandığı eğitim felsefesi ise ilerlemeciliktir.

Çocuk Merkezli Tasarım

Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları temeldir. Program hazırlanmadan önce öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları belirlenir, program buna göre oluşturulur. Tabanın ‘kişi yaşadığını öğrenir.’ görüşü yaklaşımın ana düşüncesidir. Öğrenmelerin etkili olabilmesi için öğrencilerin etkin duruma getirilmesi gerektiğini savunur. Yaparak yaşayarak öğrenme söz konusudur. Program esnektir.

“Kutuplarda 6 ay gece, 6 ay gündüz”

Yaşantı Merkezli Tasarım

Çocuk merkezli tasarımda olduğu gibi bu tasarımda da öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları temeldir. Ancak öğrencinin gerçek ilgi ve ihtiyaçları önceden kestirilemeyeceği ayrıca her öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarının aynı olmayacağı düşüncesinden hareket edilir.. Dolayısıyla programlar da öğretim sürecinin başında kesin olarak belirlenemez.

Öğretim süreci ile program geliştirme süreci aynı anda gerçekleşir. Program süreç içinde değişebilecek esneklikte olmalı ve öğretmen her öğrenci için uygun ortamlar düzenlemelidir.

Hem çocuk merkezli hem de yaşantı merkezli tasarımda bireyin ilgi ve ihtiyaçları önemlidir. Ancak çocuk merkezli tasarımda ihtiyaçlar önceden belirlenirken yaşantı merkezli tasarımda okul yaşantısında, öğretmenler tarafından ihtiyaçlar belirlenir.

Romantik (Radikal) Tasarım

Öğrenci doğası önemlidir ve her öğrenci kendi doğasında sosyalleşmelidir. Aileler tarafından okula karşı bir anlayış olarak ortaya atılmıştır. Eğitim sisteminde köklü (radikal) reformların yapılmasını savunduğu için radikal tasarım olarak da anılır. Okulların çocukları sosyalleştirmede, bireyin gelişimini olumsuz etkilediği düşünülmektedir.

Bireyin toplumdaki etkinliklere katılarak sosyalleşmesi amaçlanır.

Hümanistik (İnsancıl) Tasarım

“Eğitim insanın doğasına ve bireyselliğine dayalı olmalıdır.” anlayışıyla Hümanistik psikolojinin etkisiyle ortaya çıkmıştır. İnsan davranışlarının uyarana verilen tepkiden daha karmaşık olduğunu savunur.

Davranışçı kuramı reddederek bilişsel kuramın öğrenme açıklamasını kabul etmektedir. Program tasarımı öğrencinin fiziksel, duygusal ve psiko-motor alanlarını bir bütün olarak geliştirmelidir. Hümanistik tasarımda saygı, dürüstlük, erdem ve empati gibi sağlıklı ilişki için gerekli ilkeler önemsenmiştir. Varoluşçu felsefeye dayanır.

KPSS/2006

Davranışçı öğrenme kuramlarına dayalı öğretim programı tasarımlarına tepki olarak ortaya çıkan ve insan davranışlarının basit bir etki tepki ilişkisinden çok karmaşık bir yapıya sahip olduğunu ileri süren temel program tasarımı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yaşantı merkezli	B) Öğrenci merkezli	C) Romantik
D) Hümanistik	E) Süreç merkezli	

CEVAP: D**KPSS/2007**

Öğrenciyi merkeze alan sınıf içi öğretim etkinlikleri düzenlenirken aşağıdakilerden öncelikle hangisi dikkate alınmalıdır?

A) Öğretmenin görüş ve önerileri	B) Tüm sınıfın ilgi, ihtiyaç ve beklentileri
C) Çevrenin olanakları	D) Okul yönetiminin beklenti ve istekleri
E) Okul- aile birliğinin görüşü	

CEVAP: B

KPSS/2006

Öğrenci merkezli bir öğretim programında aşağıdakilerden hangisine yer verilmesi beklenmez?

- A) Öğrencilerin sınıf içinde yaptıkları ile yaşamları arasında bağ kurmalarına imkan sağlanması
- B) Öğrencilerin eğitim deneyimlerini zenginleştirebilmek için ders dışı etkinliklere katılıp öğrenme süreçlerinde sorumluluk almaları
- C) Ailenin, çocuğun katıldığı ders içi ve ders dışı etkinlikleri takip edip gereken desteği sağlaması
- D) Öğretmenin, öğrencilerini ders dışında da öğrenmeye, araştırmaya ve inceleme yapmaya yönlendirmesi
- E) Öğretmenin öğrencilere kendi deneyimlerini aktarması ve onlardan bu deneyimleri kullanmalarını istemesi

CEVAP: E

Problem Merkezli (Sorun Merkezli) Program Tasarımları

- Toplumun yeniden yapılanması için gerçek hayat problemleri çözebilen bireyler yetiştirmeyi hedefler. Dolayısıyla problem çözme temel alır.
- Kültürel ve geleneksel değerlerin güçlenmesini sağlar.
- Eğitim programları tüm fertleri ilgilendiren toplumsal sorunları (sağlık, enerji tasarrufu, küresel ısınma, çevre kirliliği vb.) kapsamalıdır.
- Dayandığı eğitim felsefesi **Yeniden Kurmacılık** tır.

Yaşam Şartları Tasarımı

Bu yaklaşımda programlar öğrencilerin, toplumun değişen yaşam şartlarına uyum sağlamasını kolaylaştırmak amacıyla hazırlanır. Konular, toplumun yaşamına göre düzenlenmeli, öğrenciler öğrendiklerini yaşamda bizzat kullanmalıdırlar. Çevre önemlidir. Öğrencinin genelleme becerisiyle "gerçek dünyaya" ve onun değişen şartlarına uyumunu sağlamak hedefler.

Çekirdek (Core) Tasarımı

Programda merkeze alınan bazı konular vardır. Konular sorunsal nitelikte olup program bu toplumsal konuların çevresinde şekillenir. Öğrenciyi, toplumu laboratuvar olarak görmesi için teşvik eder ve toplumsal problemleri ön planda tutar. İşbirliğine dayalı öğrenme modellerini temel edinir. Konuların ayrı ayrı öğretilmesine tepki olarak ortaya çıkmış ve dersler arası bağ kurarak (birleştirilerek) öğrenme esas alınmıştır.

Yeniden Kurmacılık (Toplumsal Sorunlar) Tasarımı

Toplumsal değişim en iyi okul ile gerçekleşebilir. Bu tasarımla hazırlanan programlar toplumu yeniden yapılandırarak (değişimi destekleyecek) hedefler ortaya koymalı, toplumsal değişimi hızlandırıcı nitelik taşımalıdır. Konular güncel toplum sorunlarına göre değişebilir.

EĞİTİM PROGRAMI TASARIMLARI		
KONU MERKEZLİ	Konu Tasarımı	En eski ve en bilinen yaklaşımdır. Dersler konulara göre düzenlenir. Eğitim programının içeriği konular şeklinde analiz edilerek düzenlenir. Dersler arasında ilişki yoktur. Ürün ağırlıklı değerlendirme yapılır.
	Disiplin Tasarımı	Konu tasarımına karşı oluşturulmuştur. Temelinde gerçek bilginin sınıflandırılması vardır. Eğitim programının içeriği akademik disiplinler üzerinde yoğunlaşır. Dersler birbirinden bağımsızdır.
	Geniş Alan	Disiplin tasarımına karşı oluşturulmuştur. İçeriği benzer olan farklı dersler birleştirilerek yeni bir ders oluşturulur. Hayat Bilgisi, Sosyal bilgiler, Fen ve Teknoloji dersleri bu yaklaşıma örnektir. Ayrıntılı bilgiye yer verilmez.
	Süreç	Her konu için ayrı bir öğrenme ortamı düzenleme yerine tüm konular için ortak bir öğrenme yaşantısı düzenlenir ve ortak bir etkinlik içerisinde işlenir. Zaman, emek ve enerjide tasarrufu da sağlar.
	Disiplinler Arası	Bir konunun farklı derslerde farklı boyutlarıyla ele alınmasıdır. Böylece konular ve etkinlikler arası ilişki kurularak bilginin bütün olarak algılanmasıyla birlikte etkili öğrenme sağlanır. Yeni eğitim programlarında bu yaklaşıma önem verilmektedir.
ÖĞRENER MERKEZLİ	Çocuk	Öğrenci ilgi ve ihtiyaçları ön plandadır. Program hazırlanmadan önce öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları belirlenir. Yaparak, yaşayarak öğrenme söz konusudur. Program esneklik.
	Yaşantı	Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını önceden belirlemek güçtür. Her öğrenci için geçerli olan ortak bir eğitim programı olamayacağını ve eğitimin önceden planlanamayacağını savunur. Program süreç içerisinde hazırlanmalı ve öğrencinin yaşantısından oluşmalıdır.
	Romantik	Günümüzdeki geleneksel okullara karşı çıkarak okulun işlev ve amacının yeniden gözden geçirilmesini savunur. Öğrenci doğası önemlidir ve her öğrenci kendi doğasında sosyalleşmelidir. Geleneksel okulların yapısı ve eğitim programı öğrencilerin zihinsel ve bedensel gelişimini engellemektedir.
	Hümanistik	Davranışçı psikolojiye ve onun ilkelerine göre hazırlanmış eğitim programına karşı çıkar. İnsan davranışlarının basit bir etki tepki ilişkisiyle açıklanamayacağı vurgulanmıştır. Bireysel farklılıklara ve bireysel özelliklere önem ve öncelik verilmektedir.
PROBLEM MERKEZLİ	Yaşam Şartları	Bu yaklaşımda programlar öğrencilerin, toplumun değişen yaşam şartlarına uyum sağlamasını kolaylaştırmak amacıyla hazırlanır. Çevre önemlidir.
	Çekirdek	Öğrencinin toplumsal sorunları görmesi ve bu konulara eğilmesi temel amaçtır. Programda merkeze alınan sorunsal nitelikte konular vardır. İşbirliğine dayalı öğrenme modellerini temel edinir.
	Yeniden Kurmacılık	Program tasarımıyla toplumsal gelişmenin sağlanacağına inanılır. Eğitim sürekli olarak toplumsal değişme ve gelişmeyi sağlamalı, ayrıca sağlıklı değişimi hızlandırıcı özellikte olmalıdır.

Bölüm 4 / Eğitim Programı Tasarımı ve Modeller

KONU KAVRATAN SORU

- I. Disiplinler arası tasarım çoklu zeka kuramına dayalı öğrenme için en ideal tasarımıdır.
- II. Benzer özellikler taşıyan tasarımları bir çatı altında toplayan tasarım geniş alan tasarımıdır.
- III. Yaşantı merkezli tasarım öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarının en iyi, eğitim sürecinde belirleneceğini savunur.
- IV. Okulsuz toplum anlayışı yeniden kurmacılık tasarımının bir ürünüdür.
- V. Yaşam şartları tasarımında eğitim uygulamaları, toplumun değişen yaşam şartlarına uyumu kolaylaştıracak şekilde düzenlenmelidir.

Eğitim programı tasarımlarıyla ilgili yukarıda verilen ifadelerden hangileri doğrudur?

- A) II, V B) I, II, III C) I, II, V
D) II, III, IV, V E) I, II, III, V

CEVAP:E

Yaşam şartları tasarımı mevcut toplumsal sorunlarla baş etmeyi ve yaşam şartlarına uyum sağlamayı esas alırken, çekirdek tasarımda merkeze alınan konular (içerik) ve bu konularla ilgili sorunların çözümüne yoğunlaşma söz konusudur. Yeniden kurmacılık tasarımı ise diğer iki tasarımdan farklı olarak toplumsal değişimin hızlandırılmasını ve geliştirilmesini öngören bir program tasarımıdır.

Program Geliştirme Modelleri

Model kısaca gerçek durumun temsil edilmesidir. Belirli bir felsefeye dayanan bazı program hazırlama modelleri vardır.

Amerika'da Yaygın Olan Program Modelleri

1) Taba Modeli

Tümevarım yaklaşımı görülür.

Modelin ilk aşaması olan “ ihtiyaçların (gereksinimlerin) saptanması” aynı zamanda program geliştirme sürecinin ilk işi olarak evrensel bir doğrudur. İlgili tüm bireylerin (özellikle öğretmenlerin) katılmasını öngörür.

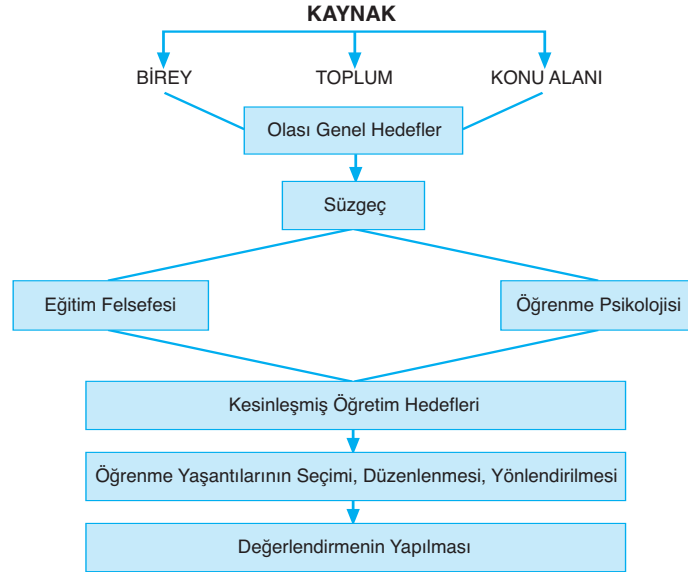
KPSS/2003

Taba'nın program geliştirme modeli aşağıdaki etkinliklerden hangisiyle başlar?

- A) İhtiyaçların saptanması
- B) Hedeflerin belirlenmesi
- C) Eğitim durumlarını düzenlenmesi
- D) İçeriğin organize edilmesi
- E) Değerlendirme ölçütlerinin belirlenmesi

CEVAP: A

2) Tyler Modeli

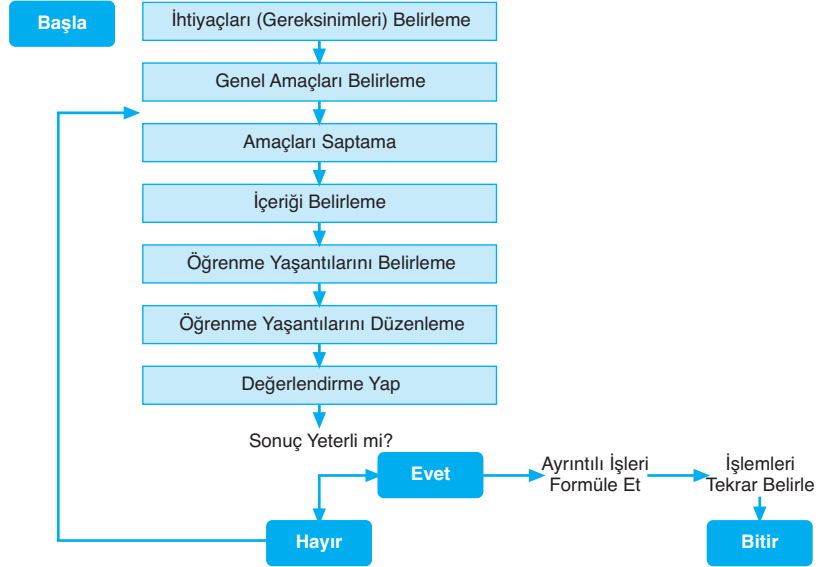

Rasyonel bir yaklaşım olarak kabul edilir.

Birey, toplum ve konu olmak üzere üç temel kaynaktan hareketle programın geliştirilmesi söz konusudur.

Bölüm 4 / Eğitim Programı Tasarımı ve Modeller

3) Taba - Tyler Modeli

Bu model Tyler ve Taba'nın ortaya koyduğu program geliştirme modellerinin birleşimi niteliğindedir. Bazı boyutlarında Tyler, bazı boyutlarında Taba ağırlıklıdır. Modele göre değerlendirme basamağında elde edilen sonuç yeterli değil ise amaçları saptama aşamasına geri dönlür. Bu model Türkiye'deki çalışmalarda da temele alınan program geliştirme modelidir.

PROGRAM GELİŞTİRME MODELLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI TABLOSU

	TABA	TYLER	TABA - TYLER
Kaynak	İhtiyaçların Belirlenmesi	Birey - Konu Alanı, Toplum	İhtiyaçların Belirlenmesi
Amaç	Amaçların Belirlenmesi	Olası amaçların eğitim felsefesi ve öğrenme psikolojisi süzgeçlerinden geçirilmesi ile amaçların kesinleştirilmesi	Genel amaçların belirlenmesi ve amaçların saptanması
İçerik	İçeriğin seçimi ve düzenlenmesi		İçeriğin seçimi ve düzenlenmesi
Eğitim Durumları	Öğrenme Yaşantılarının Seçimi	Öğrenme yaşantılarının sağlanması, düzenlenmesi, yönlendirilmesi	Öğrenme yaşantılarının belirlenmesi, düzenlenmesi
Değerlendirme	Neyin nasıl değerlendirileceğinin saptanması, program öğelerinin sırası ve ilişkilerinin kontrolü	Öğrenme yaşantılarının değerlendirilmesi	Değerlendirme (sonuç yeterli değilse amaçların saptanmasına dönlür.)

KPSS/2009

Bir öğretim programı değerlendirilirken aşağıdaki ölçütlerden hangisi göz önünde bulundurulmalıdır?

- A) Programın idealizm, gerçekçilik ve yararcılık eğitim felsefelerine dayandırılmış olması
- B) Programın uygulanmasında çoklu zeka tam öğrenme ve yapılandırmacı öğrenme kuramlarının işe koşulmuş olması
- C) Programın "rasyonel planlama", "süreç yaklaşımı" ve "yenilikçi ya da durumsal" modellerden yararlanılarak hazırlanmış olması
- D) Programın hazırlanması için birey, toplum ve konu alanı açılarından ihtiyaç analizi yapılmış olması
- E) Öğretim programının, ait olduğu disiplin alanında uzmanlığını kanıtlamış kişiler tarafından hazırlanmış olması

CEVAP: D

Avrupa'da Yaygın Olan Program Modelleri

1) Rasyonel Planlama Modeli (Teknokratik Model)

Taba - Tyler modeline benzemektedir. Yeniden Kurmacılık felsefi görüşünden etkilenmiştir. Aşamaları;

Genel Amaçlar → Amaçlar → Öğrenme Durumları → Değerlendirme

2) Yenilikçi Durumsal Model

Okul merkezli bir modeldir. Hümanist akımdan etkilenmiştir. Görevsel (işlevsel) program niteliğindedir.

Aşamaları;

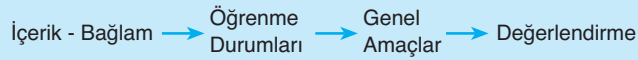
Durum Tespiti → Amaçlar → Öğrenme Öğretme Etkinlikleri → Programı Düzenleme → Programı Uygulama → Değerlendirme

Bölüm 4 / Eğitim Programı Tasarımı ve Modeller

3) Süreç Yaklaşımı

Öğretmenlerin hazırladığı ders planlama sürecinden hazırlanmıştır. Öğretmenlere mesleki özerklik tanır. Bu nedenledir ki öğretmenler çok iyi yetişmiş olmalıdır. İlerlemecilikten etkilenmiştir.

Aşamaları;

KONU KAVRATAN SORU

- Ülkemizde uzun yıllar kullanılan program geliştirme modelidir.
- Avrupa'da rasyonel planlama ve teknokratik model gibi isimlerle de anılır.
- Değerlendirme sonunda sonuç yeterli değilse amaçların belirlenmesi aşamasına geri dönlür.

Yukarıda özellikleri verilen program geliştirme modeli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Taba Modeli
- B) Tyler Modeli
- C) Taba-Tyler Modeli
- D) Yenilikçi Durumsal Model
- E) Süreç Yaklaşımı

CEVAP: C

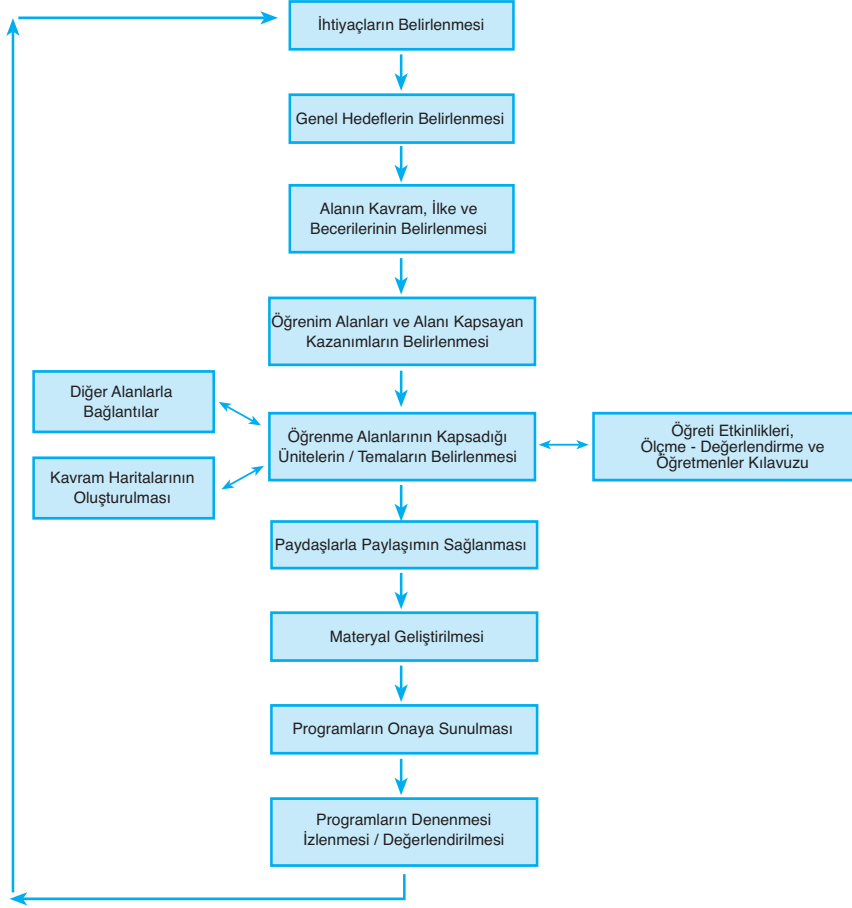
MEB'in Yeni Program Geliştirme Modeli

Ülkemizde 2004-2005 eğitim öğretim yılına kadar Taba-Tyler modeli dikkate alarak program geliştirme çalışmaları gerçekleştirilmiştir. 2004-2005 eğitim öğretim yılı itibarıyla ilköğretimde müfredat değişikliği ile birlikte yeni ilköğretim programları yeni geliştirilen modele göre hazırlanmıştır.

Yenilenen ilköğretim programlarında;

- Davranışçı yaklaşım yerine bilişsel ve yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınmıştır.
- İçerik sarmal ve kısmen de modüler yaklaşıma göre düzenlenmiştir.
- Hedef davranış ifadesi yerine "kazanım", içerik yerine "tema" ifadesi kullanılmıştır.
- Ölçme ve değerlendirmede çağdaş yöntemlere başvurulmuştur. (Portfolyo, Rubric, Performans Değerlendirme, Öz Değerlendirme vb.)

PROGRAM GELİŞTİRME MODELİ

KONTROL NOKTASI

- 1) Öğrenen merkezli program tasarımları eğitim felsefesine dayalı olarak hazırlanır.
- 2) Öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını öğrenme sürecinde belirleyen tasarım..... tasarımıdır.
- 3) Geleneksel eğitim anlayışları program tasarımlarından hareket eder.
- 4) modelinde, programla ilgili herkes program geliştirme faaliyetlerine katılabilir.
- 5) Taba modelinde program geliştirme çalışmaları ile başlar.
- 6) Tyler'ın program geliştirme modelinde ögesi açıkça yer almamaktadır.
- 7) Türkiye'deki program geliştirme çalışmalarında temele alınan model modelidir.
- 8) aynı yöntem ve tekniklerle aktarılabilecek konuları belirleyip zaman,emek ve enerjiden tasarrufu sağlayan tasarımıdır.
- 9) Öğrenciyi; toplumu bir laboratuvar olarak görmesi için teşvik eden ve toplumsal problemleri ön planda tutan tasarım tasarımıdır.
- 10) davranışçı yaklaşıma tepki olarak ortaya çıkmış ve eğitimin bireyselleştirilmesini savunmuştur.

1. İlerlemecilik / 2. Yaşantı Merkezli / 3. Konu Merkezli / 4. Taba / 5. İhtiyaçların Belirlenmesi / 6. İçerik / 7. Taba-Tyler / 8. Süreç Tasarımı / 9. Çekirdek / 10. Humanistik Tasarım

BÖLÜM 5

PROGRAM GELİŞTİRMENİN PLANLANMASI VE İHTİYAÇ BELİRLEME

KPSS’de bu bölümden her yıl ortalama 1 - 2 soru gelmektedir.

Bu bölümle ilgili genellikle yorum gücüyle yapılabilecek sorular gelmektedir.

Program geliştirme süreci iyi bilinmeli, ihtiyaçların belirlenmesi konusu (ihtiyaç analizi yaklaşımları ve ihtiyaç belirleme teknikleri) öğretmen adaylar tarafından detaylı biçimde örnekleriyle incelenmelidir. Çünkü özellikle ihtiyaç analizi yaklaşımlarından gelebilecek bir sorunun örnek olay ile verileceği düşünülmektedir.

Bölüm 5 / Program Geliştirmenin Planlanması ve İhtiyaç Belirleme

Program Geliştirme Sürecinin Planlanması

Program geliştirme süreci araştırma ve geliştirmeye dayanır. Bilim, teknoloji ve iletişim alanındaki gelişmeler bu çalışmaları sürekli kılar.

Bir kişinin program geliştirmenin bütün boyutlarında bilgi sahibi olması beklenemez. Bunun içindir ki program geliştirme işinin bir ekip çalışması şeklinde yapılması gerekir.

Program geliştirme çalışmalarında 3 farklı grup görev yapmaktadır:

Program Karar ve Koordinasyon Grubu

- ◆ Milli Eğitim Bakanlığı temsilcileri (Talim ve Terbiye Kurulu ile ilgili genel müdürlük temsilcileri)
- ◆ Program Geliştirme Alan Uzmanı (Üniversite)
- ◆ Öğretmen örgütlerinin temsilcisi
- ◆ Konu alanı uzman ve temsilcisi
- ◆ Kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri
- ◆ İşçi ve işveren temsilcileri
- ◆ Meslek odası ve birliğinin temsilcileri
- ◆ Veli temsilcileri (Okul aile birliği, okul koruma derneği, öğrenci veli temsilcileri)
- ◆ Öğrenci temsilcileri

Görevi:

- Ülkede hangi alanlarda program geliştirme çalışmaları yapılacağına karar vermek,
- Ülkede başat olan eğitim felsefesinin programlara yansıtılmasını sağlamak,
- Hazırlanan programları kabul etmek ya da değiştirilmesine karar vermek,
- Tüm program geliştirme çalışmalarını koordine etmektir.

Program Çalışma Grubu

- ◆ Program geliştirme uzmanı
- ◆ Ölçme değerlendirme uzmanı
- ◆ Konu alanı uzmanı (Üniversiteden bu alanın uzmanı)
- ◆ Branş öğretmeni (Uygulayıcıları)

Görevi:

Eğitim programının hazırlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi aşamalarında sürekli ve tam zamanlı olarak görev yapmaktır.

Program Danışma Grubu

- ◆ Eğitim psikoloğu
- ◆ Eğitim felsefecisi
- ◆ Eğitim sosyoloğu
- ◆ Eğitim ekonomisti
- ◆ Eğitim denetçisi (müfettiş)
- ◆ Eğitim teknoloğu
- ◆ Okul yöneticisi
- ◆ İletişim uzmanı
- ◆ Konu alanı uzmanları

Görevi:

Eğitim programlarının nedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme öğelerinin belirlenmesinde çalışma grubuna danışmanlık hizmeti vermektir. Program geliştirme çalışmalarında sürekli olarak bulunmazlar. İhtiyaç duyulduğu durumlarda fikirleri alınır.

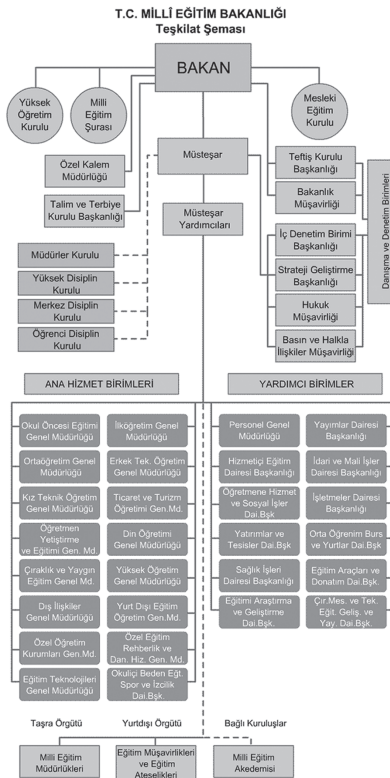
KPSS/2001

Eğitim programını geliştirmek amacıyla oluşturulan bir kurulda aşağıdakilerden hangisinin bulunması zorunlu değildir?

- A) Okul yöneticisi
B) Program geliştirme uzmanı
C) Ölçme ve değerlendirme uzmanı
D) Konu alanı uzmanı
E) Konu alanı branş öğretmeni

CEVAP: A

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞININ YAPISI

Bölüm 5 / Program Geliştirmenin Planlanması ve İhtiyaç Belirleme

Talim ve Terbiye Kurulu

Talim ve Terbiye Kurulu bir başkan, on beş üyeden oluşur. Bu kurula bağlı alt daire başkanlıkları vardır. Bakanın en yakın danışma ve karar organıdır.

8. Maddede Talim ve Terbiye Kurulu'nun görevleri özetle şu şekilde belirtilmiştir.

1. Eğitim ve öğretimin ilke ve politikalarını belirler.
2. Öğretim programı hazırlar.
3. Ders kitapları hazırlar.
4. Öğretim araç gereçlerini hazırlar, hazırlatır ve onaylar.
5. Eğitim uygulamalarını değerlendirir ve yönlendirir.
6. Milli Eğitim Şurası çalışmalarını yürütür.
7. Eğitim öğretime ilişkin kanun yönetmelik ve tüzük hazırlar.
8. Yabancı ülkelerin eğitim sistemlerini ve programlarını inceler.
9. Yurt içi ve yurt dışı ilk ve ortaöğretim belgelerinin denklik işlemlerini yapar.
10. Öğretmen atama esaslarını belirler.

İhtiyaç Belirleme

İhtiyaç; bir hedefin gerçekleştirilmesi için eksikliği hissedilen gereksinim, elde edilmesi gereken olgudur.

Program geliştirme çalışması ihtiyaç saptama ile başlar. İhtiyaç saptama araştırmasında şu sorulara cevap aranmalıdır:

- i) Toplumun beklenti ve ihtiyaçları nelerdir?
- ii) Bireyin ihtiyaçları nelerdir?
- iii) Konu alanı ile ilgili ihtiyaçlar nelerdir?

KPSS/2008

Eğitim programlarının geliştirilmesi sürecinin ilk aşamasında aşağıdakilerden hangisi belirlenir?

A) Kazanımlar	B) Ders adları
C) Öğretmen özellikleri	D) İçerik (konular)
E) Eğitim ihtiyacı	

CEVAP: E

KPSS/2006

Bir ilköğretim okuluna yeni atanan bir öğretmenin derse gireceği sınıflar hakkında diğer öğretmenlerden, öğrenci dosyalarından ve rehber öğretmenden bilgi toplaması aşağıdakilerden özellikle hangisine bir örnek oluşturur?

A) Ölçme - değerlendirme	B) İhtiyaç analizine hazırlık
C) Toplumsal değerlendirme	D) Öğrenme ortamını belirleme
E) Mesleki ve kişisel gelişimi belirleme	

CEVAP: B

İhtiyaç Belirleme Yaklaşımları

Farklar Yaklaşımı

Gözlenen başarı ile beklenen başarı arasındaki farka bakılarak ihtiyaç saptanır. (Olması gereken ile mevcut durum arasındaki fark)

Eğitimde genellikle kullanılan yaklaşımdır.

Betimsel Yaklaşım

Bir eğitimsel yaşantının yokluğu ile ortaya çıkan zararlar, varlığı ile elde edilecek yararın karşılaştırılması ile ihtiyaç saptanır.

Analitik Yaklaşım

Ulusal ve uluslararası koşullara dayalı değişimlere ait yönelimlerin incelenmesiyle oluşur. Gelecekte ortaya çıkması olası durumlarla bugünkü durum arasındaki farktan hareketle eğitim ihtiyaçları belirlenir.

Demokratik Yaklaşım

Toplumda çoğunluğun ya da baskı (referans) gruplarının beklentilerinin karşılanmasına dayalı yaklaşımdır. Bu yaklaşımın temeli birçok insanın ihtiyaç değerlendirme sürecine katılımı nedeniyle insan ilişkileri ve halkla bütünleşmeye dayanır.

KPSS/2003

Eğitim bilimleri alanında yönelimlerin neler olabileceğini ortaya koymak amacıyla yapılacak bir çalışmada ihtiyacın ortaya konulabilmesi için hangi yaklaşımın kullanılması doğru olur?

A) Betimsel	B) Farklar	C) Analitik
D) Demokratik	E) Süreç	

CEVAP: C

İhtiyaç Belirleme Teknikleri

Delphi (Anket Geliştirme) Tekniği

Delphi ismi ile ilk kez mitolojide karşılaşılmaktadır. Yunan mitolojisine göre bir kahin olan Themis tarafından Parnassos dağının eteğinde inşa edilen ve diğer adı da Apollo tapınağı olan Delphi tapınağında yaşayan kahinler, kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri anlaşılması zor yanıtları ve yine muğlak ürkütücü kehanetleri ile ünlüydüler.

- Temel amacı konu ile ilgili uzmanlardan görüş alınarak akılcı bir yaklaşımla ortak görüş alınması esasına dayanır.
- Uzmanlara yönlendirilen açık uçlu sorulardan bir anket yoluyla görüş alınır.

Bölüm 5 / Program Geliştirmenin Planlanması ve İhtiyaç Belirleme

- En ekonomik ihtiyaç belirleme tekniğidir.
- Görüşler etki altında kalmadan birbirinden habersiz alındığı için bağımsız düşünmeyi sağlar.
- Delphi tekniği bugünkü durumdan ziyade gelecekte nelerin olacağı ile ilgilenir.

Başlıca Kullanım Alanları

Olayları ve eğilimleri kestirme, İhtiyaç analizi, eğitim programlarının planlanması, pazar araştırması, standartların oluşturulması, politika geliştirme, eğitim sorunları

DACUM (Progel) Tekniği

DACUM, İngilizce Developing a Curriculum kavramının kısaltmasıdır. Türkçe literatürde ise Program Geliştirme sözcüklerinin kısaltması olan PROGEL adıyla anılmaktadır. Kullanım amacı bir mesleği ya da mesleği yürütmek için gerekli anahtar noktaları çıkarmaktır.

Bir DACUM analiz çalışmasında üzerinde çalışılan meslek grubundan 5 ila 12 kişi arası deneyimli kişilerden oluşan bir komite ve bir DACUM uygulayıcısı bulunur.

- En son geliştirilen ve yoğun olarak kullanılan tekniktir.
- Mesleğin beceri profili çıkarılır yani mesleki yeterlilikler ortaya konur.
- Bir iş için gerekli işlemleri söz konusu işte deneyimli, uzman kişilerle birlikte belirleme sürecidir.

Başlıca Kullanım Alanları

Eğitim ihtiyacını değerlendirme, program geliştirme, iş tanımlarını yapma, beceri testlerini geliştirme, öğrenci – işçi değerlendirme, öğrenci eğitim ve rehberlik çalışmaları

Avantajları

Çok etkili olması, kısa sürede gerçekleşmesi ve maliyetinin az olması DACUM tekniğinin avantajlarıdır. Bu nedenledir ki Amerika ve Kanada başta olmak üzere pek çok ülkede kurumların kaliteli işgücü performansını sürdürmek ve üretmek için sıkça başvurulan bir tekniktir.

Delphi uzmanlarla , dacum ustalarla (işin erbablarıyla) çalışır.

Meslek (İş) Analizi Tekniği

- İş ve meslek ayrıntılarının ele alınarak analiz edilmesini gerektirir.
- Bu teknikte meslek tanımı ya da iş fonksiyonlarına ayrılır. Çalışanlardan nelerin bekleneceği gibi ayrıntılara yer verilir.
- Bir mesleğe ilişkin psikomotor, bilişsel ve duyuşsal ihtiyaçlar belirlenir. Uzun sürmesi dezavantajdır.

Dacum; Meslek (iş) analizine göre daha kullanışlı ve daha az zaman alan bir tekniktir. Dacum mesleğin niteliklerini belirlemeye yararken, meslek (iş) analizi iş başvurusu yapanların seçiminde kullanılır.

Kaynak Tarama

- Literatür taraması (Bilimsel çalışmalar, kitaplar)
- Raporları Değerlendirme (Öğretimin denetimini yapan kişi ve kuruluşların raporlarının incelenmesi)
- Mevcut Programı İnceleme (Hâlihazırda kullanılan programın ayrıntılı olarak tüm boyutlarıyla dikkate alınarak incelenmesi)

Gözlem

- Olayların gerçekleştiği ortamda incelenerek ihtiyacın ortaya konulması esasına dayanır.
- Doğal gözlem özellikle psikomotor becerilerin kazandırılmasında kullanılır.

Eğitimciler tarafından en sık kullanılan ihtiyaç belirleme tekniğidir.

Görüşme

- Görüşme ile öğrenenlerin ya da programla ilgili diğer kişilerin program hakkındaki görüşleri alınır. Yüz yüze yapılabildiği gibi telefon ve internet aracılığı ile de yapılabilir.

Ölçme Araçları – Testler

- Bireyde aranan özelliklerin ne kadarının var olduğunu belirler. Bazen öğretim sürecinin başında bazen de sonunda kullanılır.

KPSS/2004

Program geliştirmede ihtiyaç analizi yapmak için aşağıdaki yöntemlerin hangisinden yararlanılmaz?

- A) Mikro Öğretim B) Kaynak Tarama C) Dacum
D) Delphi E) Test

CEVAP: A

KONTROL NOKTASI

- 1)grubu hazırlanan programları kabul eder ya da değiştirilmesine karar verir.
- 2) Program geliştirme sürecinde tam zamanlı olarak görev yapan grupgrubudur.
- 3) Eğitim psikologu grubunda yer alır.
- 4) Eğitim kurumlarında ihtiyaçlar daha çok dikkate alınarak belirlenir.
- 5) eğitimciler tarafından en çok kullanılan kullanılan ihtiyaç belirleme tekniğidir.
- 6) dacum tekniğine göre daha ayrıntılıdır ve daha uzun zaman alır.
- 7) Mesleğin beceri profilinin o işin ustalarıyla birlikte çıkartıldığı, en son geliştirilen ihtiyaç belirleme tekniği tekniğidir.
- 8) ile toplumda baskın olan gruplardan görüş alınarak ihtiyaçların belirlenmesi söz konusudur.
- 9) Eğitimde internet kullanımının sağlayacağı yarar ile yoksunluğunda oluşacak zarardan hareket ederek ihtiyacın belirlenmesi,ile ilgilidir.
- 10) tekniğinde birbirinden habersiz uzmanlardan anket yoluyla görüş alındığı için bağımsız düşünme de sağlanmış olur.

1. Program Karar ve Koordinasyon / 2. Program Geliştirme / 3. Program Danışma / 4. Farklar Yaklaşımı / 5. Gözlem / 6. Meslek (İş) Analizi / 7. Proje (Dacum) / 8. Demokratik Yaklaşım / 9. Belirli Yaklaşım / 10. Delphi (Anket Geliştirme)

BÖLÜM 6

HEDEFLERİN BELİRLENMESİ

KPSS’de bu bölümden her yıl ortalama 2 - 3 soru gelmektedir.

Bu bölümle ilgili sorular daha çok bilişsel alan basamaklarından ve hedeflerin niteliklerinden sorulmuş, duyuşsal ve devinişsel alan ise ana başlık olarak adayların karşısına çıkmıştır. Ancak 2010 yılından itibaren duyuşsal ve devinişsel alan basamaklarından da soruların sorulduğu görülmektedir.

Bu konudan hem bilgi gerektiren hem de yorum becerisi isteyen sorular sorulabilmektedir.

2011’den itibaren uygulamaya dönük olarak yanlış verilen hedef cümlelerin düzeltilmesi ile ilgili soruların gelebileceği de düşünülmektedir.

Bölüm 6 / Hedeflerin Belirlenmesi

Hedef Nedir?

Yetiştirilecek bireyde bulunması uygun görülen, eğitim yoluyla kazandırılabilir istendik özelliklere **hedef** denir.

Bir başka ifadeyle “Planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yoluyla kazandırılması kararlaştırılan, davranış değişikliği ya da davranış olarak ifade edilmeye uygun özelliklerdir”.

Bu özellikler bilgiler, yetenekler, beceriler, tutumlar, ilgiler, alışkanlıklar vb. olabilir.

Eğitim hedefle başlar. Eğitimde hedefler; öğretimi yönlendirme, öğrenme-öğretme sürecini düzenleme ve ölçme değerlendirme kılavuzluk yapma gibi önemli işlevlere sahiptir. Hedefler “**Niçin Eğitiyoruz?**” sorusuna yanıt verir.

Eğitimde hedefler **dikey** hedefler ve **yatay** hedefler olarak ikiye ayrılır.

DİKEY HEDEFLER

A. Uzak Hedefler: Ülkenin politik felsefesini yansıtan hedeflerdir. Eğitim sisteminin yönünü belirler. Uzak hedeflerin şekli ülkenin anayasası ile belirlenir.

Atatürk'ün “Çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak” sözünde ifadesini bulmuştur.

B. Genel Hedefler: Uzak hedeflerin yorumudur. Uzak hedeflere ve Milli Eğitim Temel kanununa dayalı olarak belirlenir.

Uzak hedeflere göre daha somut olup, iki seviyede ele alınır. Birincisi eğitimin genel hedefleri, ikincisi de okulun hedefleridir.

C. Özel Hedefler: Genel amaçlar doğrultusunda belirlenen derslerin hedefleridir. Bir disiplin ya da çalışma alanında öğrenciye kazandırılması uygun bulunan bilgi, beceri, ilgi, tutum ve alışkanlıklar gibi özelliklerdir.

En genişten en dar *Uzak Hedefler-Genel Hedefler-Özel Hedefler* (Hedefler belirlenirken bu sıraya göre hareket edilir.)

En somuttan en soyuta *Özel Hedefler-Genel Hedefler-Uzak Hedefler* (Hedeflerin gerçekleştirilme süreci ise bu sıraya göre ilerler)

HEDEF TÜRÜ	Aşağı ilidike ayrıntı artar, kapsam azalır. Planlanırken uzaktan özele, gerçekleştirilrken özelden uzağa doğru hareket edilir.	İLGİLİ OLDUĞU PROGRAM	ÖZELLİKLERİ	ÖRNEK
Uzak (İdeal)		Eğitim Programı	- Ülkenin politik felsefesini yansıtır. - İdeal insan nitelikleri - Soyuttur, ölçülemez. - Toplumun vizyonunu gösterir.	- Çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak - Güçlü, büyük ve lider bir devlet olmak
Genel (Yakın)		Öğretim Programı	- Ülkenin eğitim felsefesini yansıtır. - Uzak amaçların yorumu (ayrıntılı açıklaması) olarak ifade edilir.	- Milli eğitimin genel amaçları - Okul kademelerinin amaçları - Okul türlerinin amaçları
Özel (Hedef Davranış)		Ders Programı	- Uzak ve genel amaçlara göre somuttur. - Ne zaman, nerede ve nasıl gerçekleşeceği belirlidir.	- Derslerin amaçları - Ünitenin / modülün amaçları

YATAY HEDEFLER

Hedeflerin aşamalı sınıflandırılmasıdır. Bloom taksonomisine göre (basitten karmaşığa, kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene birbirinin önkoşulu olacak şekilde aşamalı sıralama) yapılır.

- A. Bilişsel Alan,
B. Duyuşsal Alan ve
C. Devinişsel Alan olarak üçe ayrılır.

I. Bilişsel Davranışlar (Yeterlilikler):

Zihinsel süreçlerle ilgili davranışlardır.

Bloom'a göre bilişsel alan davranışları aşamalı bir şekilde basitten karmaşığa, kolaydan zora doğru bir sıra halindedir. Bu sıralama (taksonomi) şöyledir:

Bilgi: Bilgiyi olduğu gibi tekrar etmektir. Öğrenme, hatırlama, tanıma... Bu düzeyde öğrenci kendinden bir şey katmaz.

Örnek: Ağırlık ölçülerini söyleme, Karadeniz bölgesinde yetişen tarımsal ürünler bilgisi , program geliştirmedeki temel kavramları hatırlayabilme

Kavrama: Bilgiyi kendi cümleleri ile ifade etme, kendisine ait örnekler vermektir. Kavrama düzeyinde kazanılan davranışların öğrenci tarafından özümsemesi, kendisine mal edilmesi, anlamının yakalanması söz konusudur.

Örnek: Dilbilgisi kurallarını kavrayabilme, okuduğu bir parçayı yorumlayabilme, Türkiye'nin nüfus artışı ile ilgili verileri yorumlayabilme, okuduğu bir metne başlık bulabilme, bir yazının ana fikrini söyleme

Uygulama: Bilgileri yeni bir sorunun çözümünde kullanmak, bilgileri yeni duruma uygulamaktır. Bu düzeyde öğrencinin bilgi ve kavrama basamağında kazandığı davranışlara dayanılarak kendisinden yeni bir sorunu çözmesi istenmektedir.

Bölüm 6 / Hedeflerin Belirlenmesi

Örnek: Bir kişinin tansiyonunu ölçme, üçgenin alanını hesaplayabilme, Coğrafya dersinde yaşadığı ilin haritasını çizebilme, kimya dersinde verilen deneyi yapabilme, fizik dersinde kuvvetle ilgili problemleri çözebilme

Analiz (Çözümleme): Parçalara ayırma, parçalar arasındaki farklılıkları bulma, benzerlik – farklılık ve ilişkileri saptamaktır. Birey durumu kendisi çözümler. Başkasının bilgilerini tekrarlamaz. Akıl yürüterek sonuca ulaşır.

Örnek: Farklı eğitim programlarını kıyaslayabilme, cümleyi öğelerine ayırabilme, kimya dersinde doğal bir bileşiği elementlerine ayırabilme,

Sentez (Birleştirme): Çözümlemenin karşıtıdır. Küçük parçaları birleştirerek yeni bir şey ortaya çıkarmaktır. Orijinal bir fikir üretmek anahtar kavramdır. Kişi, yeni fikirler ekleyerek yeni şeyler ortaya çıkarır.

Örnek: Yeni bir eğitim programı hazırlayabilme, özgün bir kompozisyon yazabilme, 7 ile bölünebilme için yeni bir bölünme kuralı meydana getirme

Değerlendirme: Bir ürünü belli ölçütlere göre eleştirmektir. Bu değerlendirme sentez sonucuna; iç ve dış ölçütlere göre yapılır.

Örnek: Bir eğitim programını program tasarısı hazırlama sürecinde yapılması gerekenlere göre eleştirebilme, bir köşe yazısını belirli ölçütlere göre eleştirebilme

KPSS/2005

Almanca dersinde öğrendiklerinden yararlanılarak bir turistle Almanca konuşabilen bir öğrenci hangi düzeyde bir bilişsel davranış göstermiş olur?

- A) Bilgi B) Sentez C) Kavrama
D) Uygulama E) Değerlendirme

CEVAP: D

KPSS/2007

“Küreselleşmenin eğitim üzerindeki etkileri” konusunda özgün bir kompozisyon yazma çalışması yapan Pınar’ın ,bilişsel alanın hangi düzeyinde beceriler geliştirmesi beklenir?

- A) Kavrama B) Sentez C) Değerlendirme
D) Analiz E) Bilgi

CEVAP: B

II. Duyuşsal Davranışlar (Özellikler):

İnsanın geliştirdiği duygu, değer, tutum, ilgi, özgüven gibi adlarla anılan değişik duygusal özellikler ve davranış eğilimleridir.

Büyüklerle saygı, yurt sevgisi, milli değerlere bağlılık, öğrenme ilgisi, kendine güven, değişik fikirlere karşı hoşgörü, temizlik ve düzen konusunda titizlik gibi nitelikler duyuşsal davranışlardır.

Duyuşsal alan davranışları da basitten karmaşığa doğru aşamalı sıralar halindedir:

Alma: Kişi, nesne ve olguların farkında olmazsa, ona karşı hiç bir davranış geliştiremez. Bu basamaktaki davranışlar, bilişsel alanın bilgi basamağındaki hatırlama davranışına karşılıktır. Alma, çevredeki uyarıcılara dikkat etme ve belirli uyarıcıları diğerlerinden ayırarak seçmektir.

Örnek: KPSS’de yeni çıkan yayınlara dikkat etme, trafik kurallarının farkında olma.

Tepkide Bulunma: Bu basamakta genellikle ilgiler söz konusudur. Kişi uyarıcılara bilinçli tepkide bulunur ve onlarla ilgilenir. Uyarıcıları arar, onlarla bir arada bulunmaya isteklidir ve üstelik bu işten zevk alır. Kişi uyarıcıya karşı uysallık, isteklilik gösterebilir. Önemli olan uyarıcıya dönük olmak ya da açık olmak değil, onunla bir fiil meşgul olmaktır.

Örnek: KPSS’yi kazanmaya istekli olma, trafik kurallarına uymada istekli olma.

Değer Verme: Bu basamakta hedefler; tutum, inanç ve değerlerle ilgili olabilir. Kişinin uyarıcılara karşı nasıl bir tepkide bulunacağı bu basamakta kestirilebilir. Kabullenme, takdir etme söz konusudur.

Örnek: Trafik kurallarının önemini takdir etmek, bedensel engelli arkadaşlarına yardım etmeye razı oluş

Örgütlenme: Bu basamakta kişi, yeni değerler, duyuşsal alanla ilgili yeni örüntüler oluşturmaktadır. Birey bu basamağa dek hep başkalarının ya da toplumca oluşturulan değerleri benimsemiş, savunmuştu. Oysa bu düzeyde, hem başkalarının ve toplumca oluşturulan değerleri hem de kendisince benimsenip savunulanları irdeler. Aralarındaki ilişkilere bakar ve bir sonuca varır. Sonunda kendi içinde çelişmeyen yeni bir değerler sistemi oluşturur.

Örnek: Trafik kurallarına uymada kararlı oluş, KPSS’yi kazanmada kararlılık

Kişilik Haline Getirme: Kişinin bu basamaktaki davranışları onun karakterini yansıtır. Bir bakıma dünya görüşünü, yaşam felsefesini ortaya koyar. Kişinin tüm yaşamı boyunca oluşturduğu duyuşsal özellikleri, bu basamakta hem tutarlı olmuş hem de kapsam bakımından genişlemiş ve zenginleşmiştir. Artık kişinin davranışları büyük bir olasılıkla kestirilebilir. Yeni değerler sistemi ile tutarlı tepkide bulunmaktır.

Örnek: Trafik kurallarına uymayı alışkanlık haline getirme, hümanist bir kişiliğe sahip oluş

KPSS/2009

Öğretmen, lise II. sınıf öğrencilerinden yerel seçimlerde siyasi partilerin yaptıkları tanıtım çalışmalarını izlemelerini, izledikleri partileri “gerçeklik”, “dürüstlük” ve “insan onuruna saygı” ölçütleri açısından eleştiren bir sunum hazırlamalarını ister.

Öğrencilerin bu çalışmayla ulaşması beklenen hedef, hangi alana ve düzeye yöneliktir?

Alan	Düzey
A) Duyuşsal	Tepkide bulunma
B) Duyuşsal	Örgütlenme
C) Bilişsel	Kavrama
D) Bilişsel	Uygulama
E) Bilişsel	Analiz

CEVAP: E

Bölüm 6 / Hedeflerin Belirlenmesi

KPSS/2008

Türk Milli Eğitimi yurttaşlarına,

- topluma karşı sorumluluk duyma,
- geniş bir dünya görüşüne sahip olma,
- hür ve bilimsel düşünce gücüne sahip olma genel hedeflerini kazandırmak istemektedir.

Yukarıda belirtilen davranışlar, Bloom'un taksonomisine göre aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak sıralanmıştır?

- A) Duyuşsal - duyuşsal - bilişsel
- B) Duyuşsal - bilişsel - psikomotor
- C) Duyuşsal - bilişsel - duyuşsal
- D) Bilişsel - duyuşsal - psikomotor
- E) Bilişsel - bilişsel - duyuşsal

CEVAP: A

III. Psiko-motor Davranışlar (Devimsel Beceriler):

Zihin ve kas koordinasyonu ile ortaya konulan, psikolojik süreçlerin kontrolü ile gerçekleştirilen mekanik hareketler psiko-motor alan davranışları içerisinde toplanmıştır.

Psiko-motor alanla ilgili davranışlar da aşamalı sıralar halindedir.

Algılama (Uyarılma): Bu basamakta kişi, doğru becerinin nasıl yapıldığını önce dikkatlice izler. Belli bir durumu duyu organlarını kullanarak tanır.

Örnek: Amuda kalkma hareketini gerçekleştirmek için vücut hareketlerini gözlemleyebilme, fen bilgisi dersinde temel doğal maddeleri çeşitli duyu organları ile tanıyabilme, Müzik dersinde kemanın nasıl çalındığını izleyebilme

Hazırlık (Kurulma): Kurulma bireyin bir yaşantıya ya da davranışa karşı hazır bulunuşluğunu ifade eder. Bu basamakta kişi belirli bir beceriyi gerçekleştirmek için vücudunu ya da duyu organlarını uygun konuma getirir.

Örnek: Bedenini bisiklet kullanmaya hazır duruma getirme, Keman çalmak için vücudu uygun konuma getirme

Kılavuzla Yapma: Bu basamakta bir iş ya da işlemin tümünü oluşturan işlem basamaklarını, öğrencinin işin gerektirdiği sıraya göre, öğretmenle beraber yapması söz konusudur.

Örnek: Öğretmen yardımıyla amuda kalkma, arabayı sürüş eğitimini yardımıyla uygun şekilde çalıştırabilme

Mekanikleşme: Bu basamakta kişi söz konusu beceride otomatikleşmiştir. Ancak beceriyi sergilerken hala öğretmen gözetimindedir.

Örnek: Resim dersinde fırçayı hareket ettirebilme, basit bir dans adımını gösterme

Beceri Haline Getirme: Kişi, bu basamakta becerili insan durumuna gelir. Hedef davranışları kendi başına, hiç kimseden yardım almadan, o işin gerektirdiği nitelikte yapar. Daha sonra hem yeterlilik derecesinde hem de belirtilen zamanda işi yapıp ortaya koyar.

Örnek: Amuda kalkma hareketini istenilen nitelikte yapma, bilgisayarın donanım parçalarını 15 dakikada istenilen şekilde sökebilme, 100 metreyi 15 saniyenin altında zorlanmadan koşabilme

Duruma Uydurma (Örüntü): Kişi, beceri haline getirme basamağında kazandığı davranışları, devinişsel özellikleri ağır basan yeni bir problem durumunda kolayca uygular. Bu düzeyde önceden kazanılan becerilerin alana genellemesi söz konusudur.

Örnek: Belli bir tür keman çalan bir öğrencinin viyolonsel ile ilk kez karşılaştığında , onu da bir iki deneme sonunda kolayca çalmasında olduğu gibi.

Beden eğitimi dersinde kazandığı becerilerle akrobasi hareketleri yapma, hastadan değişik amaçlarla değişik şekillerde kan alabilme

Yaratma: Bu basamak, özellikle bilişsel alanın sentez, basamağıyla iç içedir; fakat burada devinişsel alanla ilgili nitelikler ağırlık taşır. Yaratma, yeniden ortaya koyma, benzeri olmayı yapma, devinişsel özellikleri ağır basan orijinal, benzersiz, yeni davranış örüntüsü oluşturma işidir.

Örnek: Yeni bir amuda kalkış kompozisyonu oluşturabilme, orijinal bir yüzme stili geliştirme, duygu ve düşüncelerini anlatan özgün bir resim çizilebilme

KONU KAVRATAN SORU

- Açıklama
- Anlama
- Kestirme (Tahmin)

Yukarıda yer alan davranışların ait olduğu öğrenme alanları ve hedef davranış basamağı aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

<u>Öğrenme Alanı</u>	<u>Basamak</u>
A) Bilişsel	Bilgi
B) Duyuşsal	Alma
C) Bilişsel	Kavrama
D) Devinişsel	Algılama
E) Bilişsel	Uygulama

CEVAP: C

Bölüm 6 / Hedeflerin Belirlenmesi

KPSS/2010

Bütün öğrencilerin büyük bir dikkatle katıldıkları Türkçe dersinde Bahar Öğretmen öğrencilerden öğrendiklerine ilişkin farklı örnekler vermelerini ister. Ayrıca öğrendiklerini kullanarak bir öykünün temel çatısını kurmalarını sağlar.

Yukarıda verilen uygulamada altı çizili öğrenci davranışları sırasıyla duyuşsal ve bilişsel alanın hangi düzeyindedir?

I	II	III
A) Alma	Bilgi	Sentez
B) Değer verme	Bilgi	Sentez
C) Alma	Kavrama	Uygulama
D) Değer verme	Analiz	Uygulama
E) Alma	Kavrama	Sentez

CEVAP: C

ANAHTAR KAVRAMLAR TABLOSU

BİLİŞSEL ALAN	
Bilgi	Bilgiyi hatırlatma, tanıma, aynen aktarma
Kavrama	Bilgiyi yorumlama, açıklama, çevirme, yordama, yeniden kelimelere dökme, tahmin etme
Uygulama	Bilgiyi transfer etme, kullanma
Analiz	Öğelere ayırma, sınıflandırma, ilişki kurma, inceleme
Sentez	Yeni bilişsel içerik oluşturma, tasarım, yaratma, özgünlük
Değerlendirme	İç ve dış ölçütler açısından değerlendirme, hüküm verme
DUYUŞSAL ALAN	
Alma	Tepki vermeden uyarıcıların farkında olma, dikkat etme
Tepkide bulunma	Uyarıcılara karşı tepki verme, ilgili olma
Değer verme	Uyarıcılar arasında seçici olma, bazı uyarıcılara önem verme, başka bilgi ya da değerlere kıyasla tercihte bulunma
Örgütlenme	Değerleri kendi değerleriyle birleştirme, organize etme
Kişilik Haline Getirme (Niteleme)	Karakter haline gelme, dünya görüşü olarak ortaya koyma, yaşam felsefesine dönüştürme
DEVİNİŞSEL ALAN	
Algılama (Uyarılma)	Psikomotor hareket olmadan olayı zihinsel olarak algılama, beceri birimlerinin farkına varma
Hazırlık (Kurulma)	Yapılacak harekete zihinsel, duygusal ve psikomotor olarak motive olma, bedensel olarak hazır olma
Kılavuz Denetiminde Yapma	Yapılacak işi rehber denetiminde yapma
Mekanikleşme	Rehbere ihtiyaç duymadan kendi kendine yapma
Beceri Haline Getirme	Kendi kendine takılmadan, tereddüt etmeden yapma, istenen standartlarda gerçekleştirebilme
Uydurma	Öğrenilen bir şeyi yeni duruma uygulama, pratik kazanma
Yaratma	Orijinal bir beceri veya ürün ortaya koyma

Konu alanının ve derslerin özelliklerine göre, davranış alanlarından biri veya birkaçı diğerlerine göre daha yoğunlukta olabilir.

Sözel; matematik derslerinde bilişsel, beden eğitimi dersinde psiko-motor, resim ve müzik derslerinde duyuşsal alanla ilgili davranışlar diğerlerine kıyasla daha yoğunlukta ve önemde olabilir. Ancak, kazanılan her niteliğin biraz bilişsel, biraz duyuşsal, biraz da devinimsel yönünün olduğu unutulmamalıdır.

HEDEFİ BELİRLEME SÜRECİ

Programın ilk ve temel ögesi olan hedeflerin belirlenmesi aşaması, program tasarısı sürecinin en önemli ve en kritik işidir. Diğer öğeler hedeflere göre belirleneceğinden, hedeflerin belirlenmesinde yapılacak bir yanlış, programın bütün boyutlarına yansiyacaktır. Bu nedenle, hedefleri belirleme süreci uzun bir aşamayı ve titizlikle çalışmayı gerektirir.

Hedeflerin belirlenmesi süreci şematik olarak aşağıda gösterilmiştir.

Hedefleri Belirlemede Kaynaklar (1.Adım):

İstendik davranışın temel belirleyicileri; birey, toplum, konu alanı ve doğa olarak ele alınabilir. Hedeflerin belirlenmesi sürecinde öncelikle, birey ele alınmalıdır. Bireyin gelişim özellikleri, hazır bulunuşluk düzeyi genel olarak ilgi ve ihtiyacı belirlenmelidir.

Aynı zamanda hedeflerin, toplumun ihtiyaçlarına, beklentilerine, bireye sunduğu olanaklara, eğitim felsefesine ve kültürel yapısına uygun olması gerekir.

Diğer yandan hedeflerin belirlenmesinde konu alanının özellikleri de dikkate alınmalıdır. Konu - alan ilişkisi, bilginin yapısında bir değişme olup olmadığı, bilginin geçerli ve kullanılabilir olup olmadığı, alanda yeni üretilen bilginin olup olmadığı hedefleri belirleme sürecinde dikkate alınmalıdır.

Bunlara ek olarak, evrensel özelliklere sahip ve insanlığın ortak mirası olan doğal kaynakları bilinçli kullanan kişiler yetiştirmek gerekmektedir. Bu gerekçeyle, istendik davranışlar belirlenirken kaynaklardan biri de doğadır. Birey toplumsal gerçek, konu alanı ve doğayı göz önüne alarak belirlenen hedefler, aday hedefler adını alır.

Bölüm 6 / Hedeflerin Belirlenmesi

KPSS/2009

Aşağıdakilerden hangisi bir öğretim programında hedeflerin (kazanımların) taşınması gereken niteliklerden biridir?

- A) Kitaptaki bilgilerle paralellik taşınması
- B) Öğretim sürecinde neler yapılacağına açıklık getirmesi
- C) Öğretmenin öğretim sürecindeki rolünü ve sorumluluğunu belirtmesi
- D) Hayatta kullanılabilir ve toplumun gereksinimlerine uygun olması
- E) Ara disiplin hedefleriyle bağlantılı olması

CEVAP: D

KPSS/2006

Program geliştirme sürecinde toplumun beklenti ve ihtiyaçlarının dikkate alınmamasının yaratacağı en önemli güçlük aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bireyin topluma uyum sağlamasını zorlaştırması
- B) Toplumsal değişimin yavaşlaması
- C) Eğitimde teknolojik imkanlardan yararlanılmaması
- D) Öğretmenlerin uygun yöntem ve teknik seçmelerinin güçleşmesi
- E) Yararlanılacak içerik miktarının değişmesi

CEVAP: A

Hedefleri Belirlemede Süzgeçler (2. Adım):

Belirlenen aday hedefler eğitim psikolojisi, eğitim felsefesi, eğitim ekonomisi ve eğitim sosyolojisi süzgeçlerinden geçirilmelidir.

Psikoloji davranışların nasıl ve ne yolla kazanıldığı konularında çalışmaktadır. Bu açıdan belirlenen hedeflere bireylerin ulaşip ulaşamayacağı konusunda psikolojinin bulguları ölçüt olarak kullanılmaktadır.

Eğitim sistemleri, ülkenin gereksinim duyduğu insan gücünü yetiştirmelidir. Eğitim ekonomisi, bunun için kararlaştırılan hedeflerin, makul bir sürede ve çaba ile ulaşılabilirliğini inceler.

Eğitim felsefesi "nasıl bir birey istiyoruz?" sorusunun cevabıdır. Temele alınan felsefeden, başta hedefler olmak üzere programın bütün öğeleri etkilenir. Hedefleri önem sırasına göre sıralarken, hedeflerin iç ve dış tutarlılığını denetlerken felsefenin süzgeç rolünde olduğu unutulmamalıdır.

Eğitim sosyolojisi, ülkenin değişik bölgelerinin sosyo-ekonomik özelliklerini ve "Toplum, eğitim kurumlarından ne bekler?" sorusu kapsamında aday hedefleri değerlendirir. Bu süzgeçten geçen hedeflerin her biri olası hedef adını alır.

Hedeflerin Sınıflanması (3. Adım):

Hedeflerin aşamalı olarak sınıflandırılmasında, yaygın olarak kabul edilen görüş Bloom Taksonomisi olarak bilinen sınıflamadır. Bu sınıflama, aynı zamanda hedeflerin yatay sınıflaması olarak da adlandırılır.

Bir hedef baskın olduğu özelliğe göre bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanlardan birinde gruplanır. Bu üç alan birbirinden bağımsız değil; tam aksine birbirleriyle ilişki içindedir.

Örneğin, “Kurallarına göre bisiklet kullanabilme” devinişsel alanda yer alan bir hedef ifadesidir.

Oysa bu hedefin bir boyutu bilişsel alan ile (bisiklete binmenin kurallarını bilme), bir boyutu da duyuşsal alan ile (bisiklete binmekten zevk alışı) ilişkilidir.

Ancak ağır bastığı ya da öğrenmenin gerçekleştiği boyut, zihin-kas koordinasyonu gerektiğinden bu hedef devinişsel alanda sınıflanır.

1.ADİM Hedef Kaynakları	Ne ile ilgili?	2.ADİM Süzgeçler	Görevleri	3.ADİM Sınıflama Alanları
Birey	- Bireyin ilgi, ihtiyaç ve beklentileri - Gelişim özellikleri - Hazır bulunuşluk düzeyi	Eğitim Felsefesi	- Amaçların yatay ve dikey tutarlılığı - Bilimsel geçerliği - Önem derecesi	Bilişsel Alan
Toplum	- Toplumun beklenti ve ihtiyaçları - Toplumsal imkan ve koşullar - Sorunlar, değerler ve yaşam biçimi - İş imkanları	Eğitim psikolojisi	- Bireyin ilgi, ihtiyaç ve beklentilerine, gelişim özelliklerine hazır bulunuşluk düzeyine uygunluğu - Öğrenme ilke ve kuramlarına uygunluğu	Duyuşsal Alan
Konu Alanı	- Konunun yapısı, sırası, geçerliği, önemi, gerekliliği	Eğitim Sosyolojisi	- Toplumun ihtiyaçlarına cevap verme durumu - Sosyal sorunların çözümüne katkısı - Değerlere ve kültüre uygunluğu	Psiko Motor Alan
Doğa	- Doğayı tanıma, yararlanma ve koruma	Eğitim Ekonomisi	- Maliyet yarar analizi yapar, getirisini ve götürüsünü inceler	

KPSS/2006

Bir öğretim programında hedefler ve kazanımlara yer verilmesinin en önemli amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öğrencileri güdülemek
- B) Öğrencilere dönüt sağlamak
- C) Öğretimi planlı hale getirmek
- D) Öğrenciyi değerlendirmek
- E) Öğretmeni değerlendirmek

CEVAP: C

Bölüm 6 / Hedeflerin Belirlenmesi

KPSS/2005

İlköğretimde eğitsel amaçların belirlenmesinde aşağıdakilerden hangisi diğerlerinden daha az etkilidir?

- A) Konu alanının temelleri
- B) Toplumun değer yargıları
- C) Toplumun yaşam anlayışı
- D) Toplumun istihdam olanakları
- E) Bireyin geleceğe yönelik ihtiyaçları

CEVAP: D

HEDEFLERİN NİTELİKLERİ

1. Hedefler öğrenci davranışlarına yönelik olmalıdır. (Davranışa Dönüklük)
 2. Hedefler öğrenenin kazanması gereken özelliği açık seçik belirtmelidir. (Açık seçiklik)
 3. Hedefler bireyin, toplumun ve konu alanının ihtiyaçlarına yanıt vermeli ve dayanmalıdır. (İhtiyaca Dayalılık)
 4. Hedefler öğrenme sürecine değil, öğrenme ürününe dönük olmalıdır. (Öğrenme Ürününe Dönüklük)
 5. Hedefler tek bir özelliğe yönelik olmalıdır. (Sınırlılık)
 6. Davranışa dönüştürülecek nitelikte olmalıdır. (Ulaşılabilirlik)
 7. Gelişmeye dönük ve süreklilik içinde olmalıdır. (Süreklilik)
 8. Kendi içinde tutarlı olmalı, birbirini desteklemeli, çelişmemelidir. (Tutarlılık)
- Üç boyutu vardır:
- Dersin hedefleri okulun, okulun hedefleri de Milli Eğitimin amaçları ile tutarlı olmalı (Dış Tutarlılık)
 - Dersin hedefleri o dersin diğer hedefleri ve diğer derslerin hedefleri ile çelişmemeli (İç Tutarlılık)
 - Yatay boyutta bilişsel alan, devinışsel alan ve duyuşsal alan hedefleri birbirini desteklemeli (Yatay Kaynaşıklık)
9. Hedefler, bir konu alanı ile ilişkili (kenetli) olmalıdır. (Kenetlilik)
 10. Hedefler, bitişik olmalı birbirini tamamlamalıdır. (Bitişiklik)
 11. Belli bir davranış grubunu kapsayacak biçimde geniş ifade edilmelidir. (Genellik)

KPSS/2005

- I. Öğrencilere yönelik olmalıdır.
- II. Birden fazla davranış kapsayacak kadar geniş, aynı zamanda tek bir özellik içermelidir.
- III. Herkes için aynı anlama gelmelidir
- IV. İçerikle bağlantılı olarak ifade edilmelidir.

Hedeflerde bulunması gereken özellikler aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III	IV
A) Açık ve seçiklik	Genellik ve sınırlık	Kenetlilik	Davranışa dönüklük
B) Genellik ve sınırlık	Kenetlilik	Davranışa dönüklük	Açık ve seçiklik
C) Genellik ve sınırlık	Davranışa dönüklük	Açık ve seçiklik	Kenetlilik
D) Kenetlilik	Açık ve seçiklik	Davranışa dönüklük	Genellik ve sınırlık
E) Davranışa dönüklük	Genellik ve sınırlık	Açık ve seçiklik	Kenetlilik

CEVAP: E

DAVRANIŞ YAZMA İLKELERİ

1. Davranış tümcelerinin sonunda bilgisi, becerisi, gücü, yeteneği, oluş, ilgililik, farkındalık, yazma, söyleme, seçip işaretleme, eşleştirme, kesme, biçme, çizme vb. sözcüklerden biri bulunmalıdır.

Örnek: İmla kurallarının farkında oluş. Dört işlem bilgisi... Verilen bir metnin ana fikrini açıklama...

2. Davranışlar öğrenciye göre ve öğrenme özelliğini belirtecek nitelikte yazılmalıdır. Davranışlar öğretmenin değil öğrencinin yapacaklarını ifade etmelidir.

Örnek: Eğitimde Planlama dersinde yeni bir sınav tekniği geliştirme

Bunun yanında "Eğitimde Planlama dersinde öğrencilerin yeni bir sınav tekniği geliştirmesini sağlama" davranış olamaz. Çünkü cümle öğretmene yöneliktir.

3. Öğrenme sürecine dönük cümleler davranış olamaz. Davranışlar öğrenme ürününü ifade etmelidir.

Örnek: "İstatistik dersinde verilen bir tabloyu yorumlar." yerine "istatistik dersinde verilen bir tabloyu yorumlayabilme" ifadesi doğrudur.

4. Konu başlıkları davranış olamaz. Çünkü bu tür cümleler davranışa dönüştürülemez.

Örnek: "Okulumuzu tanıyalım." Hayat Bilgisi dersinde bir konu olduğundan davranış olamaz.

5. Davranış ifadeleri kapsamlı aynı zamanda sınırlı olmalıdır. Davranışlar bir yandan bir grubu ifade ederken, bir yandan da tek bir özelliği göstermelidir.

Örnek: Program Geliştirme dersinde programın öğelerini açıklayabilme.

Program Geliştirme dersiyle sınırlandırıldığı için sınırlı programın tüm öğelerini (hedef, içerik, eğitim durumları, değerlendirme) kapsadığı için kapsamlıdır.

6. Davranışların hangi içerikle ilgili olduğu belirtilmelidir. "Kavramların anlam bilgisi" olamaz. "Türkçe dersindeki kavramların anlam bilgisi." olur.

7. Davranışlar binişik olmamalı, bitişik olmalıdır. Bir davranışın bittiği yerde diğer davranış başlamalı. Davranışlar iç içe girmemelidir.

Örnek: "Coğrafya dersinde Türkiye'nin coğrafi bölgelerini söyleme ve haritada gösterme" ifadesinde birden fazla hedef vardır. Bunun yerine "Coğrafya dersinde Türkiye'nin coğrafi bölgelerini söyleme" ve "Coğrafya dersinde Türkiye'nin coğrafi bölgelerini haritada gösterme" şeklinde iki hedeften oluşur.

8. Davranışlar hangi alanla ilgili yazılıyorsa o alanın niteliklerine ve basamaklarına uygun olmalıdır. Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarla ilgili davranışlar ayrı ayrı yazılmalı.

9. Davranışlar birbirini destekler nitelikte olmalı, birbiri ile çelişmemelidir. Dersin, okulun, öğretim kademesinin, Milli Eğitim'in hedefleri arasında tutarlılık olmalı.

10. Davranışlar kolaydan zora, basitten karmaşığa ve somuttan soyuta doğru sıralanmalıdır. Örneğin bilişsel alanla ilgili önce bilgi, sonra kavrama, sonra da uygulama düzeyinde davranış yazılmalıdır.

11. Bir davranış tümcesinin sonunda tek bir özellik bulunmalıdır. Eğer iki özellik bulunuyorsa, ikinci özellik parantez içinde veya kesme işareti ile ayrılarak yazılmalıdır.

“Ülke sevgisi geliştirme” ifadesinin bir öğrenme hedefi olduğu kabul edilirse bu ifadenin aşağıdaki hedef yazma ilkelerinden hangisine uygun hale getirilerek yeniden düzenlenmesi gerekir?

- A) Öğrenme sürecini yansıtmak B) Konuları yansıtmak
C) Binişik olma D) Birden fazla alanı kapsama
E) Öğrenci özelliği olma

CEVAP: E

HEDEFLERİN DAVRANIŞA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ

Davranış bir organizmanın uyarıcılar karşısında tepkide bulunmasıdır. Bilgi, beceri, tutum ve yetenekler doğrudan ölçülemez. Bu özelliklerin davranışa dönüştürülmesi gerekir.

Eğitim programının değerlendirme ögesine göre bir hedefin kazanılıp kazanılmadığının ölçülmesi gerekir.

Bu ölçüm ancak hedefler davranışa dönüştürüldüğünde mümkün olmaktadır.

İşte bu yüzden hedef, kendisine ulaşıldığına kanıt olabilecek gözlenebilir öğrenci davranışlarına çevrilmelidir.

Hedeflerin Davranışa Dönüştürülme Nedenleri:

1. Hedefleri gözlenebilir ve ölçülebilir hale getirmek.
2. Bir hedeften herkesin aynı anlamı çıkarması için hedeflerin davranışa dönüştürülmesi gerekir.
3. Eğitim durumlarının gerçekleşebilmesi için davranışların belirlenmesi gerekir. Hangi davranışın nasıl kazandırılacağını belirlemek için eğitim durumları düzenlemede davranışlar önemlidir.
4. Eğitimde her türlü değerlendirme işleminin merkezinde değerlendirme vardır. Ölçme ve değerlendirme işlemlerinin yapılabilmesi için davranışların belirlenmiş olması gerekir. Değerlendirme sürecinde neyin ölçüleceğini ortaya koyar.
5. Eğitimde düzenleme, yenileme, onarma gibi etkinliklerin yapılabilmesi için eğitim sistemi tarafından kazandırılacak davranışların açıkça belirlenmiş olması gerekir.
6. Hedeflerin davranış olarak ifade edilmesi öğrencinin kendisinden ne beklediğinin net olarak ortaya konması açısından önemlidir.
7. Eğitim uygulamalarında belli standartlara ulaşabilmek için davranışların belirlenmiş ve kazanılmış olması gerekir.

HEDEF DAVRANIŞ YAZMA YAKLAŞIMLARI

Eğitim programı hazırlanırken hedef ve davranış yazımında üç farklı yaklaşıma göre hareket edilir. Bu farklı yaklaşımların oluşmasının nedenleri;

1. Program geliştirme uzmanlarının yetiştirmeleri
2. Programın özelliğidir.

Programın özellikleri daha çok göz önüne alınır. Buna göre üç farklı yaklaşım vardır.

1. Modüler hedef yazma yaklaşımı.
2. Aşamalı hedef yazma yaklaşımı.
3. Yeterliye dayalı hedef yazma yaklaşımı.

1. Modüler Hedef Yazma Yaklaşımı:

Aşamalılık özelliği göstermeyen bağımsız üniteler ya da modüller için kullanılır. Bu yaklaşımda amaç ve davranış ifadeleri yazılırken cümle sonuna –acak, -ecek ekleri getirilerek gelecek zamanla ilgili ifadeler yer verilir. Örnek: Programın öğeleri ünitesini tamamladıktan sonra;

1. Eğitim programının öğelerini doğru olarak sıralayabilecek.
2. Program öğeleri arasındaki ilişkileri açıklayabilecek.

2. Aşamalı Hedef Yazma Yaklaşımı:

Bloom'un aşamalı sınıflama yaklaşımını temele almaktadır. Bu yaklaşımda öğrencilerin kazanması gereken özellikler bilişsel, duyuşsal ve psikomotor olmak üzere üç alana bu alanlarda kendi içinde basamaklara ayrılır.

Hedef: Program geliştirmenin öğeleri arasındaki ilişkileri kavrayabilme

Davranışlar:

1. Verilen bir öğenin programdaki işlevini söyleme/yazma
2. Verilen bir öğenin diğer öğelerle ilişkisini söyleme/yazma
3. Verilen bir öğedeki yetersizliklerin diğer öğeleri nasıl etkileyeceğini söyleme/yazma

3. Yeterliye Dayalı Hedef Yazma Yaklaşımı

Programın sonunda öğrencilerin hangi standartta ne yapacaklarını belirtir. Dört öğeden meydana gelir. Bunlar; öğrenci, davranış (işlem), koşullar (verilenler) ve standarttır.

Genellikle kısa zamanda ulaşılabilir, gözlemlenebilir ve ölçülebilir davranışları gösterir. Daha çok devinimsel alana ait hedeflerin ifadesine uygun düşmektedir.

Örnek: Akdeniz Bölgesinde bulunan iller verildiğinde (koşul), illeri trafik plaka numarasına göre (standart), bir kağıda yazabilme (gözlemlenebilir davranış)

KONTROL NOKTASI

- 1) hedefler ülkenin politik felsefesini yansıtır.
- 2) Özel hedefler programı ile ilgilidir.
- 3) Bilişsel yeterliliklerin en alt basamağı basamağıdır.
- 4) Milli eğitimin ve okul türünün amaçları hedefler kapsamında yer alır.
- 5) Bilişsel alanın basamağında öğrenci birden fazla kavramı karşılaştırıp aralarındaki ilişkiyi ortaya çıkarır.
- 6) Bor enerjisinin kullanımıyla ilgili özgün bir sistem formüle etme düzeyinde bir hedef davranıştır.
- 7) Hedeflerin bir konu alanı ile ilişkili olması ilkesi ile ilgilidir.
- 8) Öğrencinin; sınıf kurallarına uymanın birlikte yaşamının bir gereği olduğunu benimsemesi düzeyine ait bir kazanımı ifade eder.
- 9) Voleybolda kendine özgü bir vuruş stili geliştirebilme alanın basamağına ait bir hedef davranıştır.
- 10) Hedeflerin davranışa dönüştürülebilecek nitelikte olması ilkesi ile ilgilidir.

1. Uzak (ideal) / 2. Ders Programı / 3. Bilgi / 4. Özel (Yakın) / 5. Analiz / 6. Sentez / 7. Kenetlilik / 8. Örgütlenme / 9. Devinişsel (Psikomotor) – Yaratma / 10. Ulaşılabilişlilik

BÖLÜM 7

İÇERİK

KPSS’de bu bölümden her yıl ortalama 2 - 3 soru gelmektedir.

İçerik konusu KPSS’de yoğun soru gelen bölümlerden biridir. İçeriğin düzenlenmesinde kullanılan ilkeler ve içerik düzenleme yaklaşımları bilinmesi gereken önemli konulardır.

Çağdaş yönelimler ve uygulamadaki öğrenci merkezli eğitim programları dikkate alındığında, ilerleyen yıllarda yapılacak sınavlarda özellikle öğrenci merkezli program tasarımlarında kullanılan içerik düzenleme yaklaşımlarından daha fazla soru gelebileceği öngörülmektedir.

Yine belirtke tablosu ve işlevleri öğretmen adaylar tarafından mutlak suretle bilinmelidir.

Bölüm 7 / İçerik

İçerik “**Ne öğretelim?**” sorusuna cevap arar. İçerik hedefe göre belirlenir ve eğitim öğretim etkinliklerinin hedefe ulaşması için bir araç rolündedir. Türkiye’de Okul öncesi, İlköğretim ve Orta Öğretim kademelerinin içeriği Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmektedir.

Seçilen içerik;

1. Hedef davranışlarla tutarlı olmalı,
2. Öğrenci için anlamlı olmalı,
3. Öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olmalı (Öğrenciye Görelilik),
4. Güncel olmalı,
5. Bilimsel açıdan doğru olmalı,
6. Öğrencilerin ön bilgilerine ve geçmiş yaşantılarına uygun olmalı,
7. Uygulanabilir olmalı,
8. Kendi içinde tutarlı olmalı,
9. Kullanılabilir ve yararlı olmalı (Yararlılık),
10. Ekonomik olmalı,
11. Öğrenilebilir ve gerçek yaşamla ilişkili olmalı (Yaşama Yakınlık),
12. Anlamlı olmalı,
13. Sistematik olmalı,
14. Öğrenciyi düşünmeye yöneltmelidir.

KPSS/2010

Bir eğitim programında, amaçlara ulaşmayı sağlayacak konu içeriği genellikle çok geniş olduğu için, içerik belirlenirken belli ölçütler kullanmak gerekmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu ölçütlerden biri değildir?

- A) Toplumsal fayda
- B) Bireysel fayda
- C) Gelişim özellikleri
- D) Konular arası ilişkilendirme
- E) İçeriğin sunulma biçimi

CEVAP: E

KPSS/2009

Bir öğretim programının "içerik" boyutu değerlendirilirken aşağıdaki sorulardan hangisine "Evet" yanıtı alınırsa içerik için "Uygundur" denilebilir?

- A) Çağdaş bulgulara dayalı mı?
- B) Öğrenci davranışı olarak ifade edilmiş mi?
- C) Öğrenci merkezli etkinliklere uygun mu?
- D) Eğitim süreci sonunda ortaya çıkacak ürün tanımlanmış mı?
- E) Öğretim materyalleri belirtilmiş mi?

CEVAP: A

KPSS/2005

Aşağıdakilerden hangisi içerik seçiminde cevaplanması gereken sorular arasında yer almaz?

- A) Özel bir alanla ilgili ve güncel mi?
- B) Eğitim programının hedefleriyle tutarlı mı?
- C) Bilimsel olarak geçerli mi?
- D) İyi düzenlenmiş ve sistematik mi?
- E) Bilgilerin sık sık tekrarı yapıyor mu?

CEVAP: E

İçerik düzenlenirken uyulması gereken bazı kurallar vardır. Bunlar;

Somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora, yakından uzağa olarak sıralanabilir. İçerik aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde sıralanmalıdır.

İçeriğin seçiminde kullanılan ölçütlerden yaşama yakınlık ve yararlılık ilkeleri karıştırılmaktadır.

Aslında bu ilkeler birbiriyle ilgilidir. Ancak yaşama yakınlık içeriğin normal yaşamda uygulanabilirliğini; yararlılık ise uygulanan içeriğin işe yarayıp yaramadığı ile ilgilidir.

İçerik Düzenlemede Farklı Yaklaşımlar

1. Doğrusal Programlama Yaklaşımı

Tyler tarafından geliştirilmiştir. *Birbiri ile ardışık sıralı, yakın ilişkili ve zorunlu ya da ön-kuşul öğrenmelerin ağırlıklı olduğu konuların düzenlenmesinde* doğrusal programlama yaklaşımı kullanılır. Özellikle aşamalılık özelliği taşıyan dersler için kullanılır. Örnek; Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi gibi.

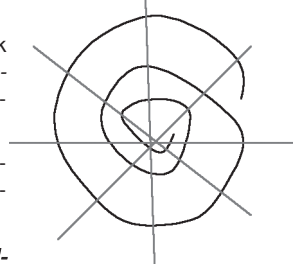
Bölüm 7 / İçerik

2. Sarmal Programlama Yaklaşımı

Bruner tarafından ortaya atılmıştır. Bu tip programda içerik doğrusal bir sıra izlemez. *Daha önce öğrenilmiş olan bazı konular, gerektiğinde tekrar edilebilir.* Bu tekrarlar, tercihen konuyu sadece hatırlatmaktan çok kapsamını da genişletmelidir.

İçeriği bu tip yaklaşımla hazırlanmış programlar daha esnek-tirler. Ancak öğrenilecek konular ve öğrenme süresi kontrollü-dür.

Konuların yeri ve zamanı geldikçe tekrar tekrar öğretil-mesi söz konusu olduğunda bu düzenlemeden yararlanılır. Her konunun kendi içindeki konuları arasında da bir ardışıklık söz konusudur. Özellikle dil öğretim programlarının içeriği-ni düzenlemede bu yaklaşımdan yararlanılmaktadır. Örnek; Türkçe, İngilizce gibi vb.

İçerik düzenleme yaklaşımlarından doğrusal programlama ardışık, birbirini takip eden konuların düzenlenmesinde kullanılırken, sarmal programlama yeri geldikçe tekrar edilen konuları içermektedir. Doğrusal programlamada önkoşul öğrenmeler aşamalı olarak sıralanırken sarmal programlamada sonraki öğrenmeler için temel olan öğrenmeler ve kavramlar genişleyerek ele alınır.

KPSS/2008

Sarmal programın dayandığı temel düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öğrencilerin önemli bilgileri kendi kendilerine keşfetmeleri
- B) Öğrenme sürecinde deneyimden önce bilginin gerekli olduğu
- C) Öğrencilere belli kavramların belli gelişim düzeylerinde verilmesi
- D) Yeni öğrenilenlerin ön öğrenmeler üzerine inşa edilmesi
- E) Öğrencilerin öğretmen kılavuzluğunda araştırmalar yaparak kendi kendilerine öğrenme-leri

CEVAP: D

KPSS/2005

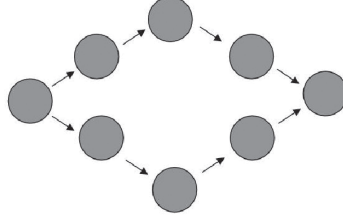
Bruner tarafından önerilen program geliştirme yaklaşımı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğrusal
- B) Sarmal
- C) Çekirdek
- D) Modüler
- E) Piramitsel

CEVAP: B

3. Modüler Programlama Yaklaşımı

Vygotsky tarafından geliştirilmiştir. **İçerik düzenlenirken konular öbekler halinde düzenlenir. Bu öbeklerin (ya da modüllerin) birbiriyle ilişkili olması beklenemez.** Bu programla öğretim sonunda alınacak sonuçlar bellidir. Konuların hangi sırayla öğrenileceği açısından esnek; ancak yine de program çıktısı açısından kontrollü bir yaklaşım özelliği taşır.

Öğrenme üniteleri modüllere ayrılır. Her modül kendi içinde doğrusal, sarmal ya da farklı yaklaşımla düzenlenebilir.

Modüller arasında aşamalı bir bağ olması önemli değildir; önemli olan her modülün anlamlı bir bütün oluşturmasıdır.

Örnek: Beden Eğitimi, Kişisel Gelişim Programları, Eğitim Bilimleri

KPSS/2007

İçerik düzenlenirken konuların, öbekler halinde düzenlendiği, bu öbeklerin birbiriyle ilişkili olmasının beklenmediği; ancak her birinin anlamlı bir bütün oluşturması gerektiğini vurgulayan programlama yaklaşımı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Modüler	B) Proje merkezli	C) Piramitsel
D) Doğrusal	E) Sarmal	

CEVAP: A

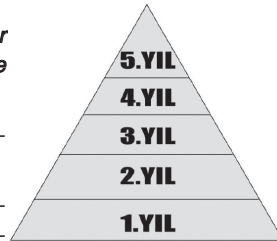
4. Piramitsel Programlama Yaklaşımı

Piramitsel yaklaşım; **ilk yıllarda geniş tabanlı konuların yer aldığı giderek uzmanlaşmanın küçük birimlerde olduğu ve daraldığı bir yaklaşım** tarzıdır.

Bu yaklaşıma göre içerik, ayrıntılı ve kesin bir biçimde belirlenmiş konular bütününden oluşur.

Program esnek değildir. Öğrencinin programa başlamadan önceki ve programı bitirdikten sonraki durumu kesinlikle bilinmektedir. Öğrenci, programı bitirdikten sonra o alanın uzmanı olur.

Örnek: Tıp Eğitimi

İlk yıllarda geniş tabanlı konuların yer aldığı ileriki yıllarda daralarak uzmanlaşmanın olduğu içerik tasarım modeli aşağıdakilerden hangisidir?

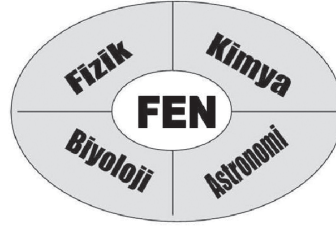
- A) Doğrusal B) Modüler C) Piramitsel
D) Sarmal E) Çekirdek

CEVAP: C

5. Çekirdek Programlama Yaklaşımı

Çekirdek programda ise *ilk önce ortak öğrenilecek konular verilir. Sonra öğrencilere seçenekler sunulur ve ilgi duyduğu alanlarda ders almaları sağlanabilir.*

Sözelimi, Fen Bilgisi konuları çekirdek programla; Fizik, Kimya, Biyoloji konuları da ilgi alanlarıyla alınır ve buna göre içerik düzenlemesi yapılır.

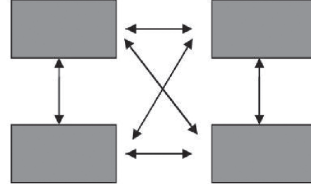

Çekirdek Programlama Yaklaşımı'nın Piramitsel Programlama Yaklaşımı'ndan temel farkı, birden fazla uzmanlık seçeneği sunuyor olmasıdır.

6. Konu Ağı-Proje Merkezli Program Yaklaşımı

J. Dewey tarafından önerilmiştir. Konu Ağı-Proje merkezli program yaklaşımında *öğrencilere konuların ağı bir harita gibi çıkartılıp verilir ve belirli zamanlarda nerelerde olmaları gerektiği söylenir.*

Bu yaklaşımda konuların içeriğine öğrenciler kendi kendine ya da grup halinde karar verirler. Konular küçük projeler olarak da belirlenebilir.

7. Sorgulama Merkezli Programlama Yaklaşımı

J. Dewey tarafından önerilmiştir. *Baştan içerik belli değildir. İçerik düzenlemesi öğrencilerin ihtiyaçları ve sorularına göre oluşturulur.*

Yaklaşım öğrencilerin sorularına ve gereksinimlerine yanıt verme gerekliliğini benimseyen felsefi görüşe dayanır.

Eğitim düzeyi yükseldikçe daha sınırlı ve özel uzmanlık alanlarına ilişkin sorulara göre programların içerikleri düzenlenir.

KPSS/2010

Sosyal bilgiler dersinde, teknolojik ürünlerin hayatımızda yaptığı değişikliklerle ilgili içerik düzenlemesinde, sorgulama merkezli programlama yaklaşımı kullanılacaktır.

Aşağıdakilerden hangisi bu yaklaşıma uygun içerik düzenleme aşamasında sorulabilecek bir soru değildir?

- A) Alana ilişkin bilimsel dokümanlara ne kadar sıklıkla yönlendirmektedir?
- B) Konun yaşamsal önemi nedir?
- C) Ele alınacak konular evrensel nitelikte midir?
- D) Okul dışında öğrenilmesi zor olan bilgiler nelerdir?
- E) Birden fazla uzmanlık alanı seçeneği sunmakta mıdır?

CEVAP: E

8. Disiplinlerarası Programlama Yaklaşımı:

Özellikle korelasyon desen tasarımının uygulandığı öğretim sisteminde uygulanır. Merkeze alınan bir derste işlenen konu diğer derslerde de benzer veya aynısı olarak işlenir. Dersler arasında ilişki kurulur.

Örnek: Mihver ders olan Hayat Bilgisi dersinde 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı işlendiğinde diğer derslerde de aynı konu işlenir.

KONU KAVRATAN SORU

- Psikolojik temelini bilişsel kuramdan almıştır.
- İlerlemeci eğitim felsefesine dayalı olarak hazırlanmaktadır.
- Genellikle dil eğitiminde kullanılan ve kısmen esnek olan içerik düzenleme yaklaşımıdır.

Yukarıda özellikleri verilen içerik düzenleme yaklaşımı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğrusal
- B) Sarmal
- C) Modüler
- D) Piramitsel
- E) Çekirdek

CEVAP: B

Bölüm 7 / İçerik

KONU KAVRATAN SORU

- I. Öğrenci sorunlarını ve ihtiyaçlarını temele alan yaklaşımdır.
- II. İçerik; bir araya geldiğinde anlamlı bir bütün oluşturan birbirinden bağımsız bölümlerden oluşur
- III. Bir birim öğrenme gerçekleşmeden diğere birime geçilmez. Öğrenmede ardışık sıra takip edilmelidir.

Yukarıda bazı içerik düzenleme yaklaşımlarının özellikleri verilmiştir.

Özellikleri verilen bu içerik düzenleme yaklaşımları ile bu yaklaşımları ortaya atan - geliştiren bilim adamları hangi seçenekte doğru olarak eşleştirilmiştir?

I	II	III
A) Dewey	Tyler	Bruner
B) Dewey	Vygotsky	Bruner
C) Bruner	Vygotsky	Tyler
D) Dewey	Vygotsky	Tyler
E) Bruner	Dewey	Tyler

CEVAP: D

KPSS/2009

- I. İçeriğin alt konuları arasında ardışık sıralanmaların olduğunu ve yeri geldiğinde önceki öğrenilenlerin daha kapsamlı olarak yeniden öğretilmesi gerektiğini savunan bir içerik düzenleme yaklaşımıdır.
- II. Aşamalılık özeliği taşıyan konuların düzenlenmesinde kullanılan, ardışık, sıralı, yakın ilişkili ve zorunlu konulara uyan bir içerik düzenleme yaklaşımıdır.
- III. Öğrenme ünitelerinin öbeklere ayrıldığı, konuların öğretim sırası esnek, her dilimin bir bütün oluşturduğu içerik düzenleme yaklaşımıdır.

Yukarıda özellikleri belirtilen içerik düzenleme yaklaşımları aşağıdakilerin hangisinde doğru sırada verilmiştir?

I	II	III
A) Piramitsel	Doğrusal	Modüler
B) Sarmal	Doğrusal	Piramitsel
C) Çekirdek	Piramitsel	Modüler
D) Sarmal	Doğrusal	Modüler
E) Sarmal	Çekirdek	Piramitsel

CEVAP: D

	Alıt Olduğu Yaklaşım	Dayandığı Eğitim Felsefesi	Anahtar Sözcükler	Uygulama Alanlarına Örnek	Esneklik
Doğrusal (Tyler, Bloom)	Davranışçı Yaklaşım	Daimicilik ve Esasıcılık	Aşamalılık, Ön Koşul, Öğrenme, Temel Dersler	Fen, Sosyal, Matematik	Esneklik yok ya da çok az
Sarmal (Bruner)	Bilişsel Yaklaşım	İlerlemecilik	Yatay ilişki, Derinlemesine Genişleterek Tekrar	İngilizce, Türkçe vb. Dil Dersleri, Matematik	Esneklik var
Modüler (Vygotsky)	Bilişsel Yaklaşım	İlerlemecilik ve Yeniden Kurmacılık	Öğrenme Üniteleri (Öbekleri), Meslek ve Beceri Eğitimi, Bağımsız Dersler, Anlamalı Bütün	Beden Eğitimi, Beceri Dersleri, Eğitim Bilimleri	Esneklik var
Piramitsel	Bilişsel ve Davranışçı Yaklaşım	Geleneksel ve Çağdaş Eğitim Anlayışları	İlk Yıllarda Geniş Tabanlı Konular, Gittikçe Kapsamda Daralma ve Uzmanlaşma	Tıp Eğitimi ve Lisans Programları	Esneklik yok
Çekirdek (J. Dewey)	Bilişsel Yaklaşım	İlerlemecilik ve Yeniden Kurmacılık	Ortak ve Seçmeli Dersler, Birden Fazla Alan, İlgili ve Yeteneğe Göre Alan Seçimi	Alan Seçimi	Esneklik var
Konu Ağı - Proje Merkezli (J. Dewey)	Bilişsel Yaklaşım	İlerlemecilik ve Yeniden Kurmacılık	Proje Tabanlı, Konu Ağı, Harita	Fen ve Teknoloji Ağırlıklı Dersler	Esneklik var
Sorgulama Merkezli (J. Dewey)	Bilişsel Yaklaşım	İlerlemecilik	Öğrenci Soruları, Sorunları ya da İhtiyaçları	Öğrenen Merkezli Program Tasarımları	En esnek program

Bölüm 7 / İçerik

Belirtke Tablosu

Bir eğitim programında yer alan hedef ve hedef davranışlarla, program içeriğinin iki boyutlu bir çizelge üzerinde gösterilmesine “**Belirtke Tablosu**” denir.

Eğitim durumları ve sınav durumlarının özünü oluşturur.

Özellikle sınav durumlarında ölçme aracının kapsam geçerliliğini sağlamada kılavuzluk yapar.

Belirtke tablosu ile ünite analizi zaman zaman karıştırılmaktadır. Ünite analizi; içeriğin biraz daha sınırlandırılmış ve göze çarpacak biçimde ele alınmış hali olup belirtke tablosundan daha ayrıntılıdır.

Belirtke tablosunun oluşturulması üç aşamada gerçekleşmektedir.

1. Öğretim hedeflerini belirleme

2. Ders içeriğini belirleme

3. İki boyutlu çizelgeyi hazırlama

Dikey boyutunda konu ya da üniteler yer alır.

Yatay boyutunda ise hedefler ve davranışlar yer alır.

Hedeflerin hangi içerikle ilgili olduğu belli olur. Programın hedef içerik ilişkisini kurmak için ilgili davranışlarla konu başlıklarının kesiştiği yere (X) işareti konur.

İşaret konulan yerler önemli davranışları, işaretsiz yerler ise önemsizleri belirtir.

No	Hedefler Konular	Bilişsel Hedef	Duyuşsal Hedef	Devinişsel Hedef	TOPLAM
1	Ölçme ve değerlendirme	X			1
2	Ölçme ve değerlendirme alanları	XX		X	3
3	Test tipleri ve özellikleri	X		X	2
4	Sözlü - yazılı test	X	X		2
5	Değerlendirme süreçleri	X			1
	TOPLAM	6	1	2	9

Belirtke Tablosunun İşlevleri

1. Hangi ünite ya da konuda hangi düzeyde hedefin daha ağırlıklı olduğunu ortaya koyar.
2. Ünitelerin programdaki önemini belirtir.
3. Düzenlenecek öğrenme yaşantılarının seçimini gösterir.
4. Değerlendirmede kullanılacak soru sayısını gösterir.
5. Belirtke tablosunun en önemli işlevi ölçme araçlarının kapsam geçerliliğini sağlamasıdır.

KONU KAVRATAN SORU

Belirtke tablosu ile ilgili olarak aşağıda verilen ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Hangi davranışların ölçüleceğini belirler.
- B) Öğrenme ortamını düzenlemede kolaylık getirir.
- C) Kullanılacak yöntem ve teknik seçimine katkı sağlar.
- D) Değerlendirmede kullanılacak soru sayısını gösterir.
- E) Hedeflerin belirlenmesinde rehber görevi görür.

CEVAP: E

KPSS/2006

Aşağıdakilerden hangisi, öğretim programında kazanımlarla etkinlikler arasındaki ilişkiyi göstermek, öğrenme yaşantısının seçilmesine ve uygun ölçme araçlarının geliştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla hazırlanır?

A) Spiral sistem	B) Yaşantı konisi	C) Yıllık plan
D) Gözlem formu	E) Belirtke tablosu	

CEVAP: E

KONTROL NOKTASI

- 1) Matematik, fizik gibi aşamalılık özelliği taşıyan derslerde kullanılan içerik düzenleme yaklaşımı programlama yaklaşımıdır.
- 2) Uygulanan içeriğin normal yaşamda hayata geçirilebilmesi içeriğin ilkesi ile ilgilidir.
- 3) programlama yaklaşımında öğrenciye birden fazla uzmanlık seçeneği sunulmaktadır.
- 4) Özellikle dil öğretimi için hazırlanan programlarda programlama yaklaşımı kullanılmaktadır.
- 5) En esnek içerik düzenleme yaklaşımı programlama yaklaşımıdır.
- 6) Lisedeki alan seçimi uygulaması programlama yaklaşımına örnek teşkil eder.
- 7) İçeriğin kısa süre içerisinde çok sayıda davranış kazandıracak nitelikte olması, içeriğin sahip olması gereken özelliklerden ilkesi ile ilgilidir.
- 8) programlama yaklaşımı Vygotsky tarafından tasarlanmış olup genellikle beceri öğretiminde kullanılır.
- 9) Hazırlanan bir belirtke tablosunun yatay boyutunda yer almaktadır.
- 10) Milli Eğitim Bakanlığının yeni programlarında içerik daha çok programlama yaklaşımına bağlı olarak düzenlenmiştir.

1. Doğrusal / 2. Uygulanabilirlik / 3. Çekirdek / 4. Sarmal / 5. Sorulama Merkezli / 6. Çekirdek / 7. Ekonomiklik / 8. Modüler / 9. Konular / 10. Sarmal

BÖLÜM 8

EĞİTİM DURUMLARI

KPSS'de bu bölümden her yıl ortalama 1 - 2 soru gelmektedir.

Eğitim durumları olarak ifade edilen program ögesi, öğrenme - öğretme sürecini içeren bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenme - öğretme süreci de öğretim yöntem ve tekniklerini kapsayan ve bu ders ile doğrudan ilişkili bir süreçtir. Bu nedenle bu bölüm titizlikle incelenmeli, Öğretim Yöntem ve Teknikleri dersi işlenirken bu bölümde öğrenilenler dikkate alınmalıdır.

Eğitim durumları düzenlenirken dikkat edilmesi gereken ilkeler, öğrenme yaşantılarının aşamaları ve öğretim hizmetlerinin niteliğini etkileyen değişkenler bu bölüm kapsamında ele alınmaktadır.

Bölüm 8 / Eğitim Durumları

Eğitim durumları (öğretme-öğrenme etkinlikleri) eğitim programının üçüncü temel ögesidir. Eğitim programı, hedefe ulaşmak için öğretmen ve öğrencilerin en aktif olduğu ögedir.

Program geliştirmenin süreç boyutudur. Bu ögede birçok materyal işe koşulur. Bunun yanında öğretim yöntemleri kullanılır. Öğrenci açısından öğrenme yaşantıları düzeneği, öğretmen açısından öğretme yaşantıları düzeneğidir.

Eğitim durumlarının içinde şu öğeler yer alır:

Araç-gereçler, strateji, yöntem, teknikler, zaman, ipucu, dönüt, pekiştirme, öğretmen davranışları.

Eğitim durumları ögesinin içinde; ne zaman öğretilim, nasıl öğretilim, ne ile öğretilim, nerede öğretilim sorularına cevap aranılır.

Eğitim Durumları Düzenlenirken Dikkat Edilecek Özellikler:

- Eğitim durumları ilk önce hedeflere uygun olmalı
- Öğretim yöntemleri öğrencilerin ön bilgilerine ve öğrenme stillerine uygun olmalı
- Eğitim durumları öğrenci ilgisine uygun ve dikkat çekici olmalı
- Ekonomik olmalı
- Eğitim durumları öğrenci seviyesine uygun olmalı
- Öğretim ilkelerine uyulmalı
- Kullanılan araç gereçler öğrenci seviyesine uygun olmalı

Eğitim durumları; giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşur.

1. Giriş:

a) Dikkati çekme:

Öğretmenin ders başlamadan önce öğrencilerin dikkatini çekmek için örnek olaydan, sorulardan, güncel bir olaydan, hatıra, grafik, şekil ya da fıkradan yararlanmasıdır.

b) Güdüleme:

Öğrencilere işlenecek konunun kendileri için ne kadar önemli olduğunu ve öğrencilerin ne işine yarayacağını vurgulamaktır. Öğrencilere, konuyu niçin öğrendikleri açıklanır.

c) Hedeften haberdar etme:

Öğrencilere, derste neler işleneceği konusunda bilgi verilmesidir. Öğrenci hedeften haberdar olursa, daha bilinçli davranır ve hedefe ulaşması kolaylaşır. Örnek: öğretmenin "Bu dersin sonunda vücudunuzun bölümlerini tanıyabileceksiniz." demesi. Öğretmen güdülemede bilginin öğrencinin ne işine yarayacağını açıklarken, hedeften haberdar etmede ise direkt olarak konunun sonunda ne öğreneceklerini söyler.

d) Önkoşul öğrenmelerin hatırlatılması:

İşlenecek konuya ön koşul teşkil edecek öğrenmelerin hatırlatılmasıdır. Öğrencilerin yeni bilgiyi daha önce öğrendikleri bilgiler üzerine oturtması için ön bilgilerin hatırlatılması gerekir. Öğrenciler, önce öğrendikleri ile yeni öğrendikleri arasında bağ kurarlar. Örnek: Vücudumuz konusuyla ilgili öğretmenin önceden işlenen 'sağlığımız' konusunu hatırlatması.

2. Gelişme

Öğrenciye kazandırılacak bilgi, beceri ve davranışların uygulamasının yapılacağı her türlü etkinliği içerir.

Geliştirme bölümünde hedefe, öğrenciye ve konuya uygun yöntem ve teknikler işe koşulur. İpucu, pekiştirme ve dönüt - düzeltme verilir. Uygun araç gereçler kullanılır. Belirlenen süre içerisinde belirlenen yöntem ve tekniklerle, araç gereçlerle, ipucu, pekiştirme, dönüt ve düzeltmeye hedefe ulaşmaya çalışılır.

Giriş kısmında ağırlıklı olarak sunuş, gelişme kısmında ise ağırlıklı olarak buluş stratejisi kullanılır.

3. Sonuç

Ders işlendikten sonra yapılan etkinlikler yer alır. Tartışma, özet ve eğitsel oyunlar kullanılabilir.

Bu aşamada öğrenme ürünlerini değerlendirmek için ölçme işlemine gidilmesi gerekir. Ama bu değerlendirme öğrenme eksikliklerini saptamak amacıyla yapılır. Burada not verilmez. Mevcut durumu tespit etmek ve gerekirse düzeltme için yapılır.

Eğitim Durumu Değişkenleri

İpuçları (İşaretler):

Öğrenme öğretme sürecinde öğrenciye neyi, nasıl öğreneceğini gösteren mesajların tümüne ipucu denir. Sorular, yazılı ve sözlü yönergeler, jestler, mimikler, sözlü ve yazılı hedef ifadeleri, açıklamalar, modeller ya da gerçek örnekler ipucu özelliği taşır.

İpuçlarının taşınması gereken özellikler:

1. Öğrencinin gelişim düzeyine uygun olmalı.
2. Öğrencilerin bilişsel giriş davranışlarına uygun olmalı.
3. Öğrencilerin duyuşsal özelliklerine uygun olmalı; öğrencileri, öğrenmeye karşı istekli hale getirmelidir.
4. Çok sayıda duyu organına hitap eden ipuçları verilmelidir.

Katılım:

Öğrenciler, derse açık veya örtük olarak katılır. Bu katılım dersteki başarıyı olumlu yönde etkiler. Örnek verme, açıklama yapma, soru sorma, sorulan soruya cevap verme öğrencinin derse açık katılımıdır. Öğrencinin derse zihinsel olarak katılımı ise örtük katılımıdır. Ancak öğrenmenin kalıcı olması için açık katılım gereklidir. Öğrenciyi derse katmak için şunlar yapılmalıdır:

1. Öğrenci istekli hale getirilmeli,
2. Sorular tüm sınıfa sorulmalı,
3. Öğrencinin dikkati hedefler üzerine toplanmalı,
4. Çeşitli yöntem ve teknikler birlikte kullanılmalı,
5. Öğrencilere ön koşul davranışlar önceden kazandırılmalı,
6. Kullanılan araç gereçler öğrencilerin düzeyine uygun olmalıdır.

Bölüm 8 / Eğitim Durumları

Pekiştirme:

Bir davranışın görülme sıklığını arttırmak için kullanılır. Öğrencide görülen olumlu davranışlardan hemen sonra pekiştirici verilir. Her zaman aynı pekiştirici verilmemeli. Verilecek pekiştirici öğrencinin yaşına, cinsiyetine, duyuşsal özelliklerine yaşam biçimine göre değişir.

Pekiştiricinin etkili olabilmesi için her zaman aynı pekiştirici kullanılmamalı, sabit aralıklarla verilmemeli, öğrenci için anlamlı olan pekiştiriciler kullanılmalıdır.

Başlıca pekiştiriciler; alkışlama, sözel onay ifadeleri ("Bravo", "tebrikler", "çok güzel"), başarı belgeleri, maddi ödüller (Kitap, saat, bilgisayar vb.), simgesel ödüller (madalya, plaket, yıldız)

Dönüt - Düzeltme:

Öğrencinin yaptığı bir davranış hakkında kendisine bilgi vermektir. Öğrenciye istenilen davranışın kazanılıp kazanılmadığı hakkında bilgi vermektir. Doğru, yanlış, eksik, tamam yargıları birer dönüttür. Öğrencinin yanlışını düzeltme ve eksikliğini tamamlama ise birer düzeltmedir.

Olumlu dönüt pekiştirici vazifesi de görür.

KONU KAVRATAN SORU

Arzu Öğretmen: Tarihi evleri ile ünlü olan ilçemiz hangisidir?

Kenan: Yenice

Arzu Öğretmen: Maalesef yanlış. (I)

Kenan: Hııııı

Arzu Öğretmen: Hani lokumu ile de meşhur bu ilçemiz. (II)

Kenan: Buldum. Safranbolu!

Arzu Öğretmen: Tebrikler. (III)

Numaralandırılmış sözcüklerde verilen eğitim durumları değişkenleri aşağıdakilerden hangisinde doğru sırayla verilmiştir?

I	II	III
A) Dönüt	Düzeltilme	Pekiştirici
B) Düzeltme	İpucu	Dönüt
C) Dönüt	İpucu	Pekiştirici
D) Dönüt	İpucu	Düzeltilme
E) Düzeltme	İpucu	Pekiştirici

CEVAP: C

KPSS/2007

Öğretmen başından geçen bir olayı anlatarak derse giriş yapar. Öğrencilere dersin amacını ve konusunu söyler. Soru sorar; doğru yanıtlayanlara "afetin" der ve gülümser, yanlış ya da eksik yanıtlayanlara ise küçük mesajlar vererek doğru yanıtı bulmalarına yardımcı olur.

Yukarıda verilen örnekte aşağıdakilerden hangisine yer verilmemiştir?

A) Dikkat çekme	B) Ön bilgileri hatırlatma
C) Pekiştirme	D) Dönüt ve düzeltme verme
E) Hedeften haberdar etme	

CEVAP: B

KPSS/2006

Oya öğretmen doğal sayılar konusunu işlerken öğrencilerinden konuya ilişkin örnekler vermesini ister. Ahmet'in verdiği örneği çok beğenir ve ona gülümser.

Oya öğretmen Ahmet'e gülümsediğinde,

- I. İpucu
- II. Dönüt,
- III. Pekiştirme
- IV. Düzeltme

işlevlerinden hangilerini yerine getirmiştir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

CEVAP: C

Sınama Durumu:

Öğrencinin belirlenen davranışlardan ne kadarının kazanılıp kazanılmadığı hakkında karar vermektir. Açık uçlu sınavlar, çoktan seçmeli testler, eşleştirme testleri, boşluk doldurma, tutum ölçekleri, ilgi envanterleri, gözlem, performans testleri örnek verilebilir.

Sınama Durumları Düzenlenirken Dikkat Edilecek Noktalar:

1. Hangi amaçla düzenleneceğine karar verilmelidir.
2. Belirtke tablosu düzenlenmelidir.
3. Uygun soru tipleri kullanılmalıdır.
4. Her davranış ölçülmelidir.
5. Her soru birbirinden bağımsız olmalıdır.
6. Dönüt, düzeltme ve ipucu kullanılmalıdır.

Öğrenme Stratejileri:

1. Anlamlandırma Stratejisi:

Öğrenciler, yeni edindikleri bilgiler ile eski bilgileri ilişkilendirerek uzun süreli belleğe kodlar. Öğrenciler yeni bilgileri olduğu gibi almaz, önceki bilgiler ile bütünleştirerek yeni anlamlar oluşturur. Bu bilgileri zihnine yerleştirir. Öğrenciler sonuçta anlamlı bir bütün meydana getirir.

2. Örgütlenme Stratejisi:

Öğrenciler yeni bilgiler ile ön bilgilerini kullanarak kendisi için daha anlamlı bilgiyi yeniden yapılandırır. Bilgileri özellik ve benzerliklerine göre gruplandırır. Bir bütünü anlamlı öğelere ayırır.

3. Tekrar Stratejisi:

Ezbere dayalıdır. Öğrenciler bir parçadaki cümleleri tekrar ederek, tanımlayarak, okuyarak, bir cümleyi başka cümlelerle bir araya getirerek öğrenir. Kavramları ezberleme, konuları hatırlama gibi zihinsel davranışlar ortaya çıkar.

KONTROL NOKTASI

- 1) İşlenecek dersin hedeflerinin, öğrencilere hangi araç - gereç ve etkinliklerle kazandırılacağı programın ögesi ile ilgilidir.
- 2) Bir ders uygulamasının giriş kısmının ilk aşaması dir.
- 3) Öğrenilecek konunun öğrencinin ne işine yarayacağı aşamasında açıklanır.
- 4) Öğretmenin öğrenme sürecinde kullandığı doğru, yanlış, tamam, eksik gibi ifadeler vazifesi görür.
- 5) Öğrencinin yapmış olduğu bir davranışla ilgili kendisini bilgilendirme işine adı verilir.
- 6) Öğrencilerin yanlış öğrenmelerini düzeltmek ve eksik öğrenmelerini tamamlamak için yapılan çalışmalara adı verilir.
- 7) Olumlu dönüt görevi de görmektedir.
- 8) Eğitim ortamında uygulanan ile kavramları ezberleme, konuları hatırlama gibi zihinsel davranışlar ortaya çıkar.
- 9) Sorulan soruya yanlış cevap veren bir öğrencinin doğru cevaba yönlendirilmesi ile sağlanır.
- 10) Eğitim durumunu etkileyen değişkenler ipucu, pekiştirici, dönüt - düzeltme ve olarak ifade edilir.

1. Eğitim Durumları / 2. Dikkat Çekme / 3. Güdüleme / 4. İpucu / 5. Dönüt / 6. Düzeltme / 7. Pekiştirici / 8. Tekrar stratejisi / 9. İpucu / 10. Etkin katılım

BÖLÜM 9

PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ

KPSS’de bu bölümden her yıl ortalama 1 - 2 soru gelmektedir.

Programın değerlendirilmesiyle ilgili sorular özellikle 2008 KPSS ile beraber ön plana çıkmış ve 2010 STS’de ilk kez çağdaş değerlendirme yaklaşımlarından soru sorulmuştur.

Program değerlendirme türlerinin ve çağdaş değerlendirme yaklaşımlarının öğretmen adaylar tarafından bilinmesinde fayda vardır.

Bölüm 9 / Programın Değerlendirilmesi

PROGRAMIN DENENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Geliştirilen programlar **en az 1 yıl** süreyle pilot okullarda uygulanır. Pilot okullarda uygulanan bu programlar değerlendirilir. Değerlendirme sonuçlarına göre programlar geliştirilir. Program geliştirme çalışmaları süreklilik arz eder. Bir programdaki eksiklikleri fark edebilmek ve yanlış noktaları düzeltmek için programdan dönüt alınması gerekir. Bu noktada programlar değerlendirilerek devamlılığı sağlanır. Programların devamlılığının sağlanması için dönütler çok önemlidir.

Bu aşamada özellikle öğretmen ve öğrencilerden alınan dönütler çok önemli olmaktadır. **Uygulayıcılar, öğretmenler** olduklarından dolayı program hakkındaki fikirleri çok önemlidir.

Programlardan alınacak bir diğer dönüt ise **öğrenci davranışlarıdır**.

Öğrencide meydana gelen davranış değişiklikleri yapılan öğretim programının başarılı olup olmadığı konusunda önemli bilgiler vermektedir.

Programların denenmesinde şu sıra takip edilir:

1. Uygulanmanın planlanması
2. Deneme yapılacak okulların ve sınıfların seçilmesi.
3. Okul yöneticisi ve okulların seçilmesi
4. Yönetici ve öğretmenlere programın tanıtılması
5. Programın uygulanması
6. Denenen programın değerlendirilmesi

Programın deneneceği okulların seçiminde dikkat edilecek noktalar:

1. Bütün coğrafi bölgeleri temsil edebilmeli
2. Yerleşim birimlerini temsil edebilmeli (kent, kırsal)
3. Değişik yörelerdeki okulları temsil edebilmeli
4. Gerekli alt yapı bulunmalı
5. Okulda yeterli eleman bulunmalı

KPSS/2008

Program değerlendirme, eğitim programını ya da programın herhangi bir ögesini kabul etmek, değiştirmek ya da çıkarmak amacıyla çeşitli ölçme araçları kullanarak toplanan verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırma sürecidir.

Bu açıklamaya göre program değerlendirmeye ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- A) Sınıfta öğretmen tarafından yapılan ölçme ve değerlendirmedir.
- B) Öznel kararların rapor edilmesi sürecidir.
- C) Programın etkililiği konusunda karar verme sürecidir.
- D) Eğitim programında yer alan bilgilerin yeniden düzenlenmesi sürecidir.
- E) Öğretmenlerin yaptığı değerlendirmelerin birleştirilerek rapor edilmesi sürecidir.

CEVAP: C

DEĞERLENDİRME TÜRLERİ

Değerlendirme çeşitli şekillerde yapılmaktadır.

A- Planlanışına Göre Değerlendirme:

Düzenli (objektif) ve düzensiz (subjektif) değerlendirme olmak üzere ikiye ayrılır:

1. Düzenli (Objektif) Değerlendirme:

Hedefler ve ölçütler nesneldir. Dolayısıyla ölçme aracının geçerliği ve güvenilirliği de yüksektir. Değerlendirmenin yapılacağı yer, zaman ve kişiler önceden belirlenmiştir.

2. Düzensiz (Subjektif) Değerlendirme:

Hedefler ve ölçütler öznel, dolayısıyla da belirli değildir. Ölçme aracının geçerliği ve güvenilirliği saptanmamıştır. Değerlendirmenin yapılacağı yer, zaman ve kişiler belirsiz ve gelişigüzerdir.

B- Kıyaslama Esasına Göre Yapılan Değerlendirme

Norm dayanaklı (görel/bağıl) ve ölçüt dayanaklı (mutlak) değerlendirme olmak üzere ikiye ayrılır:

1. Norma Dayalı (Görel, bağıl) Değerlendirme:

Bir grup içerisindeki bireyleri sıralamak, karşılaştırmak ve bir kuruma (okula) alınacak bireyleri seçmek amacıyla kullanılır. Öğrenci başarısını değerlendirmek amacıyla yararlanır; ancak program değerlendirmede yeterli olmaz.

2. Ölçüt Dayalı (mutlak, hedef dayanaklı, erişime bakılarak) Değerlendirme:

Öğrencilerin gerçekleşmesi hedeflenen istendik özellikleri kazanıp kazanmadıklarını ortaya çıkarmaya yöneliktir. Programın başında öğrencilerin istenen davranışlara ne kadar sahip olduklarına bakılır. Öğrenme sonucunda öğrencilerin istenen davranışları ne kadar kazandıkları kontrol edilir. Hedeflere ulaşma ölçüt olarak alınır. Aradaki fark programın başarısını ortaya koyar. Program değerlendirmede kullanılır.

KPSS/2004

Program değerlendirme amacıyla kullanılması en uygun olan değerlendirme türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Norm dayanaklı değerlendirme	B) Bağlı değerlendirme
C) Düzenli değerlendirme	D) Ölçüt dayanaklı değerlendirme
E) Tanılayıcı değerlendirme	

CEVAP: D

C- Amacına Göre Değerlendirme

Belli amaçlara göre değerlendirme kendi içinde üçe ayrılır. Değerlendirme, amacına göre; programa girişte, süreçte ve çıkışta yapılır.

1. Tanılayıcı Değerlendirme (Diagnostic Testler):

Tanıma ve yetiştirmeye yönelik değerlendirmedir. Öğrencilerin programa girmeden önceki bilgilerini ölçmek için programa girişte yapılır. Öğrencilerde var olan özelliklere göre program düzenleme amacını güder. Bu durumda öğrenciye istenen özellikler kazandırılmaya çalışılır.

Bölüm 9 / Programın Değerlendirilmesi

2. Biçimlendirici Değerlendirme (Formatif Testler):

Biçimlendirmeye ve yetiştirmeye yönelik değerlendirmedir. Program süreci içerisinde öğrencilere uygulanır. Öğrencilerin, eksik yönleri tespit edilip tamamlanmaya çalışılır. Bu aşamada dönüt çok önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencilerin yanlış öğrenmeleri ve eksikleri tespit edilip düzeltmek için yapılır.

3. Düzey Belirleyici Değerlendirme (Summatif Testler):

Program sonunda öğrencilerin hangi becerileri, davranışları, bilgileri kazandığını ölçmeye yönelik yapılan değerlendirmedir. Bu testler programın eksiklerini görmek için de çok önemlidir. Bu değerlendirmede öğrencideki kritik davranışlar kontrol edilir.

KONU KAVRATAN SORU

Öğretim süreci başında, öğrencinin bulunduğu düzeyi belirlemeye yönelik gerçekleştirilen değerlendirme türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tanılayıcı Değerlendirme
- B) Biçimlendirmeye ve Yetiştirmeye Yönelik Değerlendirme
- C) Düzey Belirleyici Değerlendirme
- D) Süreç Değerlendirmesi
- E) Hedefe Dayalı Değerlendirme

CEVAP: A

KPSS/2005

Öğretim sürecinin başında öğrencinin giriş özellikleri ya da hazır bulunuşluk düzeyini saptamak ve öğretim sürecinin nasıl düzenleneceğine karar vermek amacıyla yapılan değerlendirme aşağıdakilerden hangisine dönük bir değerlendirmedir?

- A) İzleme ve düzey belirlemeye
- B) Biçimlendirme ve yetiştirmeye
- C) Teşhis ve düzeltmeye
- D) Etkililiği ve verimliliği belirlemeye
- E) Tanıma ve yerleştirmeye

CEVAP: E

KPSS/2006

Geliştirilen bir programda kazandırılmak istenen davranışlara ulaşıp ulaşılmadığı önemlidir. Bu nedenle öğrencilerin süreç içindeki yaşantılarının ve öğrenme eksiklikleri ve ya güçlüklerinin saptanarak iyileştirici önlemlerin alınması gerekir.

Bu amaçla yapılan değerlendirme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Öğrenciyi tanıma amaçlı
- B) Öğrenmeleri izleme amaçlı
- C) Öğrenme düzeyini belirleme amaçlı
- D) Ortama bakarak
- E) Ürüne bakarak

CEVAP: B

D- Türlerine Göre**1. Yetişek Tasarısına Bakarak Değerlendirme:**

Tasarlanan eğitim programı /yetişek çağdaş eğitim programları ilkelerine göre hazırlanıp hazırlanmadığına göre değerlendirilir. Hedeflerin kurallara uygun olup olmadığını göstermekten öteye gidemez. Yapılan değerlendirme sonucu uygulanan programın etkililik derecesine karar verilir.

2. Eğitim Ortamına Bakarak Değerlendirme:

Sadece eğitim ortamı değerlendirilir. Programın uygulandığı ortamdaki öğretmen, öğrenci, idareci, okul personeli, okulun imkânları, eğitim ortamının koşullarının değerlendirilmesidir.

3. Öğrenci Başarısına Bakarak Değerlendirme:

Kriter olan sene sonu sınavındaki başarının sene içindeki öğrenme yaşantılarıyla mı, yoksa başka yollarla mı edinildiği belirlenemediği için bu ölçme sadece öğrenci başarılarını ölçer. Öğrencilerin yıl sonu başarılarına bakarak programın etkililiği hakkında karar verilir.

4. Erişkiye Bakarak Değerlendirme:

Öğrencinin programa girişte sahip olduğu giriş davranışları ile programdan çıkışta sahip olduğu davranışlar arasındaki farktan hareketle programın değerlendirilmesidir.

5. Öğrenmeye Bakarak Değerlendirme:

Öğrencilerin öğrenme-öğretme süreci içinde kazandıkları tüm davranışlara bakılarak yapılan değerlendirmedir. İstendik ve istenmedik öğrenmeler tespit edilir. İstenilen öğrenmeler ile istenmeden gelen öğrenmeler olacağı için, bizim tam değerlendirme yapmamızı engeller.

6. Ürüne Bakarak Değerlendirme:

Öğrenci-öğretmen davranışları ve hatta ortamdaki başka değişkenler de hesaba katıldığı için daha mantıklıdır. Ürünün niteliği ve ürüne etki eden tüm değişkenler değerlendirilir. En kapsamlı değerlendirme türüdür.

KPSS/2007

Geliştirilen eğitim programlarının değerlendirilmesi, program geliştirme sürecinin temel unsurlarındandır.

Aşağıdakilerin hangisinde, hem sürece hem de ürüne yönelik bir değerlendirme söz konusudur?

- A) İşlemlerin gözlenmesi ve betimlenmesi
- B) Çıktıların ölçülmesi
- C) Girdilerin ve çıktıların ölçülmesi
- D) İşlemlerin ve çıktıların ölçülmesi
- E) Girdilerin ve işlemlerin ölçülmesi

CEVAP: D

DEĞERLENDİRME TÜRLERİ		
Planlanışına Göre Değerlendirme	Düzenli	Değerlendirme yeri ve zamanı bilinir. Amaç; ölçme aracı ve ölçüt önceden belirlenir. Objektiftir.
	Düzensiz	Öğretmen kanısına dayanır. Düzenli bir ölçme aracı ve ölçüt kullanılmaz. Subjektiftir.
Kıyaslamaya Göre Değerlendirme	Mutlak	Öğrencinin eğitim programına girişi ile eğitim programından çıkışı arasındaki başarı farkına bakılır. Hedeflere ulaşma ölçütü olarak alınır.
	Bağıl	Bireyler birbirleri ile karşılaştırılır. Öğrencilerin değerlendirmesinde sınıf ortalaması ölçütü alınır.
Amacına Göre Değerlendirme	Tanılayıcı	Sürecin başında yapılır. Öğrenci düzeyini ve önkoşul davranışları belirlemek için kullanılır.
	Biçimlendirici	Süreç içerisinde yapılır. Amacı öğrenme güçlüklerini ve eksiklerini belirlemek, gerekli tedbirleri almak, koşulları değiştirmek ve geliştirmektir.
	Düzeş Belirleyici	Sürecin sonunda yapılır. Nihai kararı vermek amacıyla kullanılır.
Türlerine Göre Değerlendirme (Ertürk'e Göre)	Tasarı	Eğitim programı uygulamaya geçmeden önce taslak olarak değerlendirilir. Her bir öğenin program geliştirme ilkelerine uygunluğu sorgulanır.
	Ortam	Eğitim programının uygulandığı eğitim ortamı değerlendirilir. Eğitim ortamındaki tüm değişkenler sorgulanır.
	Başarı	Hedeflere ulaşma derecesine bakılır. Sonuç değerlendirmedir. İstendik davranışların gerçekleşmesine bakılır.
	Eriş	Öğrencinin programa girişi ile eğitim programından çıkışı arasındaki başarı farkına göre değerlendirilir.
	Öğrenme	Öğrencinin süreç içindeki tüm öğrendikleri değerlendirilir. Hem istendik hem de istenmedik davranışlara bakılır.
	Ürün	Ürünün niteliği ve ürüne etki eden tüm değişkenler değerlendirilir.

PROGRAM DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARI

1. Hedefe Dayalı (Davranışsal) Değerlendirme

Tyler tarafından geliştirilmiştir. Tyler' a göre bir eğitim programının hedef, öğrenme yaşantıları ve değerlendirme olmak üzere üç temel ögesi bulunmaktadır. Hedefler ve öğrenme yaşantılarının etkinliğine bakılır. Deneysel araştırma yöntemlerine uygundur. Öğrenci davranışları programın başında ve sonunda kontrol edilir. Hedeflere ulaşma derecesine bakılır. Aradaki fark programın etkinlik derecesini belirtir.

Tyler'in değerlendirme modelinde;

- Programın hedeflerini belirleme ve sınıflama
- Hedefleri davranış cinsinden ifade etme
- Hedefe ulaşp ulaşmadığını gösterecek durumu saptama
- Ölçme tekniklerini geliştirme ya da seçme
- Öğrencilerin davranış yeterlilikleri ile ilgili veriyi toplama
- Elde edilen verilerle belirlenen hedefleri karşılaştırma
- Davranışların kalıcılığını kontrol etmek için programın bitiminden belli bir süre sonra davranışları izleme önemli görülmektedir.

2. Metfessel - Michael Modeli

Programın değerlendirilmesine öğretmenler, öğrenciler, yöneticiler ve sıradan vatandaşlar katılır. Bu kişiler programın değerlendirilmesine dolaylı veya direk olarak katılırlar.

Metfessel-Michael'e göre değerlendirme sürecinde;

- Hedefler genelden özele doğru sıralanmalı
- Özel hedefler programda uygulanabilir bir biçime dönüşmeli
- Programın etkililiğini bireyler üzerinde ölçebilecek ölçme araçları geliştirilmeli
- Programın uygulandığı sürece, test ve diğer uygun araçları kullanarak düzenli gözlemler yapılmalı
- Toplanan bilgiler analiz edilmeli
- Programı felsefi anlamda değerlendirebilmede kullanılabilecek standartları ve değerleri açıklamalı
- Genel hedefler, özel hedefler, yaşantılar ve araç-gereçlerin değerlendirmesi yapılmalıdır.

Bölüm 9 / Programın Değerlendirilmesi

3. Provus'un Farklar Yaklaşımı

Provus'un modelinde beş evre vardır.

1. Tasarım
2. Oluşturma
3. Süreçler
4. Ürün-sonuç
5. Maliyet-yarar

Bu evrelerde programın yeterliliği, belirlenen program standartları ile performansın karşılaştırılması suretiyle belirlenir. Aralarındaki farka bakılarak değerlendirme yapılır.

4. Stake' nin Uygunluk – Olasılık Modeli

Program değerlendirmeyi üç boyutta ele alır. Bunlar:

- Girdi
- Süreç
- Çıktı (ürün)dür.

Değerlendirme sezgisel normlara ve görelî yargıya göre değil, düzenli değerlendirmenin temel ilkelerine göre yapılmalıdır. Tasarlanan ve gerçekleşen çıktının uygunluğuna bakılır. Tasarlananın gerçekleşip gerçekleşmediğine göre değerlendirme gerçekleşir.

5. Stake'in İhtiyaca Cevap Verici (Tepki) Değerlendirme Modeli

Bu model sonuçlardan çok program etkinlikleri ve sürecin değerlendirilmesi ile ilgilidir. Programın etkinliği ve içeriği ile ilgili bir plan geliştirilir. Değerlendirme uzmanı;

1. Programın öyküsünü anlatır.
2. Özelliklerini anlatır.
3. Müşterilerini ve personelini tanımlar.
4. Önemli konularını ve sorunlarını belirtir.
5. Başarılarını rapor eder.

6. Stufflebeam'in Bağlam , Girdi, Süreç ve Ürün Modeli

Amaç program hakkında karar verme yetkisine sahip olan kişilere bilgi vermektir. Çok kapsamlı bir program değerlendirme modelidir. Programın dört farklı aşaması değerlendirilir:

1. Bağlam
2. Girdi
3. Süreç
4. Ürün

Şu dört öge ile ilgili veriler toplanarak program hakkında karar verilir;

- Planlama ile ilgili kararlar
- Yapılandırma ile ilgili kararlar
- Uygulama ile ilgili kararlar
- Yeniden düzenleme ile ilgili kararlar

7. Eisner'in Eğitsel Eleştiri Değerlendirme Modeli:

Eisner'in kurduğu bu modele göre programı uzman kişiler değerlendirmelidir. Uzman değerlendiricilerin okulda neler olduğuna ilişkin elde ettikleri bilgiler veli, toplum ve kamu kuruluşlarına iletilmelidir.

Diğer yaklaşımlardan farklı olarak Eisner bu modelde niteliksel incelemeye ağırlık vermiştir. Program uygulandıktan sonra programın niteliksel sonuçları ile ilgili bilgilerin elde edilmesi, bunların yorumlanması ve değerlendirilmesi gerekir.

Bu modelin üç boyutu vardır:

1. Betimleme (Eğitimin niteliği ile ilgili)
2. Yorumlama
3. Değerlendirme

KONTROL NOKTASI

- 1) Girdi – süreç ve çıktı olmak üzere program geliştirmeyi 3 boyutta ele alan yaklaşım modelidir.
- 2) Programın etkililiğine karar verebilmek adına öğrenciye kazandırılmak istenen özelliklerin ulaşılma düzeyine göre yapılan değerlendirme modeli değerlendirme modelidir.
- 3) modelinde belirlenmiş program standartları ile programın performansı arasındaki arka bakılarak programın değerlendirmesi yapılır.
- 4) Eğitim sürecinde yer alan bireylerin dolaylı ya da direkt olarak değerlendirme sürecinde yer alması değerlendirme modelinde görülmektedir.
- 5) testlerde asıl amaç öğrencinin dönüt almasıdır.
- 6) Öğretim süreci sonunda yapılan sınavlar testler kapsamında yer alır.
- 7) modelinde değerlendirmenin en önemli amacı karar organı olan kişilere bilgi vermektir.
- 8) Öğrencilerin programa girmeden önceki bilgilerini ölçmek amacıyla uygulanan test testtir.
- 9) Asıl amacın düzeltme değil, not verme olduğu testler testlerdir.
- 10)modelinde nicel olarak değil nitel olarak, yoruma dayalı değerlendirme yapılır.

1. Uygunluk-Olasılık / 2. Hedefe Dayalı / 3. Farklar Yaklaşımı / 4. Mettessell-Michael / 5. Formatif (Bilgilendirici) / 6. Summatif (Düzeyleyici) / 7. Bağlam-Girdi-Süreç-Çıktı / 8. Tanılayıcı (Diagnostik) / 9. Summatif (Düzeyleyici) / 10. Eğitsel Eleştirel Değerlendirme

BÖLÜM 10

ÖĞRETİMİ PLANLAMA VE UYGULAMA

KPSS'de bu bölümden her yıl ortalama 1 - 2 soru gelmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığının yenilenen öğretim programlarında yer alan plan türleri mutlaka bilinmeli, bu konu öğrenilirken özellikle yapılandırmacı yaklaşımın ilkelerine hâkim olunmalıdır.

Özellikle öğretim etkinliklerini planlamanın yararları, öğretimde planlama yaparken dikkat edilecek hususlar, ünitelendirilmiş yıllık plan ve günlük ders planı KPSS hazırlık sürecinde bilinmesi gereken konulardır.

Bölüm 10 / Öğretimi Planlama ve Uygulama

Plan

Plan; neyin niçin, ne zaman ve nasıl yapılacağını belirleyen tasarıdır. Planın en önemli yararı öğretimin daha etkili olmasını sağlamasıdır. Zamanın verimli olarak kullanılmasını sağlar, değerlendirmede kolaylık getirir, öğretmenin kendisine güvenmesini sağlar.

Öğretim planları şekil ve içerik itibarıyla Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenen mevzuata göre hazırlanır. İyi bir planın etkili olup olmaması uygulamadaki başarısı ile ölçülebilir.

Öğretim planları yıllık ,ünite ve ders planı olarak hazırlanır. Ayrıca gezi,gözlem,inceleme gibi araştırma planları ve deney planı da yapılır. Özellikle son yıllarda eğitim programlarındaki gelişmeler sonucunda çoklu zeka kuramına ve yapılandırmacı yaklaşıma göre öğretim planları yapılmaktadır.

Öğretim Etkinliklerini Planlamanın Yararları

Öğretim programları;

- Zamanın etkili kullanılmasını sağlar.
- Öğretim sürecinin daha verimli geçmesini yardımcı olur.
- Öğretim etkinliklerinin daha akıcı ve düzenli gerçekleşmesine olanak tanır
- Öğretmene neyi, ne zaman, nasıl yapacağı konusunda yol gösterir.
- Öğretmenin kendine güvenini artırır.
- Öğretim etkinliklerinin maliyetini azaltır.
- Öğretmen ve öğrencilere birlikte, düzenli çalışma imkanı verir.
- Öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerine göre yetişmesine katkı getirir.
- Öğretim sürecini dağınıklıktan kurtarır.

KPSS/2010

Öğretim sürecinin etkili bir şekilde planlanması öğretmenin başarısını da önemli derecede etkilemektedir.

Aşağıdakilerden hangisi öğretmenin plan yapmasının nedenleri sıralandığında, öğretmene sağlayacağı yarar açısından en son sırada yer alır?

- A) Öğretim programını işe vuru hale getirme
- B) Etkili öğretmen - öğrenci etkileşimi sağlama
- C) Öğretim yöntemi ile araç- gereçleri arasında ilişki kurma
- D) Öğretmene düzenli olma alışkanlığı kazandırma
- E) Öğretim etkinliklerini etkili değerlendirme

CEVAP: D

Öğretimde Planlama Yapılırken Dikkat Edilecek Hususlar

- Plan hazırlanırken ilgili öğretim kademesi ve öğretim basamağı için hazırlanmış öğretim programı dikkate alınmalıdır.
- Öğretim planı; öğretimin niteliğine, seviyesine ve amacına uygun hazırlanmalıdır.
- Hazırlanan planlar en üst seviyede Milli eğitimin genel amaçları ile tutarlı olmalıdır.
- Çağdaş eğitim uygulamalarına dayalı hazırlanmalıdır. (Öğrenci merkezli eğitim, çoklu zeka kuramı , disiplinlerarası yaklaşım, işbirlikli öğrenme, aktif öğrenme)
- Süreçte yapılabilecek çeşitli düzenlemelere imkan verecek şekilde esnek olmalıdır.
- Öğrencilerin gelişim özellikleri, okulun olanakları ve çevrenin özellikleri dikkate alınmalı; plan bu gerçekler doğrultusunda uygulanabilir olmalıdır.

KPSS/2009**Öğretmenler, yıllık plan, ünite planı ve günlük plan hazırlarken aşağıdaki önerilerden hangisini öncelikli olarak yapmalıdır?**

- A) Planları ders kitabının yönlendirmelerine göre yapma
- B) Öğrencilerin önceki yıllarda öğrenmiş olmaları gereken bilgileri dikkate alma
- C) Öğrencilerin zorlanarak ulaşabileceği güçlükte hedefler belirleme
- D) Ders boyunca sürececek uzun etkinlikler planlama
- E) Öğretim programını inceleme

CEVAP: E**Ders Planı**

Bir ders için o dersle ilgili eğitim programlarında yer alan ve birbiriyle ilişkili öğrenci kazanımlarını bir ya da birkaç ders saatinde işlenecek konu örüntüsünü, konuya ilişkin deney , tartışma soruları, proje ve ödevleri uygulama çalışmalarını, ders araç ve gerecini içine alan birinci derecede sorumlu olduğu zümre öğretmenleriyle şube öğretmenlerinin ortak katkısıyla ders öğretmenlerince önceden hazırlanan plandır. Etkili bir ders planında giriş, sunuş ve sonuç aşamasında nelerin nasıl yapılacağı açık bir şekilde belirlenmelidir.

Bu plan ilköğretim okullarının 1-5'inci sınıflarında günlük, diğer sınıf ve kurumlarda ise ders planı olarak uygulanır. (Tebliğler Dergisi, Ağustos 2003)

Ders Planının Bölümleri*Birinci Bölüm*

- Dersin adı
- Sınıf
- Ünitenin adı/No
- Konu
- Önerilen süre

Bölüm 10 / Öğretimi Planlama ve Uygulama

İkinci Bölüm

- Öğrenci kazanımları/Hedef ve Davranışlar
- Ünite kavramları ve sembolleri/ Davranış örüntüsü
- Güvenlik önlemleri(varsa)
- Kullanılan eğitim teknolojileri / Araç ve gereçler
- Öğrenme - öğretme etkinlikleri
- Özet

Üçüncü Bölüm

- Ölçme ve değerlendirme
- Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme
- Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik değerlendirme
- Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızına sahip olan öğrenciler için ek ölçme – değerlendirme etkinlikleri
- Dersin diğer derslerle ilişkisi

Dördüncü Bölüm

- Planın uygulanmasına ilişkin açıklamalar

Ünite Planı

Bir dersin her bir ana bölümü “ünite” olarak adlandırılmaktadır. Ünite planı ise bir üniteyle ilgili tüm öğretim etkinliklerini içine alan düzenektir.

Ünite planı hazırlanırken o dersin yıllık planı dikkate alınır. Örneğin 6.sınıf Sosyal Bilgiler der-si yıllık planı dikkate alınarak “Yeryüzünde Yaşam” ile ilgili ünite planı hazırlanır.

Ünite planı yıllık plana göre daha dar kapsamlı ve daha ayrıntılıdır. Her ünite başlangıcında yapılır. Ünite planı günümüz eğitim sisteminde kullanılmamaktadır.

Ünite Planının Bölümleri

Birinci Bölüm

- Ders/Etkinlik
- Ünitenin adı
- Ünite numarası
- Sınıf
- Süre

İkinci Bölüm

- Amaçlar
- Ünitenin bölümleri
- Yöntem ve teknikler
- Kaynak, araç ve gereçler
- Gezi, gözlem deney

Üçüncü Bölüm

- Değerlendirme

Dördüncü Bölüm

- Planın işleyişine ilişkin görüşler
- Sınıf öğretmenin adı ,soyadı , imzası
- Okul müdürünün adı , soyadı ,imzası

Yıllık Plan

Öğretim etkinliklerini gerçekleştirmek amacıyla hazırlanan en genel ve en kapsamlı plandır. Bir eğitim - öğretim yılı boyunca sorumlu olunan sınıflardaki okutulacak derslerle ilgili olarak öğretmenler tarafından hazırlanır ve yıl boyunca yapılacak tüm etkinlikleri kapsar. Günümüzdeki eğitim sisteminde bu plan türü kullanılmamaktadır.

Örnek: İlköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi yıllık planı, 9.sınıf Türk Dili ve Edebiyatı dersi yıllık planı vb.

Yıllık Planın Bölümleri*Birinci bölüm*

- Öğretim yılı
- Okulun adı
- Dersin/Etkinliğin adı
- Sınıf

İkinci Bölüm

- Süre
- Konu

Bölüm 10 / Öğretimi Planlama ve Uygulama

- Amaçlar
- Yöntem ve teknikler
- Kaynak, araç ve gereçler
- Deney, gezi - gözlem
- Zümre öğretmenler işbirliği
- Ödev ve konusu
- Değerlendirme
- Düşünceler

Üçüncü Bölüm

- Öğretmenin adı, soyadı, imzası
- Okul müdürünün adı, soyadı, imzası

Ünitelendirilmiş Yıllık Plan:

Öğretim yılı boyunca, program uyarınca öğretmenlerin belli üniteleri ya da konuları hangi aylarda yaklaşık olarak ne kadar zamanda işleyeceklerini gösteren, zümre öğretmenler kurulu veya şube öğretmenler kurulu tarafından ortak hazırlanarak ders yılı başında okul yönetimine verilen çalışma planıdır. (Demirel)

Ünitelendirilmiş yıllık plan bir eğitim – öğretim yılı içinde aylara göre haftalık çalışma sürelerini gösteren plan türüdür. Ünite ve yıllık plan birleştirilerek oluşturulmuştur. Günümüzde (2003-2004 öğretim yılından sonra) yıllık plan ve ünite planı birleştirilerek bunların yerine ünitelendirilmiş yıllık plan kullanılmaya başlanmıştır.

Ünitelendirilmiş Yıllık Planın Bölümleri

Birinci Bölüm

- Süre
- Ay
- Hafta
- Ders Saati

İkinci Bölüm

- Ünite adı
- Hedef davranışlar
- Konular
- Öğrenme – öğretme yöntem ve teknikleri
- Kullanılan eğitim teknolojileri, araç ve gereçler
- Değerlendirme
(Hedef davranışlara ulaşma düzeyi)

KONU KAVRATAN SORU

- I. Ders Planı
- II. Öğretim Programı
- III. Ders Programı
- IV. Ünitelendirilmiş Yıllık Plan

Yukarıdaki plan ve program türlerinin en ayrıntılı olanından en kapsamlı olanına doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) I - IV - II - III
- B) II - III - IV - I
- C) I - IV - III - II
- D) I - III - IV - II
- E) III - I - II - IV

CEVAP: C

KPSS/2006

Öğretim planında yer alan,

- I. Kazanımların belirlenmesi
- II. Ölçme araç ve yöntemlerin belirlenmesi
- III. Etkinliklerin belirlenmesi
- IV. Öğretimin değerlendirilmesi

işlemleri aşağıdakilerin hangisinde sistematik olarak gerçekleştirme sırasına göre verilmiştir?

- A) I, II, III, IV
- B) I, III, II, IV
- C) II, III, IV, I
- D) III, II, IV, I
- E) IV, III, II, I

CEVAP: B

PROGRAM GELİŞTİRME ÇALIŞMALARI

Program Geliştirme Çalışmalarını Gerekli Kılan Nedenler:

- Bilimsel alanda meydana gelen gelişme ve değişimler
- Konu alanında meydana gelen değişimler
- Bireyin ve toplumun ilgi ve gereksinimlerindeki değişimler
- Öğretmen rollerindeki değişimler
- Değerlendirme sonucunda ortaya çıkan gereklilik

Bölüm 10 / Öğretimi Planlama ve Uygulama

Program geliştirme çalışmaları aşağıdaki aşamaları izler;

1. İhtiyaçların Belirlenmesi:

Bir program geliştirme çalışması ihtiyaçların belirlenmesi ile başlar.

İhtiyaç saptama yaklaşımları:

- Farklar yaklaşımı
- Analitik yaklaşım
- Betimsel yaklaşım
- Süreç yaklaşımı

İhtiyaç saptama (değerlendirme) teknikleri:

- Delphi tekniği
- Progel (dacum) tekniği
- Meslek analizi
- Gözlem
- Testler
- Görüşme - grup toplantıları
- Kaynak tarama

2. Hedef Yazma:

İlk önce aday hedefler belirlenir. Bu aday hedefler felsefe, psikoloji sosyoloji, ekonomi süzgeçlerinden geçirilir.

En önemli süzgeçler felsefe ve psikolojidir. Bu süzgeçlerden geçen hedefler kesin hedefler olur.

3. Davranış Yazma:

Hedeflerin gözlenebilmesi, ölçülebilmesi, değerlendirme yapılabilmesi, dönüt alınabilmesi, standartların belirlenmesi, anlaşılabilmesi, eğitim durumlarının düzenlenebilmesi için davranışlara dönüştürülmesi gerekir.

4. İçerik Seçimi ve Düzenlenmesi:

İçerik seçilirken, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa doğru sıralanmalıdır.

İçerik düzenleme yaklaşımları:

- Doğrusal programlama yaklaşımı
- Sarmal programlama yaklaşımı

- Modüler programlama yaklaşımı
- Piramitsel programlama yaklaşımı
- Çekirdek programlama yaklaşımı
- Konu ağı - proje merkezli programlama yaklaşımı
- Sorgulama merkezli programlama yaklaşımı

5. Belirtke Tablosu Yapma:

Öğrenme konuları ve hedef alanları arasındaki ilişkiyi kurma çalışmalarıdır.

6. Öğrenme - Öğretme Etkinlikleri Oluşturma:

Eğitim programının bu ögesinde; stratejiler, yöntem teknikler, ipucu, dönüt, düzeltme, zaman, öğretmen ve öğrenci davranışları, araç gereçler yer alır.

7. Formatif Testler (Biçimlendirici Testler):

Her üniteden sonra o ünite ile ilgili eksiklikleri belirlemek amacıyla kullanılır. Amaç, öğrencilerin öğrenme eksikliklerini ortaya çıkarmak ve gerekli düzeltmeleri yapmaktır.

8. Summatif Testler (Düzey Belirleme Testleri):

Birkaç üniteye bir yapılan testlerdir. Öğrencilerin kazanmış olduğu davranışları ölçer.

9. Programı Deneme:

Program en az 1 yıl süreyle pilot okullarda uygulanır. Uygulama sonuçlarına göre düzeltmeler yapılır ve gerekirse 1 yıl daha pilot okullarda uygulanır.

10. Programı Uygulama:

Bir yıl süreyle pilot okullarda uygulanan program başarılı olduğu takdirde bütün ülkede uygulanmaya başlanır.

KONTROL NOKTASI

- 1) Öğretim planlarından en ayrıntılısı dir.
- 2) MEB'in uyguladığı yeni programda yıllık planın yerini almıştır.
- 3) bir üniteyle ilgili tüm öğretim etkinliklerini içermektedir.
- 4) Günümüzde öğretim planları kuramına ve yaklaşıma dayalı olarak yapılmaktadır.
- 5)planlar, programlar ve tüm öğretim uygulamaları ile ilgili MEB'e bağlı en üst karar organıdır.
- 6) Program geliştirme çalışmalarının ilk aşaması dir.
- 7) içerikten sonra, eğitim durumlarından önce hazırlanır.
- 8) Programın ilk ögesi dir.
- 9) Felsefe ve psikoloji süzgeçlerinden geçen hedeflere hedefler denir.
- 10) Hazırlanan program en az yıl süreyle pilot okullarda uygulanır.

1. Ders Planı / 2. Üniteleştirilmiş Yıllık Plan / 3. Ünite Planı / 4. Çoklu Zeka-Yapılandırıcı / 5. Talim terbiye Kurulu / 6. İhtiyaçların Belirlenmesi / 7. Belirli Tablosu / 8. Hedefler / 9. Keşinleşmiş / 10. Bir

KAYNAKÇA

- Demirel, Ö. (2004) **Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Büyükkaragöz, Ş. (1997) **Program Geliştirme**, Konya: Kuzucular Ofset
- Sönmez, V. (1994) **Öğretmen El Kitabı**, Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Doğan, H. (1997) **Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı**, Ankara: Önder Matbaacılık
- Ertürk, S. (1994) **Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara: Meteksan A.Ş.
- Varış, Fatma. (1994) **Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler"**, Ankara: Alkım Yayıncılık
- Sönmez, V. (2008) **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, Ankara: Anı Yayıncılık
- Gözütok, D. (2007) **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, Ankara: Ekinoks Yayınları
- Küçükahmet, L. (2007) **Program Geliştirme ve Öğretim**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- MEB, (2005) **Yeni İlköğretim Programları**, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
- Erden, M. Ve Fidan, N. (1991) **Eğitim Bilimlerine Giriş**, Ankara: Alkım Yayıncılık

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

[illegible]